

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Kaisa Pikkarainen

Pienesti suurta

Kohti lasten osallisuutta

Lasten kulttuurikeskus Aurorassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja YAMK

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (60 op)

Opinnäytetyö

1.4.2020

Tekijä Otsikko	Kaisa Pikkarainen Pienesti suurta. Kohti lasten osallisuutta Lasten kulttuurikeskus Aurorassa
Sivumäärä Aika	56 sivua + 14 liitettä 1.4.2020
Tutkinto	Kulttuurituottaja Ylempi AMK
Tutkinto-ohjelma	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Niina Torkko
<p>Tämä opinnäytetyö selvitti keinoja, joilla lasten osallisuutta voidaan lisätä Lasten kulttuurikeskus Auroran toiminnassa. Työn tilaaja, Lasten kulttuurikeskus Aurora, on osa Espoon kaupungin kulttuurin tulosyksikköä. Kulttuurikeskus tuottaa monipuolisia taide- ja kulttuurisisältöjä lapsille, perheille ja lapsiryhmille. Opinnäytetyön tutkimuskysymys oli: miten lasten osallisuutta voisi lisätä Lasten kulttuurikeskus Auroran toiminnassa. Tutkimuksen apukysymyksiä olivat: mitä lasten osallisuus on, mitä lasten osallisuus on Aurorassa ja miten lasten osallisuus toteutuu muissa lastenkulttuurikeskuksissa.</p> <p>Opinnäytetyö on kvalitatiivinen kehittämistyö, joka hyödyntää malleja lasten osallisuudesta. Näissä malleissa osallisuus kasvaa sitä mukaa kun osallistumisen määrä ja osallistujan päätösvalta kasvavat. Työhön on kerätty aineistoa sähköisellä kyselyllä, haastatteluilla, ryhmäkeskusteluilla ja vertailuanalyysin avulla. Lisäksi työssä käytettiin toiminnallisia tiedon tuottamisen menetelmiä yhdessä lasten ja perheiden kanssa.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena todetaan, että osallisuus on tärkeä ja monipuolinen osa lastenkulttuurikeskusten toimintaa. Osallisuus toteutuu monilla tavoilla ja siihen halutaan panostaa. Lasten osallisuus voisi kuitenkin olla nykyistä selkeämmin mukana kulttuurikeskusten rakenteissa ja sitä voisi tehdä näkyvämmäksi nykyistä enemmän. Toimenpiteiden säännöllisyys vahvistaa osallisuutta. Työ tuotti kehitysehdotuksia, joiden avulla lasten osallisuutta voidaan lisätä Lasten kulttuurikeskus Auroran toiminnassa. Kehittämissuhteet on koottu Lasten osallisuuden polkuun. Polku toimii työkaluna osallisuutta lisäävässä työssä. Polku on jaettu teemoihin, jotka auttavat hahmottamaan kokonaisuutta. Osallisuutta lisäävät teemat ovat toimintakulttuuri, rakenteet ja säännöllisyys, sanoittaminen ja näkyväksi tekeminen, kohtaaminen ja kuuleminen sekä osallistuminen ja toiminta.</p> <p>Ensimmäisiksi toimenpiteiksi suositellaan osallisuuden yhteistä määrittelyä ja määrittelyn ja tavoitteiden sisällyttämistä rakenteisiin, esimerkiksi organisaation vuosikelloon. Asiakkaiden kuulemista ja kohtaamista tulee lisätä kyselyjen ja säännöllisen asioiden ylöskirjaamisen avulla. Osana opinnäytetyötä kehitetty Auroran luovat agentit -malli tulee ottaa käyttöön. Osallisuutta lisääviä toimia tulee toteuttaa ja saatua tietoa tulee hyödyntää järjestelmällisesti ja säännöllisesti.</p> <p>Työn tulokset ovat hyödynnettävissä myös muissa Espoon kulttuurikeskuksissa ja lastenkulttuurikeskuksissa ympäri Suomea. Lasten osallisuutta lisäävä tieto soveltuu kaikenikäisten osallisuuden lisäämiseen. Siksi työn tuloksia voidaan hyödyntää muissa kulttuuriorganisaatioissa, sekä muilla toimialoilla.</p>	
Avainsanat	osallisuus, lasten osallisuus, osallisuuden tikapuut, lastenkulttuurikeskus, lastenkulttuuri, lapset

Author Title	Kaisa Pikkarainen Towards Children's Participation at the Children's Cultural Centre Aurora
Number of Pages Date	56 pages + 14 appendices Spring 2020
Degree	Master of Culture and Arts (Cultural Management)
Degree Programme	Cultural Management
Instructor	Niina Torkko, Senior Lecturer
<p>The aim of this thesis was to find methods to increase children's participation at Children's Cultural Centre Aurora. The thesis was commissioned by Children's Cultural Centre Aurora. Aurora is one of the cultural units in City of Espoo. Aurora produces diverse artistic and cultural content for children and families.</p> <p>This thesis is case study using qualitative study methods. It utilizes different models of children's participation, which are also used as theoretical framework of this thesis. These models show that the participation increases, when a child is involved in activities and decision-making. The study material was gathered by electronic questionnaire, theme interviews, group discussions, benchmarking, and functional methods. Functional methods were used with group of children and some of their families in "Auroran luovat agentit" workshops.</p> <p>The thesis shows, that children's participation is an important part of all children's culture centres. There are many ways to increase children's participation and cultural centres are dedicated to improve it. The development proposal of this thesis is a model that should be used, to increase children's participation in Children's Cultural Centre Aurora. The development proposals are gathered together into the children's participation path called "Lasten osallisuuden polku". Also "Auroran luovat agentit" workshop model was created as a part of this thesis.</p> <p>The participation methods in "Lasten osallisuuden polku" are grouped by themes. The themes are: culture of compliance, structures and continuity, announcement, confronting and receiving, and participating and action. All the theme areas must be deployed, by starting to define together what does participation means in Aurora. "Auroran luovat agentit" workshop model should also be used.</p> <p>Whenever there is need to increase citizen participation, the participation methods of this thesis can be used.</p>	
Keywords	participation, children's participation, the ladder of participation, children's culture center, children's culture, children

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LASTEN OSALLISUUTTA KEHITTÄMÄSSÄ	2
3	OSALLISUUDEN ULOTTUVUUKSIA	4
3.1	Käsitteet	4
3.2	Lait ja sopimukset osallisuuden perustana	5
3.3	Osallisuuden tasot	6
3.4	Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	8
4	TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ LASTENKULTTUURI	10
4.1	Lasten kulttuurikeskus Aurora	10
4.2	Kaikkien Espoo – osallisuus kaupunkitason linjauksissa	11
4.3	Lastenkulttuuri ja sen tuottajat	13
5	TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
6	MENETELMÄT	15
6.1	Laadullinen tapaustutkimus	15
6.2	Taustatutkimuskysely	17
6.3	Haastattelut, ryhmäkeskustelut ja havainnointi tiedonkeruunmenetelminä	18
6.4	Vertailuanalyysi eli benchmarking	20
6.5	Toiminnalliset tiedon tuottamisen menetelmät	20
7	OSALLISUUS AURORASSA NYT	22
7.1	Osallisuus Auroran tavoitteena – toimiston väen näkemykset	22
7.2	Osallisuus Auroran arjessa – taideohjaajat, osallisuuden ammattilaiset	25
8	OPPIMISEN PAIKKA – MITEN OSALLISUUTTA TOTEUTETAAN MUUALLA	28
8.1	Käytänteitä lastenkulttuurikeskuksista – taustatutkimuskysely	29

8.2	Vertailukohtana Lastenkulttuurikeskus Rulla	32
8.3	Kulttuurikurkkaus lasten osallisuutta tuottamassa	36
9	AURORAN LUOVAT AGENTIT – TOIMINNALLISUUDEN ARVO	39
9.1	Perheiden yhteisen tekemisen ilta	40
9.2	Vauhdikasta vaikuttamista – varhaiskasvatuksen väki agenttipajassa	42
9.3	Idearikkaat koululaiset	44
10	ASKELEITA KOHTI LASTEN OSALLISUUTTA	45
11	LOPUKSI, MITEN TEHDÄ PIENIÄ – SUURIA TEKOJA	50
	LÄHTEET	57
	AINEISTO	63
	LIITTEET	
	Liite 1. Ryhmäkeskustelun 1. tulokset	
	Liite 2. Ryhmäkeskustelun 2. tulokset	
	Liite 3. Taustatutkimuskyselylomake	
	Liite 4. Taustatutkimuskyselyn tuloksia	
	Liite 5. Ryhmähaastattelun teemarunko	
	Liite 6. Haastattelun teemarunko	
	Liite 7. Auroran luovat agentit -pajan tiedote pajassa olijoille	
	Liite 8. Lempi tekeminen -tehtävälomake	
	Liite 9. Mikä kokemus on jäänyt mieleen Aurorasta -lomake	
	Liite 10. Havainnointilomake	
	Liite 11. Aurora luovat agentit -paja: Perhepajan vastaukset	
	Liite 12. Aurora luovat agentit -paja: Päiväkotiryhmän vastaukset	
	Liite 13. Aurora luovat agentit -paja: Koululaispajan runko	
	Liite 14. Aurora luovat agentit -paja: Koululaispaja, kevätkauden 2020 aikataulu	

1 JOHDANTO

”Luova kaupunki tehdään yhdessä”, tiivistää KulttuuriEspoo 2030 (2016, 3) -kulttuuristrategia sen, miten Espoon kaupunki haluaa ottaa asukkaat mukaan tekemään espoolaisten näköistä kaupunkia ja hyödyntämään kulttuurin ja taiteen voimaa tulevaisuuden menestystekijöinä. Opinnäytetyöni tilaaja, Lasten kulttuurikeskus Aurora, kuuluu Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikköön ja on sitoutunut noudattamaan toiminnassaan kaupungin linjauksia. Siis myös tekemään asioita yhdessä.

Tarve asiakkaiden osallisuuden lisäämiseen tiedostetaan Lasten kulttuurikeskus Aurorassa hyvin. Sinne on tilattu osallisuuden kehittämishankkeita aikaisemminkin. Aiempi opinnäytetyöni Uskalla osallistaa! keskittyi osallistavan toimintakokeilun tekemiseen Aurorassa (Pikkarainen 2017). Tämän jälkeen olen tuottanut Lasten kulttuurikeskus Aurorassa Yhdessä tehty -tapahtumia, joissa asiakkaat ovat toteuttaneet haluamaansa toimintaa osana kulttuurikeskuksen sisältöjä (Yhdessä tehty 2019). Monipuoliset hankkeet ovat kasvattaneet asiantuntemustani ja kiinnostustani osallisuutta kohtaan. Ja luoneet esiyymmärrystä tälle opinnäytetyölle. Yhdessä tehty -tapahtumia toteuttivat pääasiassa aikuiset ja monet niistä oli suunnattu aikuisille. Kun minulle tarjoutui tilaisuus jatkaa osallisuuden kehittämistä Aurorassa, tuntui luontevalta paneutua nimenomaan lasten osallisuuden kehittämiseen, ovathan lapset Auroran tärkein asiakasryhmä.

Työni alussa selvitän mitä lasten osallisuus on ja miten sitä voidaan tarkastella. Etsin vastauksia kysymyksiin mitä lastenkulttuuri on, mikä on kulttuurikasvatussuunnitelma ja mitä erilaiset lait ja asetukset sanovat osallisuudesta. Paneudun osallisuus-käsitteeseen ja osallisuuden teoreettisiin malleihin. Mari Martin (2017, 2) tutkimus Lastenkulttuurikeskukset osallisuutta tuottamassa, kartoitti kulttuurikeskusten tuottamaa osallisuutta lapsille huoltajien näkemysten kautta. Tutkimuksessa huoltajat olivat miltei yksimielisiä siitä, että osallistuminen lastenkulttuurikeskusten järjestämään toimintaan tuottaa lapsille osallisuutta taiteeseen ja kulttuuriin. Huoltajien määritelmän mukaan lasten osallisuus on monipuolista aktiivisuutta, ja sosiaalista, lasta kiinnostavaa, opettavaista ja myönteistä toimeliaisuutta. Lastenkulttuurin myötä lapsi tutustuu eri taidemuotoihin ja oppii elämässä tarvittavia taitoja. Tutkimukseen osallistuneiden huoltajien näkemysten mukaan osallisuuden kokemus muodostui muun muassa toimintaan osallistumisen, taiteen tekemisen, tapahtumien järjestämisen ja julkisen taideteoksen toteuttamisen kautta. (Martin 2017, 33, 35, 43.) Martinin tutkimus on ansiokas katsaus lastenkulttuurikeskusten tuottamasta osallisuudesta ja siitä, miten huoltajien taustat vaikuttavat kulttuuriseen

osallistumiseen. Muutoin lastenkulttuurikeskusten ja lastenkulttuurin lapsille tuottamaa osallisuutta on tutkittu yllättävän vähän. Näin myös lasten ääni on jäänyt kuulematta. Vaikutti siltä, että kulttuurikentältä puuttuu miltei kokonaan tutkimus lasten osallisuudesta, siksi minun oli tartuttava aiheeseen. Huomasin, että varhaiskasvatuksen kontekstissa lasten osallisuutta on tutkittu paljon (Turja 2017; Stenvall & Seppälä 2008). Hyödynnän työssäni tätä, toiselta toimialalta, kerättyä tietoa.

Löytääkseni vastauksia siihen, mitä osallisuus on muissa lastenkulttuurikeskuksissa, toteutan taustatutkimuskyselyn, vertaisarviointia ja haastatteluja. Lasten osallisuuden nykytilaa Lasten kulttuurikeskus Aurorassa selvitän työntekijöille suunnattujen ryhmäkeskustelujen avulla. Otan lapset ja perheet mukaan kehittämisprosessiin ja käyttämällä heidän kanssaan toiminnallisia tiedon tuottamisen menetelmiä. Opinnäytetyöni lopussa pohdin, millaisia keinoja lasten osallisuuden lisäämiseksi on olemassa ja millaista polkua Lasten kulttuurikeskus Aurora voi kulkea kohti laajamittaisempaa lasten osallisuutta. Tavoitteeni on tuottaa käyttökelpoisia kehittämis ehdotuksia lasten osallisuuden lisäämiseksi. Toivon, että työni herättää keskustelua lasten osallisuudesta laajemminkin, kuin vain Tilanhoitajan talon keittiössä Aurorassa ja kehittämistyöni tuloksista voidaan nauttia lastenkulttuurikeskuksissa kautta maan.

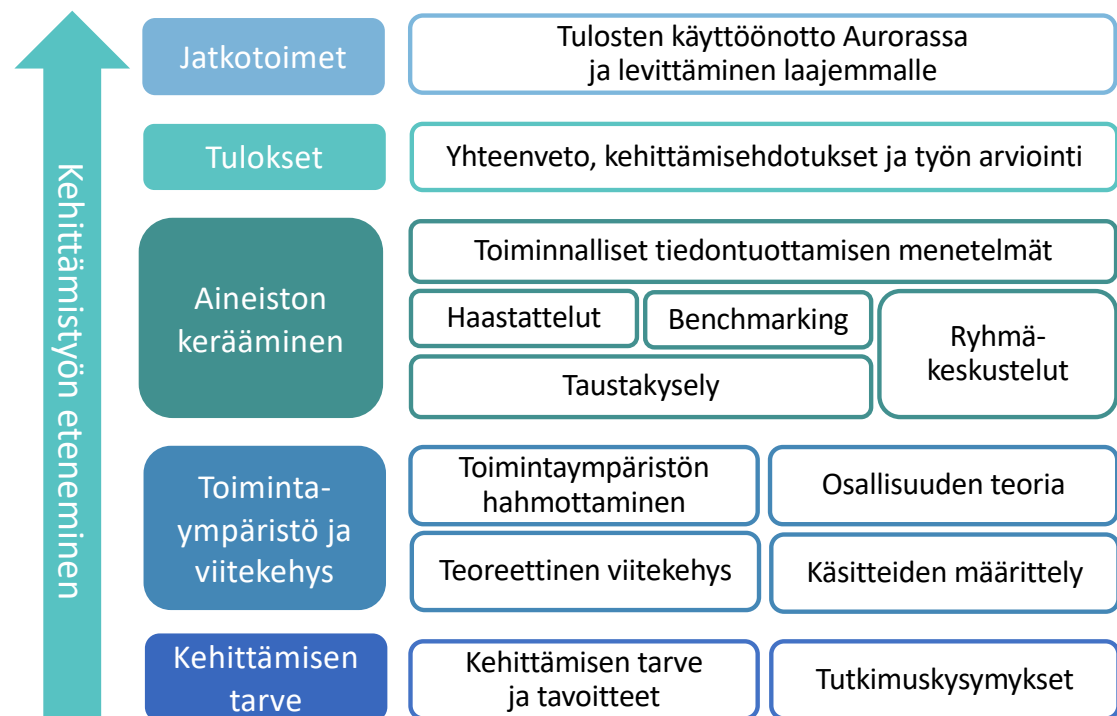
2 LASTEN OSALLISUUTTA KEHITTÄMÄSSÄ

Tässä luvussa avaan tutkimuksellisen kehittämistyöni tarvetta ja tavoitteita sekä sitä, millaisilla keinoilla etenen päämääriäni kohti.

Tämän kehittämistehtävän tavoitteena on kehittää Lasten kulttuurikeskus Auroran toimintaa siten, että lasten osallisuus lisääntyy kulttuurikeskuksen toiminnassa. Samalla haluan saada lasten ääntä paremmin kuuluviin. Lapset ovat Auroran tärkein kohde-ryhmä, joten osallisuuden tarkastelu lasten kannalta on tärkeää ja luontevaa. Kehittämistyöni alussa määrittelen käyttämiäni käsitteitä ja kartoitan osallisuuden nykytilannetta Aurorassa. Kehittämistyöni aikana etsin tietoa lasten osallisuudesta kirjallisuudesta, haastatteleamalla asiantuntijoita ja selvittämällä muiden organisaatioiden käytäntöjä. Kehittämistyön edetessä käytän osallisuutta mahdollistavia toimintatapoja käytännössä. Kehittämishankkeen toteuttaminen herättää keskustelua osallisuudesta, se lisää ymmärrystä, vahvistaa osallisuutta mahdollistavien ajattelumallien syntymistä, rohkaisee kokeilemaan uutta ja helpottaa uusien toimintamallien vakiintumista osaksi toimintakulttuuria. Konkreettisenä tuotoksena kehittämisestä syntyy tämä opinnäytetyö, johon tiivistän

löytämäni tiedon. Työn tulososassa nostan esiin teemoja ja vinkkejä mahdollisimman käyttökelpoiseen muotoon ja teen kehittämis ehdotuksia. Näin osallisuuden huomioiminen ja toteuttaminen on helpompaa jatkossa. Lopuksi arvioin työni onnistumista. Kehittämistyöni tuottamia ajatuksia voi hyödyntää Lasten kulttuurikeskus Aurorassa, muissa Espoon kulttuuritaloissa ja valtakunnallisesti lastenkulttuurikeskuksissa.

Kehittämistarve kumpuaa Espoon kaupungin linjauksista. Kaupunkitasoiset päätökset nostavat kaupunkilaisten osallisuuden tärkeään rooliin. Espoo haluaa olla asukkaidensa näköinen kaupunki. Tähän pyritään tarjoamalla monia vaikuttamiskeinoja ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä ottamalla espoolaiset mukaan tekemään omanlaistaan kaupunkia. Kaupungin linjausten tarkoitus on kannustaa kehittämistyöhön ja rohkaista ko-keilemaan uutta. (Espoo-tarina 2017, 3–5; KulttuuriEspoo 2030 2019, 14, 18–19.)

Kuvio 1. Tutkimuksellisen kehittämisprosessin eteneminen

Olen koontanut kehittämistyöni etenemisen kuvioon 1. Aluksi selvitän osallisuuden nykytilaa Aurorassa ja kerään tietoa muiden lastenkulttuurikeskusten toiminnasta yhteistyössä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa. Lisäksi tuotan kehittämiseen tarvittavaa tietoa yhdessä Auroran henkilökunnan, taideohjaajien ja asiakkaiden kanssa. Mielestäni vuorovaikutus vie työtäni eteenpäin, ja se on työni ytimessä. Osallisuutta ei voi kehittää

ilman, että sidosryhmät osallistuvat työhön. Kehittämistyö kantaa paremmin hedelmää, kun kohdeyhteisöt ovat mukana sen suunnittelussa ja toteutuksessa ja sitä kautta dialogissa keskenään. (Toikko & Rantanen 2009, 58, 71, 74.) Tiedon keräämisen jälkeen analysoin ja tulkitseen tietoa. Työni päättyy kerätyn tiedon raportointiin, kehittämisehdotusten laatimiseen ja työn esittelyyn. Sen jälkeen vuorossa on työn tulosten esittely Lasten kulttuurikeskus Aurorassa, toimenpiteisiin ryhtyminen ja työstä kertominen laajemmalle yleisölle.

3 OSALLISUUDEN ULOTTUVUUKSIA

Seuraavaksi tarkastelen käyttämiäni käsitteitä ja pohjustan aihetta tarkastelemalla osallisuutta perusoikeutena. Osallisuuteen liittyvät käsitteet ovat moniulotteisia ja usein vaikeita määritellä. Pyrin tarkastelemaan osallisuuden teemaa osallisuuden mahdollistamisen kautta. Se vaikuttaa valitsemiini käsitteisiin. Sitten esittelen viitekehyksenä käyttämäni osallisuuden tasomallit. Luvun lopuksi laajennan näkökulmia siihen, miten osallisuus nähdään varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.

3.1 Käsitteet

Osallisuus voidaan määritellä osallisena olemiseksi, osallisuudeksi johonkin asiaan tai toimeen ja mahdollisuudeksi osallistua muun muassa oman elinympäristönsä kehittämiseen tai yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (Kielitoimiston sanakirja 2018). Yhteisöllisyys, kuten yhteinen toiminta ja ryhmän jäsenyys, on osallisuutta (Stenvall & Seppälä 2008, 7; Turja 2017, 44). Osallisuus on kokemus, esimerkiksi kokemus mukaanpääsystä ja siitä, että kuuluu johonkin itselle merkitykselliseen (Martin 2017, 4). Osallisuus on asenne, jossa halutaan kunnioittaa lasten ja nuorten mielipiteitä ja antaa heille mahdollisuus toimia. Osallisuus on vastuun kantamista ja sitoutumista. Osallisuuden kokemus edellyttää sitä, että mielipiteillä on vaikutusta päätöksiin, osallistujilla on mahdollisuus toimia ja että valtaa ja vastuuta jaetaan. Osallisuuden kokemus luo halua vaikuttaa ympäristöön ja olla osa sitä. Välinpitämättömyys, osattomuus, syrjäytyminen ja vieraantuminen ovat osallisuuden vastakohtia. (Kiilakoski 2007, 11, 14, 18.) Osallistuja on osanottaja tai yhteiskunnallisesti aktiivinen henkilö (Kielitoimiston sanakirja 2018). Käytän työssäni käsitettä osallistuja kuvaamaan toiminnassa mukana olevaa henkilöä.

Osallistuminen merkitsee sitä, että henkilö on mukana jossakin. Henkilö esimerkiksi ottaa osaa neuvotteluun tai päätöksentekoon tai osallistuu yhteiskunnalliseen toimintaan. (Kielitoimiston sanakirja 2018.) Osallistumista voidaan määritellä osallisuuden tasomallien avulla. Osallistumisen ensimmäisellä tasolla osallistuminen on esimerkiksi sitä, että osallistuja tulee paikalle johonkin valmiiksi suunniteltuun tapahtumaan. Ylemmillä tasoilla osallistuja tulee kuulluksi, hän voi vaikuttaa päätöksentekoon tai osallistua asioiden toteuttamiseen. (Turja 2017, 45; Virolainen (2015, 96–97.)

Osallistaa-käsite viittaa toimintaan, jossa joku tekee jonkun toisen osalliseksi (Kielitoimiston sanakirja 2018). Tällöin osallistuja ei ole tasavertainen toimija, vaan toiminta toteutetaan ylhäältä alaspäin. Pyrin työssäni välttämään ilmaisua osallistaa. Mieluummin korostan osallisuuden mahdollistamista tai sen lisäämisestä. Käsitteen valinnalla haluan korostaa osallistujan toimijuutta hierarkkisuuden sijaan. (Turja 2017, 44–45.)

3.2 Lait ja sopimukset osallisuuden perustana

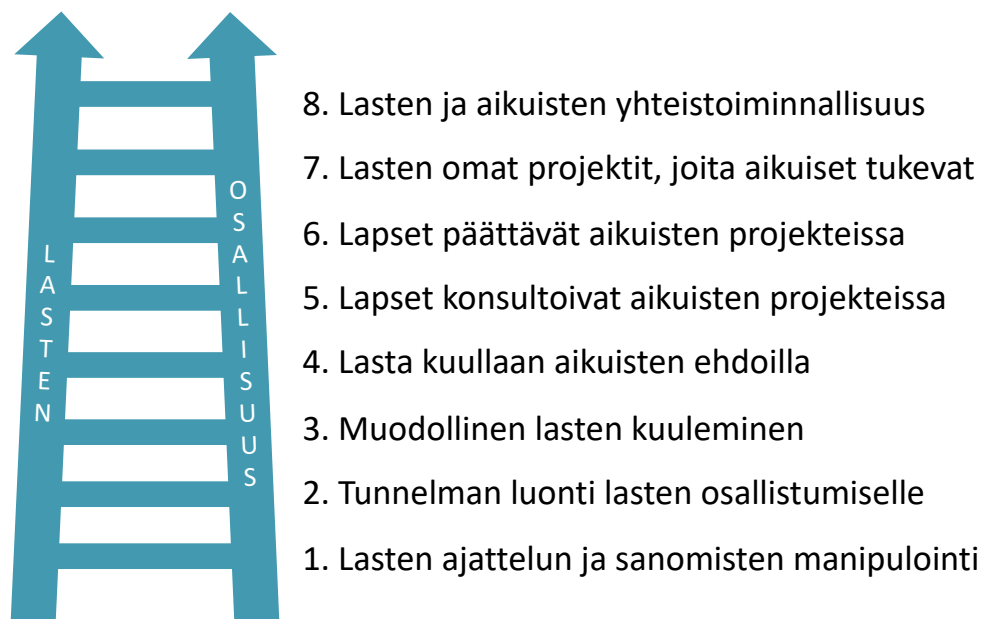
Osallisuus on tärkeä ihmisoikeus, ja siksi se on kirjattu lukuisiin lakeihin ja sopimuksiin. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (60/1991, artikla 12,13, 31) määrittelee, että lapselle kuuluu ilmaisun ja mielipiteen vapaus, lasta on kuultava häntä itseään koskevissa asioissa, lapsella on oikeus lepoon, leikkiin, kulttuurielämään sekä taide-, virkistys ja vapaa-ajantoimintaan. Suomen perustuslaki (731/1999, § 2, 6) takaa jokaiselle yhdenvertaisen oikeuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja oman elinympäristönsä kehittämiseen, lisäksi lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja heillä on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kuntalaissa (410/2015 § 22, 16) luetellaan konkreettisia esimerkkejä osallistumisen mahdollisuuksista, kuten käyttäjäedustajat, yhteiskehittäminen ja omaaloitteisuuden tukeminen. Nuorten osallisuutta taataan nuorten vaikuttajaryhmän, esimerkiksi nuorisovaltuuston avulla ja nuorisolailla (1285/2016, § 2).

Koulu ja päiväkoti tarjoavat mahdollisuuden kasvaa osallisuuteen tarjoamalla mahdollisuuksia mielipiteen ilmaisuun ja vaikuttamiseen, sekä itsensä toteuttamiseen muun muassa leikin ja taiteen kautta. Kasvatustyötä on tehtävä yhteistyöllä muun muassa kulttuuritoimijoiden kanssa. (Perusopetuslaki 628/1998, § 47a; Varhaiskasvatuslaki 540/2018, § 3, 7, 20.) Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019, § 2, 3 5, 7) on muotoilultaan aika yleinen, mutta sekin lisää osaltaan kuntien velvoitetta ottaa kuntalaiset mukaan päätöksentekoon ja tarjoaa osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Lisäksi laki kehottaa toimialat ylittävään yhteistyöhön ja huomioimaan kaikki väestöryhmittä tasavertaisesti.

3.3 Osallisuuden tasot

Osallisuuden voi ymmärtää monella tavalla, ja sillä on useita ulottuvuuksia. Osallisuuden tikapuu- tai porrasmallit auttavat hahmottamaan osallisuuden tasoja ja miten osallisuuden luonne muuttuu ja syvenee vallan ja vastuun lisääntymisen myötä. Sherry Arnstein (1969) kehitti ajatuksen osallisuuden tikapuista kuvatakseen kansalaisten osallisuutta. Mallista näkyy se, miten valtasuhteen muutos vaikuttaa osallisuuden asteeseen. Roger Hart (1992) muokkasi osallisuuden tikapuita lasten osallisuuden tarkastelua varten. Hänen mallissaan osallisuus kasvaa sitä mukaa, mitä enemmän lapsilla on tietoa toiminnan taustoista ja tavoitteista ja mitä enemmän lapset ovat tekemässä aloitteita, suunnittelemassa ja päättämässä asioita. Hart nosti ylimmäksi osallisuuden tasoksi lasten ja aikuisten yhteistoiminnan. Toiseksi ylimmällä tasolla on lasten omat projektit, joita aikuiset tukevat. Osallisuuden tasojen keskivaiheilla lapset konsultoivat tai osallistuvat päätöksentekoon aikuisten projekteissa. (Hart 1992: Turja 2011, 27.) Sittemmin ajatusta ovat kehittäneet monet tutkijat korostaen vallan ja vastuun jakamista lasten ja aikuisten kesken (Horelli 1994, 39; Shier 2001). Suomalaisen version lasten osallisuuden tikapuista on laatinut esimerkiksi Saija Tanhuanpää (2016). Ne näkyvät kuviossa 2.

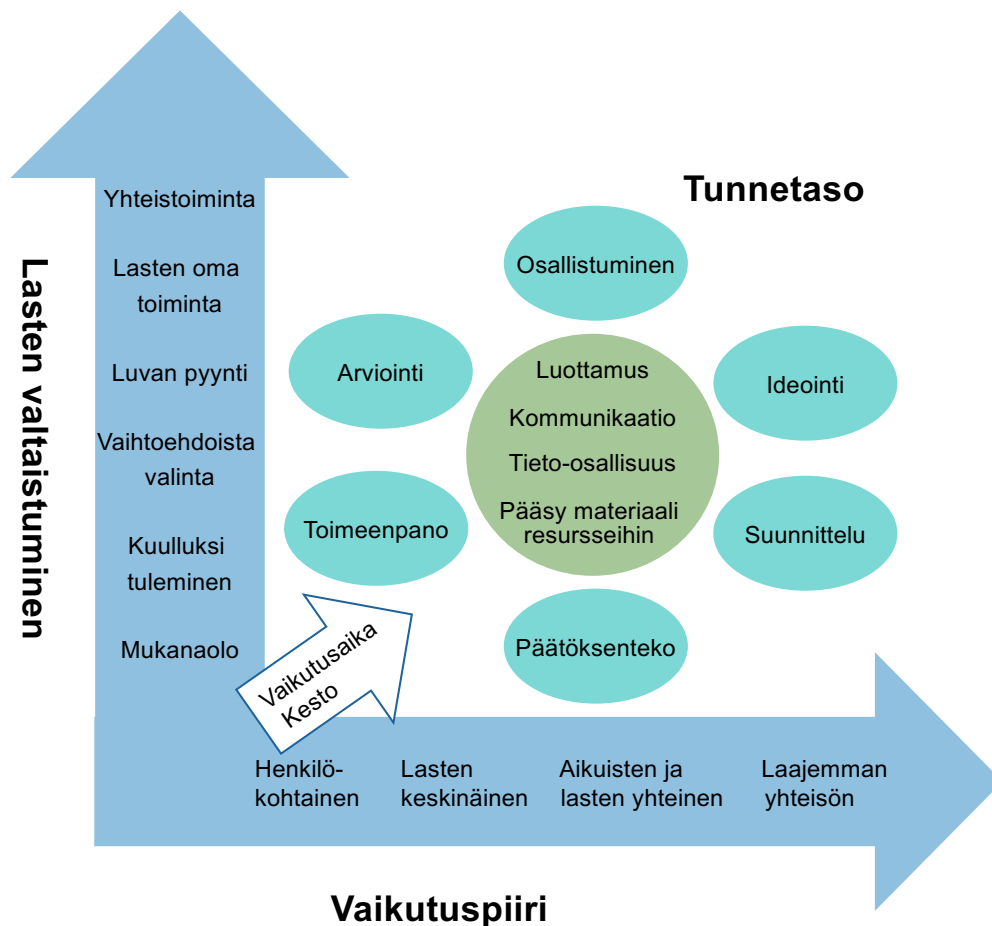

Kuvio 2. Lasten osallisuuden tikapuut (Tanhuanpää 2016.)

Jutta Virolainen (2015, 96–97) on tutkinut kulttuuriosallistumista, ja hän havainnollistaa osallisuuden tasoja portaittain etenevällä mallilla. Alimmalla tasolla kansalaisella on oikeus osallistua järjestettyihin palveluihin. Valmiita palveluja käyttämällä nousee askel ylemmäs, nyt kävijä voi esimerkiksi osallistua kävijätutkimukseen ilman todellista päätösvaltaa. Näillä alemmilla tasoilla kulttuurin kulutus on satunnaista ja passiivista. Kun käynnit säännöllistyvät ja rooli tulee aktiivisemmaksi, nousee seuraavalle tasolle ja kävijästä tulee osallistuja. Osallistuminen on esimerkiksi palvelujen yhteissuunnittelua, yhteisötaiteen tekemistä tai yleisötyöhön osallistumista. Kun toiminnan säännöllisyys ja aktiivisuus ovat huipussaan, saavutetaan ylin osallisuuden taso. Silloin toimijaksi muuttunut osallistuja on mukana yhteisölähtöisessä kehittämisessä ja päätöksenteossa. Toimija kokee valtaistumisen tai voimaantumisen. Molemmat käsitteet viittaavat valtaan tai voimaan, jota osallistuja kokee saavansa, kun hän esimerkiksi löytää omat voimavaransa (Siitonen 1999, 93; Voimaantuminen 2020). Tässä opinnäytetyössä voimaantuminen ja valtaistuminen käsitetään viittaavan osallistujan vahvaan osallisuuden kokemukseen.

Turja (2017, 48) on kehittänyt lasten osallisuutta kuvaavan mallin pidemmälle havainnollistamalla osallisuutta kolmen ulottuvuuden avulla. Ulottuvuudet ovat valtaistuminen, vaikutuspiiri ja tunnetaso. Kuvion pystynuoli kuvaa lapsen valtaistumista. Kun lapsen valta tekemiseen kasvaa, lapsi valtaistuu ja osallisuus lisääntyy. Ylimmällä tasolla on aikuisten ja lasten yhteistoiminta. Kuvion vaakanuoli kuvaa toiminnan vaikutuspiirin laajenemista osallisuutta lisäävänä tekijänä. Pienintä osallisuus on henkilökohtaisella tasolla, seuraavalla tasolla on lasten keskinäinen toiminta, askeleen ylempänä aikuisten ja lasten yhteistoiminta ja ylimpänä sitäkin laajempien yhteisöjen toiminta.

Mielestäni muihin malleihin verrattuna Turjan malli on merkittävä siihen lisätyn tunnetason vuoksi, se nostaa osallisuuden käsittelyn uudelle tasolle. Tunnetason konkreettisia elementtejä ovat osallistuminen, ideointi, suunnittelu, päätöksenteko, toimeenpano ja arviointi. Niitä kuvaavat kuvion pyöreät muodot. Kun osapuolten välinen luottamus ja kommunikaation määrä kasvavat ja osallistujilla on käytössään tietoa sekä pääsy materiaaliin resursseihin, osallisuus voi kasvaa. Kuviossa tunnetason osat eivät ole vuorovaikutuksessa lasten valtaistumista ja vaikutuspiiriä kuvaavien nuolten kanssa. Tunnetason osat eivät myöskään ole ryhmitelty arvojärjestykseen suhteessa sijaintiinsa kuviossa, vaan ne muodostavat itsenäisen tunnetasoa kuvaavan kokonaisuuden, joka kasvaa vaikutusajan kasvaessa. Malli on nähtävillä kuviossa 3. (Turja 2017, 48.)

Kuvio 3. Malli lasten osallisuudesta (Turja 2017, 48)

Kaikki osallisuuden porrasmallit kuvaavat havainnollisesti, miten tekemiseen osallistuminen sekä vallan, vastuun ja tiedon määrän lisääntyminen nostavat osallisuuden astetta. Samalla tikapuut osoittavat sen, miten riippuvaista lasten osallisuus on siitä, millaisen tilan aikuiset antavat lapsen toiminnalle. Lapset elävät aikuisten maailmassa ja heidän osallisuutensa on kiinni aikuisten toiminnasta. (Turja 2011, 28).

3.4 Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Lasten osallisuus on huomioitu perusteellisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnan periaatteissa ja etenkin varhaiskasvatuksen osalta osallisuutta on tutkittu paljon (Stenvall & Seppälä 2008; Turja 2017). Kulttuuripalvelujen piirissä osallisuutta ei ole huomioitu samassa mittakaavassa. Onkin kiinnostavaa tutkia, miten osallisuutta tarkastellaan lapsille tarkoitettujen erilaisten palvelujen kohdalla. Tarkastelun kautta kulttuuritoimijoille tarjoutuu mahdollisuus ottaa mallia muilta toimialoilta.

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 17). Ne huomioivat lasten osallisuuden monella tavalla. Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on lasten osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden vahvistaminen ja yksi varhaiskasvatuksen laaja-alaisista osaamisalueista on osallistuminen ja vaikuttaminen. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta tukevat oppimista ja osallisuutta, siksi lapsia tuetaan ja kannustetaan oma-aloitteisuuteen ja tarjotaan mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa. Tämä kehittää itsetuntemusta, itseluottamusta, sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja sekä ymmärrystä sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksestä. Halu ja taidot osallistua kasvattavat luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Lapset otetaan mukaan suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan toimintaa yhdessä aikuisten kanssa. Lapset kohdataan arvostavasti, heitä kuunnellaan ja heidän aloitteisiinsa vastataan. (mts. 21–22.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tulee turvata lasten kehityksen, oppimisen, osallisuuden, turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kestävien elämäntapojen rakentumista. Toimintakulttuuria tulee jatkuvasti kehittää koko yhteisön välisessä vuoropuhelussa. Yhteistyö ja kokemus osallisuudesta vahvistavat yhteisöä. Henkilöstön tulee ymmärtää toiminnan taustalla vaikuttavat arvot, tiedot ja uskomukset. (mts. 24–25.)

Päiväkodin arjessa lasten osallisuus näyttäytyy eri tavoin ja eri tasoisesti. Ylimmän tason osallisuutta on yhteistoiminnallisuus ja ryhmätoiminta, jossa lapset tulevat kuulluksi, kohdatuksi ja nähdyksi. Havainnoimalla, vuorovaikutteisen suunnittelun avulla ja lasten mielenkiinnonkohteet huomioimalla lasten osallisuutta lisätään. Arjen osallisuutta ovat lasten ideoista lähtevä toiminta ja projektit sekä lasten ottaminen mukaan tehtäviin, kuten koristeluun tai leipomiseen. Lasten kokousten kautta lapset pääsevät mukaan päätöksentekoon. (Stenvall & Seppälä 2008, 10–11, 13, 15–16.)

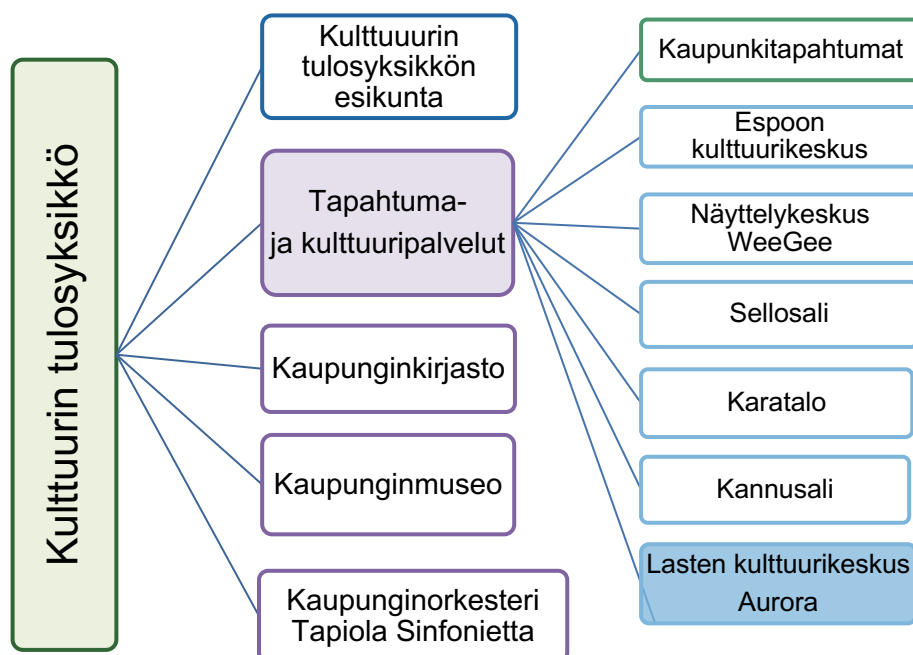
Esiopetuksen perusteiden 2014 (2016, 18–19) avulla tuetaan yhteisön toimintaan osallistumista ja aktiivista toimijuutta, vahvistetaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin esiopetuksen piirissä. Tavoitteita edesauttaa lapsen avoin kohtaaminen, kuuntelu, yhdessä toimiminen, toisten auttaminen ja taito pyytää apua.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ LASTENKULTTUURI

Tässä luvussa paneudun kehittämistyöni toimintaympäristöön. Aluksi tarkastelen työn tilaajaa, Lasten kulttuurikeskus Auroraa ja sitä miten osallisuus nähdään Espoon kaupunkitason linjauksissa. Luvun loppuun tarkastelen lastenkulttuuria ja sen tuottajia, kuten kuntia ja lastenkulttuurikeskuksia sekä sivuan taiteen perusopetusta ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa lastenkulttuurin ja osallisuuden mahdollistajina.

4.1 Lasten kulttuurikeskus Aurora

Opinnäytetyöni tilaaja on Lasten kulttuurikeskus Aurora. Se kuuluu Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikköön. Hallinnollisesti Aurora kuuluu Tapahtuma- ja kulttuuripalvelujen palvelualueeseen ja on yksi Espoon kaupungin kulttuuritaloista. Kulttuurin tulosityksikön organisaatiokaavio kuviossa 4. (Kallioaho 2019; Tietoa meistä 2019.)

Kuvio 4. Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikön organisaatiokaavio (Tietoa meistä 2019).

Vuonna 2003 perustetusta Taidetalo Pikku-Aurorasta on vuosien aikana kasvanut Lasten kulttuurikeskus Aurora, joka tuottaa matalan kynnyksen kulttuuria ja taidetta lapsille ja perheille läpi vuoden. Aurora sijaitsee pientalovaltaisella asutusalueella Järvenpeässä, Espoossa. Toiminnan käytössä on 1800-luvun lopulta oleva historiallinen kolmen

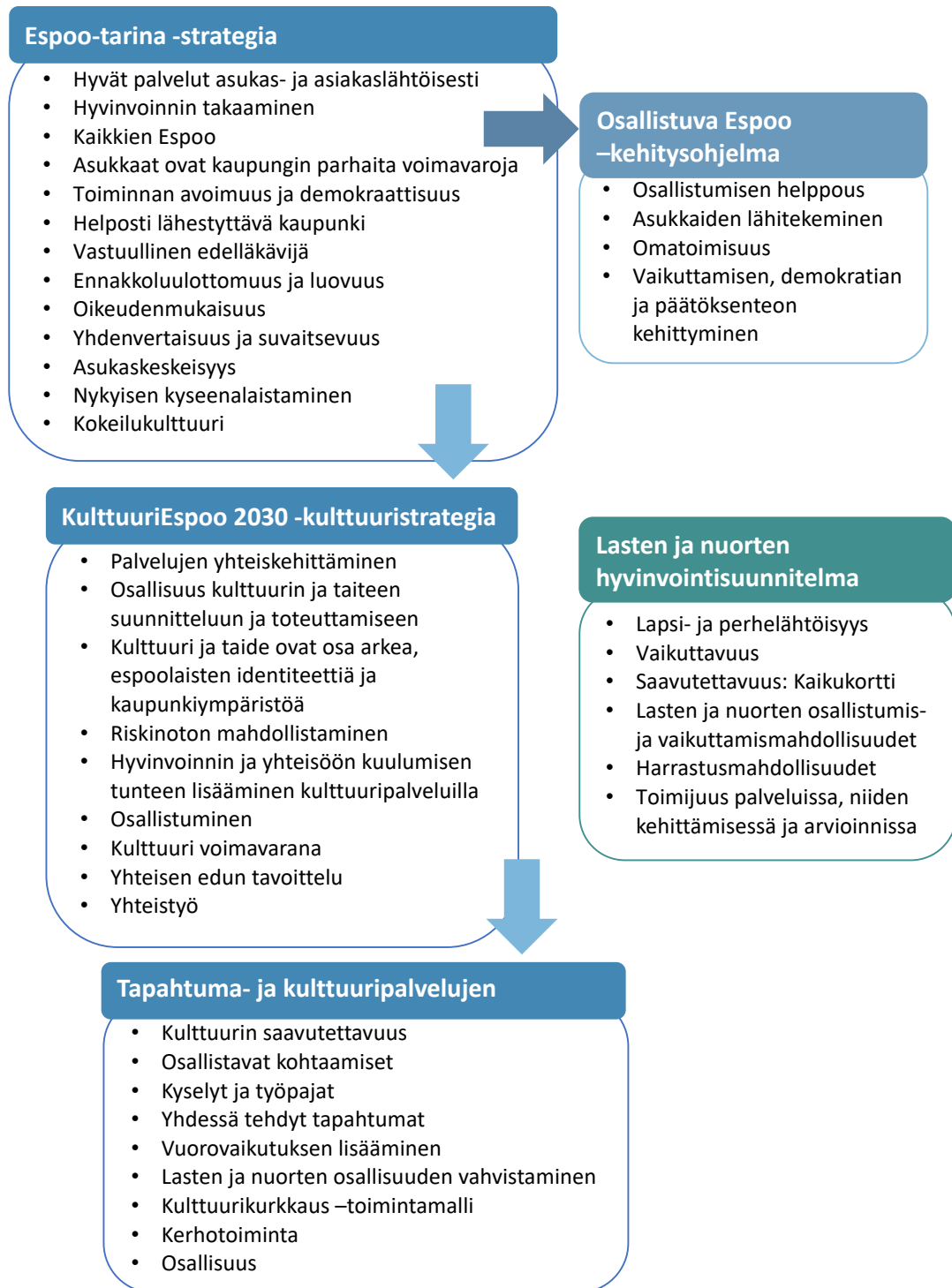
talon kortteli pihapiireineen. Aurorassa työskentelee vakituisesti vastaava tuottaja, kulttuurituottaja, tuotantoassistentti ja asiakaspalveluneuvoja. Tuotantopäällikön ja tekniikan vastuut on jaettu Kannusalin ja Karatalon kesken. Sisällöt tuotetaan ostopalveluina, käyttämällä freelancer-taideohjaajia, yhteistyösopimuksilla ja vuokratuotantoina. Auroran tiloja on mahdollista varata juhla- ja yksityiskäyttöön käyttökorvausta vastaan. (Kallioaho 2019; Kutkuttavia kulttuurihetkiä – kaikille 2019.)

Lasten kulttuurikeskus Auroran ohjelmistosuunnittelu pohjautuu kohderyhmäajatteluun. Tärkeimmät kohderyhmät ovat alle kymmenvuotiaat lapset ja lapsiperheet. Ohjelmisto pyritään luomaan monipuoliseksi. Tarjonta rakentuu esitysten, taidepajojen, kädentaitojen, kerhojen, kurssien ja perhetapahtumien ympärille. Tarjonnassa huomioidaan perheiden hyvinvointi aikuisten omaa aikaa unohtamatta. Lasten kulttuurikeskus Aurora on ainoa kaupungin ylläpitämä lastenkulttuurikeskus Espoossa. Palvelujen saavutettavuus ja osallistumisen matala kynnys ovat tärkeitä arvoja, siksi pääsyliput ovat edulliset ja viikoittain on tarjolla maksutonta toimintaa. (Kallioaho 2019.) Lasten kulttuurikeskus Aurora on Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsen. Liitto toimii valtakunnallisena yhteistyöelimenä ja viestintäkanavana. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019.)

Aurorassa arvostetaan vapautta, joustavuutta, rohkeita kokeiluja ja uusia tekemisen tapoja. Tavoitteena on asiakkaiden osallisuus, tilojen hyödyntäminen sekä ympäristön ja taiteen yhdistäminen. Lasten kulttuurikeskus Auroran käytössä olevat tilat rajoittavat kävijämääriä, mutta massoja enemmän tavoitellaan laadukkaita, tasa-arvoisia ja lapsilähtöisiä sisältöjä sekä aitoja kohtaamisia. Viime vuosina talon toimintaa on kehitetty etenkin tilojen käytön ja uusien kumppanuuksien osalta. Kasvun yhteydessä tärkeää on tunnettuuden, näkyvyyden ja houkuttelevuuden lisääminen panostamalla tapahtumallisuuteen, markkinointiin ja Auroran oman äänen vahvistamiseen. (Kallioaho 2019.)

4.2 Kaikkien Espoo – osallisuus kaupunkitaso linjauksissa

Tarkastelen kehittämistehtävässäni osallisuutta kunnallisen kulttuuritoimen näkökulmasta. Kuntasektorilla toimintaa ohjaavat vahvasti kunnan päätökset ja linjaukset, jotka näkyvät kuntatoiminnan arjessa muun muassa toimintaa ohjaavien asiakirjojen kautta. Kuvioista 5 näkyy miten osallisuus ja asukkaiden mukaan ottaminen on nostettu esiin joissakin kaupungin linjauksista.

Kuvio 5. Osallisuuden ja asukaskeskeisyyden näkyminen valikoiduissa Espoon kaupungin linjauksissa (Espoo 2019; Espoo-tarina 2017, 3-6, 8,12; KulttuuriEspoo 2030 2016, 2-9, 14; Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017–2021 2017).

Toimintaa ohjaavia asiakirjoja on monen tasoisia ja niitä on tehty eri käyttötarkoituksiin. Espoon kaupungin strategia on nimeltään Espoo-tarina, se ja KulttuuriEspoo 2030 -kult-

tuuristrategia luovat pohjan tapahtuma- ja kulttuuripalvelujen toiminnalle. Asiakirjat nostavat monisanaisesti esiin kulttuurin ja osallisuuden tärkeyden ja sen, että Espoo haluaa olla kaupunkina asukaslähtöinen, avoin, demokraattinen ja helposti lähestyttävä. Asukkaat nimetään yhdeksi kaupungin parhaista voimavaroista ja heidät halutaan yhteiskenttämään palveluja. Kulttuurin ja taiteen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistumista korostetaan muun muassa siksi, että kulttuurin, yhteisöön kuulumisen tunteen ja osallistumisen on todettu lisäävän ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. (Espoo-tarina 2017, 3, 5; KulttuuriEspoo 2030 2016, 5, 14, 16.)

Osallisuutta pyritään kehittämään monipuolisesti myös poikkihallinnollisen Osallistuva Espoo -kehitysohjelman avulla (Espoo-tarina 2017, 12). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2017) korostaa lasten ja nuorten toimijuutta, harrastusmahdollisuuksia ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta. Mielestäni osallisuuden sanoittamisen monipuolisuus korostaa asian tärkeyttä, mutta myös sanoittamisen haastetta. Kuvio 5 konkretisoi monitulkintaisuuden ja konkretisoi kuntaorganisaation hierarkkista rakennetta.

Kaupunkitasoisia linjauksia konkreettisemmin toimintaa ohjaavat yksikköjen tuloskortit. Tapahtuma- ja kulttuuripalvelujen tuloskortti kehottaa lisäämään vuorovaikutusta ja toteuttamaan osallistavia kohtaamisia, kyselyjä, työpajoja ja järjestämään tilaisuuksia yhdessä asukkaiden kanssa. Lasten ja nuorten osallisuutta mahdollistetaan kulttuuritoiminnan rakenteita ja toimintamalleja kehittämällä. Yksi osoitus tästä on uusi Kulttuurikurkaus-toimintamalli, jota kuvaan tarkemmin luvussa 8.3. (Espoo 2019.)

4.3 Lastenkulttuuri ja sen tuottajat

Lastenkulttuuri on lapsille tarkoitettua tai lasten suosimaa kulttuuria (Kielitoimiston sanakirja 2018). Opetus- ja kulttuuriministeriön määritelmän mukaan lastenkulttuuri on alle 18-vuotiaille suunnattua taide-, kulttuuri- ja kulttuuriperintökasvatusta, taiteen ja kulttuuriperinnön tarjontaa sekä lasten ja nuorten tuottamaa taidetta ja kulttuuria. Lastenkulttuuriin sisältyy monipuoliset kokemukset ja oman tekemisen kautta saatava tietojen ja taitojen oppiminen. Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystä ja henkisen kasvun rakennuspalasia. Tavoitteena on, että taide ja kulttuuri olisivat kiinteä osa lasten ja nuorten elämää. Lastenkulttuurin tulee olla laadukasta, lapsilähtöistä, ammattimaista, saavuttavaa, monimuotoisuutta kunnioittavaa ja luovuutta kehittävä. Päämääriin pääsemiseksi kulttuuriministeriö tukee taidelaitoksia, kulttuuritoimijoita, taiteen perusopetusta ja lastenkulttuurikeskuksia. (Lastenkulttuuri 2019.)

Lastenkulttuurin osaamista edistää Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto, johon kuuluu 32 lastenkulttuurikeskusta tai muuta lastenkulttuurin parissa toimivaa organisaatiota eri puolilla maata. Espoosta Suomen lastenkulttuurikeskusten liittoon kuuluvat Lasten kulttuurikeskus Aurora ja Teatteri Hevosenkengän kannatusyhdistys ry. Valtakunnallinen liitto tekee töitä lastenkulttuurin laadun, arvostuksen ja tasa-arvon edistämiseksi. Liiton tavoitteena on pyrkiä hyvinvointia tukevaan lastenkulttuuriin ja nostaa lastenkulttuuria esiin kulttuurin kentällä ja yhteiskunnallisesti. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019; Toiminta 2019.)

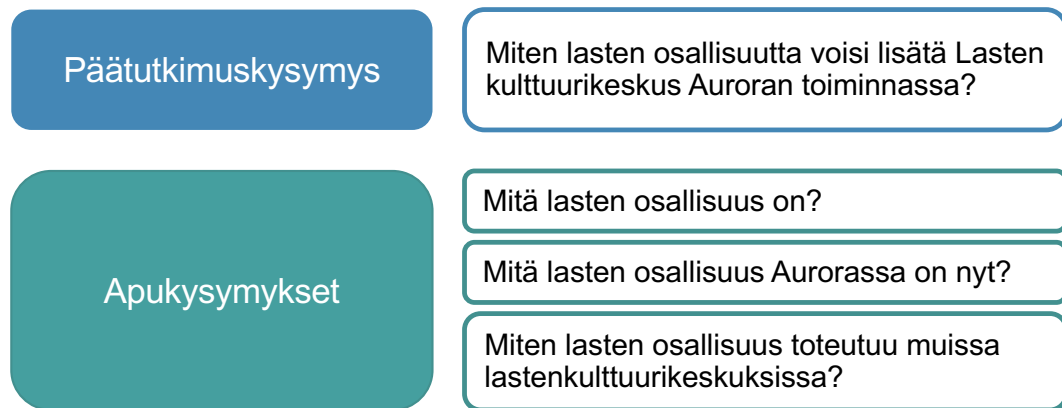
Kunnat ovat merkittäviä lastenkulttuurin tuottajia. Ne toteuttavat työtä monin eri tavoin, kuten lastenkulttuurikeskusten kautta tai kulttuurikasvatussuunnitelmien avulla. Useat kunnat järjestävät taiteen perusopetusta eri taiteenaloilta. (Selkee 2020.) Taiteen perusopetus on tavoitteellista, pitkäjänteistä, päämäärätietoista ja opetussuunnitelman mukaan etenevää. Se on merkittävä keino lasten taidesuhteen edistäjänä, omaehtoisen ilmaisun kehittäjänä ja identiteetin vahvistajana. (Opetushallitus 2017, 8, 10; Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998, 1 §.) Lasten kulttuurikeskus Auroran tiloissa toimiva Käsi-työkoulu Robotti (2018) järjestää taiteen perusopetusta mediataiteesta.

Reiluun kolmasosaan Suomen kunnista on laadittu kulttuurikasvatussuunnitelma kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamisen avuksi. Valtakunnallisten linjausten puuttuessa kulttuurikasvatussuunnitelmien nimet, käytännöt, sisällöt, resursointi ja laatijataho vaihtelevat suuresti. (Mikä kulttuurikasvatussuunnitelma on? 2019.) Suunnitelmat voivat sisältää osallistujille maksuttomia tai maksullisia sisältöjä ja ne voivat olla velvoittavia ja vapaaehtoisia (Mikä Kulttuuriketju? 2019).

Espoossa kouluille suunnattu kulttuurikasvatussuunnitelma on nimeltään KULPS-kulttuuri- ja liikuntapolku. Varhaiskasvatukselle suunnattu malli on nimeltään Kulttuurikurkkus. Espoossa kulttuurin yhteispalvelut koordinoi ja rahoittaa molemmat mallit. Toimijat, kuten Lasten kulttuurikeskus Aurora voivat ilmoittaa sisältöjään osaksi polkuja. (Koskela, 2019; Kulttuurikurkkus 2019.) Toisilla paikkakunnilla, kuten Hämeenlinnassa lasten ja nuorten kulttuurikeskus tuottaa Kulttuuripolun, tällöin lastenkulttuurikeskuksen rooli kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisessa on suuri (Arx kulttuuripolku 2020, 28). Suunnittelu tekee kulttuurikasvatuksesta koordinoitumpaa ja ennakoitavampaa, sekä vakiinnuttaa kulttuurin asemaa. Tämä tasa-arvoistaa taiteeseen ja kulttuuriin osallistumista, tuottaa onnistumisia, mahdollistaa itseilmaisua ja luovuutta sekä nostaa itsetuntoa. (Miksi kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen kannattaa? 2019.)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksellinen kehittämistehtäväni selvittää, miten lasten osallisuus toteutuu ja miten se koetaan juuri nyt Lasten kulttuurikeskus Aurorassa, sekä miten lasten osallisuutta voitaisiin lisätä työn tilaajan toiminnassa. Rajaan työni käsittelemään lasten osallisuutta. Haluan työn tulosten olevan tulevaisuuteen suuntautuvia, siksi kehittämistyöni painottuu tarkastelemaan tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia.

Kuvio 6. Tutkimuksellisen kehittämistehtävän tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni päätutkimuskysymys on: Miten lasten osallisuutta voisi lisätä lasten kulttuurikeskus Auroran toiminnassa? Kehittämistyötä tukevia apukysymyksiä ovat: mitä lasten osallisuus on, mitä lasten osallisuus Aurorassa on nyt ja miten lasten osallisuus toteutuu muissa lastenkulttuurikeskuksissa. Olen koonnut tutkimuksellisen kehittämistehtäväni tutkimuskysymykset kuvioon 6.

6 MENETELMÄT

Opinnäytetyöni on tapaustutkimus, jossa kehitän Lasten kulttuurikeskus Auroran toimintaa laadullisten menetelmien avulla. Tässä luvussa avaan käyttämiäni kehittämistyönmenetelmiä.

6.1 Laadullinen tapaustutkimus

Tapaustutkimus soveltuu hyvin kehittämistyölle, jonka tarkoitus on tuottaa kehittämissuhteita ja tutkia käsitteitä. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan yhtä kohdetta, kuten

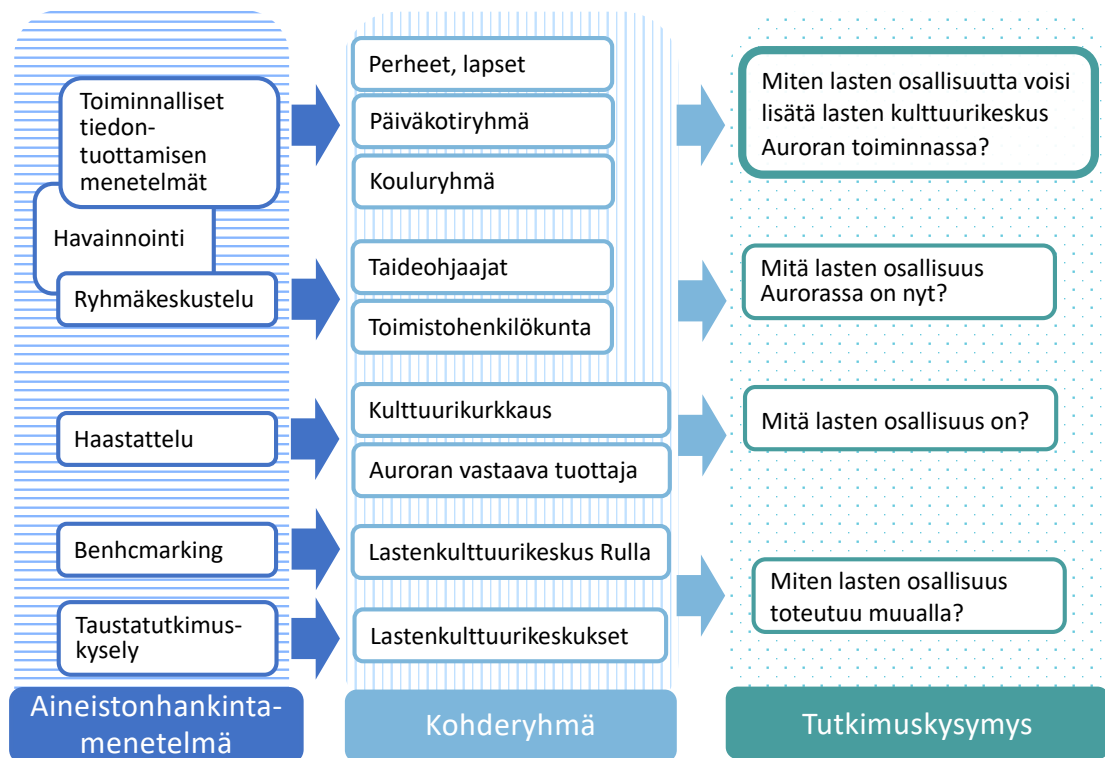
teen omassa työssäni. Yksikin laadukas tapaus ilmentää muita vastaavia kohteita ja se voi riittää kuvaamaan ja selittämään ilmiötä lisäten sen ymmärtämistä. Rajatun aineiston vuoksi kehittämisen tulokset eivät välttämättä ole laajalti yleistettäviä, mutta ne ovat sitäkin perusteellisempia. Tapaustutkimus tuottaa suppeasta kohteesta paljon tietoa. Siksi työn aihe tulee rajata huolellisesti. Työn edetessä tulee olla tietoinen tehdyistä rajauksista ja myös siitä, mikä jää rajauksen ulkopuolelle. Tapaustutkimuksessa vastataan usein kysymyksiin mitä, miten ja mistä on kyse, sekä miksi. (Ojasalo, Moilanen & Rita-lahti 2015, 52–53; Vilkka, Saarela & Eskola 2018, 191–194, 200.)

Kvalitatiiviset eli laadulliset tutkimusmenetelmät pyrkivät luomaan kokonaisvaltaisen ja syvällisen kuvan kehittämisen kohteesta. Kohdetta tarkastellaan todellisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160.) Laadullisessa tutkimuksessa valittua aihetta halutaan selventää ja mikä tärkeintä, ymmärtää (Ojasalo ym. 2015, 105). Tutkimuskysymys, eli kehittämisen kohde, toimii aineistonkeruun lähtökohtana. Kehittämisen alussa pohditaan, mikä tutkimusasetelma soveltuu ongelman ratkaisuun, millaista aineistoa tarvitaan ja millä menetelmissä sitä saadaan kerättyä. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 28.) Usein laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruu ja sen käsittely lomittuvat yhteen. Tällöin aineistoa analysoidaan ja tulkitaan alustavasti jo sitä kerättyä. (Hakala 2018, 20.) Aineiston keruun aikana tehty analyysi suuntaa työtä. Tämä mahdollistaa hyvin sen, että tärkeät asiat nousevat esiin tutkimusaineistosta, eivätkä ne ole tutkijan määrittelemiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Kehittämistyön etenemisen joustavuus on mielestäni yksi kvalitatiivisen tutkimuksen suurista eduista.

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, miten kelvollista analyysiä kerätyllä aineistolla voi tehdä. Eli mitä tietoa aineistosta saa irti ja millaisia johtopäätöksiä siitä voi tehdä. Kehittämistyössä pyritään pääsääntöisesti mahdollisimman suureen objektiivisuuteen. Kuitenkin laadullisissa menetelmissä tekijän subjektiivisuus korostuu. (Hakala 2018, 20, 23; Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Laadullisessa tutkimuksessa on perusteltua käyttää harkinnanvaraista näytettä. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eli esimerkiksi haastatellaan henkilöitä, joilta on mahdollista saada lisää tietoa. (Hirsjärvi ym. 2007, 160; Ojasalo ym. 2015, 105.) Teemoittelen keräämääni aineistoa useissa työni vaiheissa, näin pyrin löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiini. (Eskola & Suoranta 2005, 160, 174.)

Kuviossa 7 esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmät, niillä tavoittelemani kohderyhmät ja sen, mihin tutkimuskysymykseen vastaamiseen olen valinnut minkäkin menetelmän.

Kuvio on yksinkertaistettu. Vastauksia on saatu myös ristiin eri menetelmillä ja lopulta kaikki keinot vastaavat päätutkimuskysymykseen.

Kuvio 7. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä käytetty aineistonhankintamenetelmät, tavoitellut kohderyhmät ja tutkimuskysymykset.

6.2 Taustatutkimuskysely

Hahmottaakseni miten muissa lastenkulttuurikeskuksissa osallisuus käsitetään ja miten se toteutuu käytännössä, toteutin osallisuutta tarkastelevan taustatutkimuskyselyn. Kysely soveltuu tutkimusmenetelmäksi silloin, kun halutaan saada tietoa laajalta vastaajajoukolta nopeasti ja halutaan kysyä monia asioita. Kyselyn heikkoutena on saadun tiedon pinnallisuus, väärinymmärryksen vaara ja henkilökohtaisen vuorovaikutuksen puute. Arvioin kyselyn antavan kehittämistyölleni arvokasta taustatietoa ja mahdollisesti tarjoavan ideoita aiheen jatkotyöstöön. Toteutin sähköisen internetkyselyn sen nopeuden ja vai-vattomuuden vuoksi. (Ojasalo ym. 2015, 122, Valli 2018, 117, 121.) Käytin kyselyn alus-tana selainpohjaista E-lomaketta.

Monet Suomessa toimivat lastenkulttuurikeskukset ovat järjestäytyneet Suomen lastenkulttuurikeskusten liittoon. Siksi taustatutkimuskyselyn tekeminen yhteistyössä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa oli luonteva tapa tavoittaa lastenkulttuurin parissa toimivia tahoja. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitolla oli kyselyn toteuttamisen aikana 32 jäsentä. Osa liiton jäsenistä on verkostoja, jolloin kullakin on omia alueellisia jäseniä. (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019.) Esimerkiksi Lapin lastenkulttuuriverkostossa toimii kahdeksan kuntaa ja Saamelaiskäräjät (Lapin lastenkulttuuriverkosto 2019). Verkostomaisten toimijoiden vuoksi Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsenmäärä ei suoraan kerro liiton vaikutuspiiriin kuuluvien toimijoiden määrää. Oikeamman kuvan antaa liiton jäsenet -sähköpostilista, jolla oli 162 vastaanottajaa toukokuussa 2019. Postituslistalla on useita henkilöitä samasta jäsenkeskuksesta ja liittoon kuuluvien verkostojen omia jäseniä. Taustatutkimuskysely on kokonaistutkimus, jossa sähköpostilistan jäsenet muodostavat perusjoukon. Tämä oli mahdollista, koska perusjoukko oli pieni ja mahdollista tavoittaa kokonaisuutena. Yksittäiset vastaanottajat ovat kyselyn havaintoyksiköitä. (Ojasalo ym. 2015, 122; Valli 2018, 102–103.)

6.3 Haastattelut, ryhmäkeskustelut ja havainnointi tiedonkeruunmenetelminä

Haastattelu on suosittu aineistonkeruumenetelmä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Haastattelu on tavoitteellinen, haastattelijan johdattama keskustelunomainen prosessi, joka toteutetaan kehittämistehtävän tekijän aloitteesta. Haastattelu on joustava tapa kerätä syvällistä tietoa, koska haastattelutilanteessa voi tehdä tarkentavia kysymyksiä. Hyvä haastattelijana on kiinnostunut, kannustava ja osallistuu tilanteeseen. (Eskola ym. 2018, 27–29; Hirsjärvi ym. 2007, 200.)

Haastattelut jaotellaan sen mukaan, miten strukturoidusti ne toteutetaan. Teemahaastattelussa määritellään etukäteen haastattelun aihepiiri ja teemat. Menetelmä mahdollistaa keskustelun polveilun eri aiheiden välillä. (Eskola ym. 2018, 29–30.) Käytän opinnäytetyössäni puolistrukturoitua yksilöhaastattelua ja ryhmähaastattelua. Menetelmät mahdollistavat kysymysjärjestyksen ja kysymysten muokkaamisen haastattelutilanteessa. Haastattelu korostaa kunkin haastateltavan omaa roolia subjektina, eli yksilönä. (Ojasalo ym. 2015, 106, 108.) Tämä on olennaista, kun tarkastellaan, miten kukin haastateltava kokee osallisuuden toteutuvan omassa työyhteisössään.

Valmistauduin jokaiseen haastatteluun laatimalla haastattelurungon ja kysymykset (Alastalo & Åkerman 2010, 378). Pyrin tekemään haastattelutilanteet mahdollisimman

helpoiksi haastateltaville toteuttamalla haastattelu heidän työpaikoillaan (Eskola ym. 2018, 33–34). Kysyin haastateltavilta luvan käyttää aineistoa opinnäytetyössäni ja nauhoittaa haastattelut (Ojasalo ym. 2015, 107).

Ryhmäkeskustelumethodissa keskustellaan vapaamuotoisesti rajatusta aiheesta. Ryhmää ohjaa fasilitaattori, jonka tehtävänä on tuoda osallistujien mielipiteet esiin ja varmistaa, että kaikki osallistuvat keskusteluun. Fasilitaattori ei itse osallistu aktiivisesti keskusteluun. Ryhmäkeskustelu eroaa ryhmähaastattelusta siinä, että ryhmäkeskustelussa pyritään saamaan aikaan osallistujien välistä vuorovaikutusta. Ryhmäkeskustelu soveltuu tilanteisiin, joissa selvitetään osallistujien mielipiteitä ja asenteita valitusta ilmiöstä. (Valtonen 2009, 223–224, 226, 236.) Ryhmäkeskustelussa voidaan käyttää apuna virikemateriaalia, esimerkiksi täydennys- tai piirrostehtäviä. Materiaalia voi hyödyntää puheen tuottamiseen ja rytmittämiseen. (Valtonen 2009, 237–238.) Toteutin kaksi ryhmäkeskustelua Lasten kulttuurikeskus Auroran henkilökunnalle. Nimesin ryhmäkeskustelut Osallisuus Aurorassa pajoiksi ja käytin niissä Osallisuus Aurorassa -pajapohjaa, jota osallistujat täydensivät ryhmäkeskustelujen aikana. Samalla pajapohjan otsakkeet ryhmittivät keskustelun kulkua ja toimivat virikemateriaalina. Pajapohjan malli kuviossa 8.

Osallisuus Aurorassa nyt	Käytännön esimerkkejä	Osallisuuden tulevaisuus	Osallisuus rakenteissa
Osallisuuden määrittely		Mahdollisuudet (mitä voisi olla)	Koetko osallisuuden olevan osa Auroran toimintakulttuuria?
Koetaanko osallisuus osaksi työtä?		Haasteet	Onko osallisuutta sopivasti?
Toteutuuko osallisuus?	Kokemuksia muualta	Muita huomioita	Oletko tietoinen, onko osallisuus mukana Auroran toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa?

Kuvio 8. Osallisuus Aurorassa -pajapohja

Ryhmähaastattelujen, ryhmäkeskustelujen ja toiminnallisten tiedon tuottamisen menetelmien rinnalle valitsin tutkimusmenetelmäksi havainnoinnin. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa osallistujien vuorovaikutuksesta ja ihmisten käyttäytymisestä luonnollisissa toimintaympäristöissään. Havainnointi sopii menetelmäksi tilanteisiin, jotka muuttuvat nopeasti ja ovat vaikeasti ennakoitavia. Havainnoinnin tulee olla systemaattista. (Ojasalo yms. 2015, 114–116; Valtonen 2009.) Kirjasin havaintoni havainnointilomakkeelle tai -päiväkirjaan, tein muistiinpanoja, otin valokuvia tai äänitin tilaisuudet käytössä olevasta aineistonhankintamenetelmästä riippuen. Tilaisuuden jälkeen tutustuin keräämääni aineistoon ja luokittelin sitä etsimällä teemoja ja ilmiöitä. Lopulta vertailin kokoamaani tietoa ja tein tulkintoja. (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 12–13.)

6.4 Vertailuanalyysi eli benchmarking

Benchmarkingissa kehittämiskohdetta verrataan toiseen organisaatioon, usein johonkin menestyvään toimijaan. Vertaileminen auttaa tunnistamaan oman toiminnan heikkouksia ja kyseenalaistamaan omia menettelytapoja. Vertailuanalyysi soveltuu erinomaisesti toimintaprosessien ja työtapojen kehittämiseen. Toimialarajat ylittävällä vertailulla voi löytyä uusia käytäntöjä, sekä hyviä ideoita ja oivalluksia omaan tekemiseen. (Ojasalo ym. 2015, 43–44, 186.)

Vertailuanalyysin aluksi kartoitetaan haluttu kehittämisen kohde. Sitten etsitään vertailukohteet. Valituista kohteista kerätään tietoa mahdollisimman monipuolisesti, vierailukäynti kohteeseen on suositeltava. Ennen käyntiä vertailun tavoitteet määritellään ja laaditaan havainnointi- tai kysymyslista vertailun toteuttamiseksi. Saatuja tuloksia tulkitaan ja sovelletaan omaan organisaatioon. Tuloksia voidaan hyödyntää suoraan tai soveltaen. Vertailun avulla organisaatio tunnistaa oman tasonsa alallaan ja oppii toisilta. Toisten toimijoiden tuntemus kasvattaa kehittämishalua. Kannattaa varautua vastaanottamaan ja hyödyntämään ennakoimatonta tietoa. (mt. 43–44, 186.) Omassa työssäni hyödynsin taustatutkimuskyselyä sopivan vertailukohteen löytämiseen.

6.5 Toiminnalliset tiedon tuottamisen menetelmät

Käytän opinnäytetyössäni toiminnallisia ja lapsilähtöisiä tiedon tuottamisen menetelmiä saadakseni selville, voisivatko nämä menetelmät toimia Lasten kulttuurikeskus Auroran käytössä jatkossa. Toteutin kokeilut yhdessä taide- ja värikylypohjaaja, sosionomi ja ohjaustoiminnan artonomi Jenni Vilanderin kanssa. Vilanderilla on monipuolista kokemusta

erilaisten lapsiryhmien ohjaamisesta. Hän on työskennellyt vakituisena freelancerohjaajana Lasten kulttuurikeskus Aurorassa useita vuosia. (Vilander 2019.)

Valitsemalla toiminnalliset tiedon tuottamisen menetelmät halusin hyödyntää lasten aktiivisuutta ja uteliaisuutta sekä huomioida lasten vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet. Halusin yhdistää oppimisen ja onnistumisen kokemuksia tiedon tuottamiseen. (Helin, Kola-Torvinen & Tarkka 2018, 13.) Mielestäni lasten osallisuutta ei voi kehittää ilman kontaktia lapsiin. Lapsilta on syytä kysyä asioita, koska he ovat oman elämänpiirinsä asiantuntijoita. Yhteistyötä puoltaa myös se, että yhdessä tehtävät päätökset ovat parempia. (Kiihlakoski 2007, 10, 15.) Lapsilta on mahdollista saada aitoja ja kypsiä vastauksia. (Aarnos 2018, 187). Lapsilta kannattaa kysyä. He pystyvät tuottamaan tietoa, mikäli aikuinen on valmis kuuntelemaan heitä. (Vilander 2014, 19.)

Tiedon tuottamisen tehtävissä noudatimme lapsen haastattelun periaatteita. Aluksi lämmitellään ja tutustutaan aiheeseen, sitten kysytään lasten kokemusmaailmaan kuuluvia asioita. Lapsilta saadut vastaukset tulee sijoittaa kasvukontaktiin ja varoa yleistyksiä tai ylitulkintoja. (Aarnos 2018, 177–178, 185–186.) Saatua tietoa voidaan käyttää monella tavalla. Esimerkiksi lapsiasiavaltuutettu kuulee vuosittain lapsia. Tapaamisissa lapset ja nuoret kertovat elämästään, arjestaan ja valikoiduista aiheista. Tätä kokemustietoa lapsiasiainvaltuutettu hyödyntää esimerkiksi nostessaan julkisessa keskustelussa esiin lapsinäkökulmaa ja laatiessaan lausuntoja päätöksenteon tueksi. (Lasten kuulemiset 2019; Lapsen oikeuksien edistäjä 2020.)

Kun lapset ovat tiedontuottajia tai tutkimuskohteita, tulee tutkimuksen tekemiseen kiinnittää erityishuomiota. Kiinnitimme tutkimusetiikkaan huomiota siten, että pajoihin osallistuvien lasten henkilötietoja ei kerätty, eikä pajoissa otettavista kuvista pysty tunnistamaan osallistujia. Informoin pajojen markkinoinnissa ja paikan päällä pajassa osallistujille siitä, että kyseessä on osa opinnäytetyötä ja kerättyä tietoa hyödynnetään Auroran toiminnan kehittämiseen. Ryhmille suunnatuissa pajoissa hyödynsimme ohjaajien ja opettajien lapsituntemusta. Käytetyissä menetelmissä tietoa tuotettiin tekemisen ohessa, sillä kehitimme pajojen sisällöt toiminnallisten tiedontuottamisen menetelmien ympärille. Pyrimme tekemään pajoista lapsiystävällisiä tarjoamalla lapsia kiinnostavaa tekemistä ja muokkaamaan tehtävät eri-ikäisille sopiviksi. Samalla tarjosimme tilaa luovuudelle ja itseilmaisulle. (Aarnos 2018, 175.)

7 OSALLISUUS AURORASSA NYT

Saadakseni selville, miten osallisuus ymmärretään ja mitä se on käytännössä Lasten kulttuurikeskus Aurorassa, toteutin kaksi ryhmäkeskustelua talossa työskenteleville. Ensimmäiseen ryhmäkeskusteluun kutsuin toimistossa työskentelevät ja toiseen taideohjaajat. Jakamalla osallistujat ammattiryhmän mukaan pyrin löytämään mahdollisia ryhmien välisiä näkemyseroja. Oletukseni mukaan toimistossa työskentelevillä on näkemystä etenkin osallisuuden näkymisestä rakenteissa ja taideohjaajilla siitä, miten lasten osallisuus toteutuu arjessa lasten kanssa. Toimistossa työskentelevä henkilökunta on Espoon kaupungin kuukausipalkkalaisia. Heidän tehtävänsä koostuvat etupäässä toiminnan suunnittelusta, tuottamisesta ja asiakaspalvelusta. Taideohjaajat ovat freelance-reita, jotka palkataan kuhunkin tuotantoon erikseen. He suunnittelevat, toteuttavat ja ohjaavat sisältöjä Auroraan.

Ryhmäkeskustelujen sisällöt olivat samanlaiset. Keskustelu käytiin laatimaani Osallisuus Aurorassa -pohjan avulla (kuvio 8). Keskustelu koostui neljästä pääteemasta. Ne olivat osallisuus Aurorassa nyt, osallisuuden käytännön esimerkit, osallisuuden tulevaisuus ja osallisuus rakenteissa. Aluksi keskusteltiin siitä, miten osallisuus käsitetään ja määritellään, koetaanko osallisuus osaksi työtä ja toteutuuko osallisuus. Seuraavaksi selvitin esimerkkien avulla, mitä osallisuus on käytännössä. Tarjosin mahdollisuutta pohtia myös muualla koettuja käytännön esimerkkejä. Osallisuuden tulevaisuus -osassa kartoitin osallisuuden toteutumisesta koituvia mahdollisuuksia ja mahdollisia haasteita. Lopuksi tarkastelin osallisuutta osana toiminnan rakenteita ja annoin mahdollisuuden muille huomioille ja palautteelle.

Pyrin johdattamaan keskustelua mahdollisimman vähän, saadakseni selville osallistujien mielipiteet ja käsitykset asioista. Pyysin osallistujia kirjaamaan ajatuksiaan ylös taulukon sarakkeisiin keskustelun edetessä. Lisäksi täydensin ja kirjasin suullisia vastauksia omiin muistiinpanoihini. Keskustelujen jälkeen purin saamani vastaukset ja muistiinpanoni, ryhmittelin ne teemoittain ja kokosin taulukkoon. Seuraavaksi kuvaan saamiani vastauksia ja teen niistä yhteenvedon.

7.1 Osallisuus Auroran tavoitteena – toimiston väen näkemykset

Ensimmäiseen ryhmäkeskusteluun osallistui Lasten kulttuurikeskus Auroran vakituista henkilökuntaa. Toimistohenkilökuntaan kuuluu kulttuurituottajat, tuotantoassistentti ja

asiakaspalveluneuvoja. Keskusteluun osallistui kaksi henkilöä (Ryhmäkeskustelu 1, 2019). Paja eteni osallisuus Aurorassa -pajapohjan mukaan (kuvio 8). Keskustelun pääkohdat olen koonnut kuvioon 9. Tarkemmin ryhmäkeskustelun tuloksia voi tarkalla liitteenä 1 olevasta kuvioista.

Osallisuus Aurorassa nyt	Käytännön esimerkkejä	Osallisuuden tulevaisuus	Osallisuus rakenteissa
Osallisuuden määrittely - Kuuleminen ja palaute - Uuden luominen - Yhdessä tekeminen	- Asiakkaat toteuttamassa toimintaa - Palautteen ja ideoiden kerääminen - Kehittämistyö - Kohtaaminen	Mahdollisuudet - Asiakkaiden kohtaaminen - Kehittäminen - Tilan tarjoaminen - Asian esiin tuominen	Osallisuus toimintakulttuurissa - Tahtotila ja asenne on olemassa - Halutaan kuunnella - Vakiintuneita toimintatapoja vähän
Osallisuus työn osana - Asiakkaiden huomioiminen, työtä tehdään asiakkaille - Asiakkaiden kuuleminen - Syväällä prosessissa		Haasteet - Auroran sijainti - Aukiolo - Kohtaamiset ja tuttuus - Asiakkaat tottuneet valmiiseen - Esteettömyys	Sopiva määrä - Voisi olla lisää - Realismi ja resurssit - Toistettava formaatti olisi hyvä
Osallisuuden toteutuminen - Kevyt taso toteutuu - Vahva osallistuminen toteutuu vähän	Kokemuksia muualta - Tuottaja tavattavissa -malli - Lapsiraati festivaaleilla	Muita huomioita - Siirtyykö tieto esim. asiakaspalveluhenkilökunnalta tuottajille	Toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa - Tulokortti - Espoo- tarina - Tavoitteet vs. arki - ”Rasti ruutuun” - Valikointi ja soveltaminen

Kuvio 9. Kooste toimistohenkilökunnan osallisuuspajan tuloksista (Ryhmäkeskustelu 1, 2019).

Pajan aluksi keskustelimme siitä, millaiselta osallisuus vaikuttaa Aurorassa nyt. Toimiston väki määritteli osallisuutta asiakkaiden kuulemiseksi ja palautteen keräämiseksi, luovaksi ajatteluksi ja uuden luomiseksi. Keskustelussa korostui asiakkaiden laaja kuuleminen ja ideoiden kerääminen. Toimistohenkilökunta koki osallisuuden osaksi työtään ja työprosessiaan. Osallisuus toteutuu etenkin monipuolisen asiakkaiden huomioimisen ja kuulemisen kautta. Tuotantotyössä on seurattava aikaa ja asiakkaiden mieltymyksiä. Asiakkaita ei voi ohittaa, sillä työtä tehdään aina heitä varten. Toimistohenkilökunta koki, että osallisuus toteutuu nyt ”kevyellä tasolla”, mutta ”vahva osallistuminen” toteutuu vain vähän. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

Toimistohenkilökunta löysi useita esimerkkejä osallisuuden toteutumisesta Lasten kulttuurikeskus Aurorassa. Osallisuutta on asiakkaiden toteuttama toiminta, palautteen tai ideoiden kerääminen, asiakkaiden kohtaamisissa syntyvä keskustelu, asiakasillat ja uusien toimintatapojen kehittäminen esimerkiksi tämän opinnäytetyön kautta. Lisäksi asiakkaiden mielipiteet huomioidaan tarkastelemalla asiakaskäyttäytymistä eli myytyjen lipujen määriä. Osallistavan toiminnan esimerkeiksi muualta löytyi Tuottaja tavattavissa -malli ja festivaalien lapsiraati. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

Ryhmäkeskustelun kolmas osa käsitteli osallisuuden tulevaisuutta. Siinä toimiston väki näki monia mahdollisuuksia. Asiakkaita voisi kohdata enemmän, esimerkiksi Tuottaja tavattavissa -tilaisuuksien avulla, järjestämällä asiakasiltoja tai kuulemalla päiväkodin ja koulun toiveita ja realiteetteja yhteisissä tapaamisissa. Osallisuutta voisi lisätä kehittämällä uusia toimintatapoja, kuten parhaillaan tehdään. Toimistohenkilökunnan mielestä olisi hyvä, jos käytössä olisi jokin kyselyjä ovelampi keino kerätä tietoa. Esimerkiksi toiminta voisi inspiroida ajattelemaan asioita uusilla tavoilla. Osallisuutta voisi lisätä myös tarjoamalla matalan kynnyksen alustaa asiakkaiden omien ideoiden toteuttamiseen ja pop-up toimintaan. Lopuksi keskustelussa todettiin, että osallisuusasian aktiivinen esillä pitäminen lisää osallisuutta. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

Toimistohenkilökunta näki osallisuuden haasteina etenkin kaksi teemaa. Ne olivat Lasten kulttuurikeskus Auroran sijainti ja kohtaamisen ja tuttuuden tärkeys. Keskustelussa pohdittiin, että sijainnin vuoksi Aurora ei ole olohuone, johon poiketaan, vaikka siihen olisi tilojen puolesta mahdollisuus. Keskusteluun osallistajat olivat sitä mieltä, että Aurorasta puuttuu ”juttu”, eli jotain mitä varten sinne tultaisiin varsinaisen ohjelman ulkopuolella. Esimerkiksi kahvila voisi houkutella asiakkaita. Koko Auroran aukioloajan jatkuva toiminnallinen sisältö vaatisi paikalla lisää henkilökuntaa, esimerkiksi ohjaajan tuottamaan sisältöjä ja kohtaamaan asiakkaita. Henkilökunta takaisi ihmisten kohtaamisen ja toisi tuttuuden tunnetta. Vakituinen henkilökunta toisi jatkuvuutta. Toimistohenkilökunnan kokemuksen mukaan tutulle tullaan juttelemaan ja kohtaamiset tuottavat ideoita. Tuottajien läsnäoloa ja mahdollisuutta kohdata heitä pidettiin tärkeänä. Lisäksi esiin nousi ajatus siitä, että Auroran asiakkaat ovat tottuneet valmiiseen sisältöön, eivätkä osaa ajatella itseään toteuttavassa roolissa. Osallistumista ja tilojen käyttöä voi rajoittaa myös se, että kaikki tilat eivät ole esteettömiä. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

Keskustelun viimeinen osuus käsitteli osallisuutta Auroran toimintarakenteissa. Toimistohenkilökunta näki, että Aurorassa on osallistava toimintakulttuuri ja tahtotila lisätä

asiakkaiden osallisuutta ja halu kuunnella heitä. Kuitenkin käytössä on vähän vakiintuneita osallisuutta lisääviä toimintatapoja. Tuntuu, että menetelmät pitää aina erikseen synnyttää, mikä on työllistävää. Osallisuutta nähtiin olevan jonkin verran, mutta sitä voisi olla enemmän. Käytössä voisi olla muutama toistettava formaatti, se säästäisi resursseja. Henkilökunta muistuttaakin realismista ja käytössä olevien resurssien huomioimisesta silloin, kun osallisuuden lisäämistä pohditaan. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

Toimistoväen näkemyksen mukaan osallisuus näkyy monissa kaupungin linjauksissa ja sitä kautta toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten Espoo-tarinassa ja tulokorteissa. Kaupungin tavoitteet ja arjen työ eivät aina kohtaa. Toisinaan kirjatut tavoitteet voivat jäädä etäisiksi. Joskus joitakin toimenpiteitä tehdään vain ylhäältä annetun tavoitteen täyttämiseksi, rasti ruutuun -periaatteella. Tavoitteet voisivat tulla tutummiksi, jos niitä käsiteltäisiin vaikkapa työpajassa kursorisen läpiluvun sijaan. Tavoitteita on osattava valikoida ja soveltaa, koska kaikkeen ei voi keskittyä. Lisäksi esiin nousi ajatus siitä, että siirtykö asiakaskohtaamisista tuleva tieto sitä työssään tarvitseville. Eri henkilöt tekevät asiakaspalvelutyötä ja toiminnan suunnittelua. Iltaisin ja viikonloppuisin työskentelevät keikkalaiset eivät ole arkena jakamassa tietoa muille. (Ryhmäkeskustelu 1, 2019.)

7.2 Osallisuus Auroran arjessa – taideohjaajat, osallisuuden ammattilaiset

Toiseen ryhmäkeskusteluun osallistui taideohjaajia. Lasten kulttuurikeskus Aurora ostaa kaiken sisältöjen toteuttamisen freelancereilta tai yhteistyökumppaneilta, joita tähän ryhmäkeskusteluun osallistuneet edustivat. Kaikki pajassa paikalla olleet taideohjaajat ovat vetäneet viikoittaisia kerhoja. Kerhoissa lasten iät ovat vaihdelleet 4–12 vuoden välillä. Lisäksi he kaikki ovat ohjanneet avoimia pajoja tapahtumissa tai viikonloppuisin. Kaikkia mukana olleita voi kuvata vakituisiksi toimijoiksi. Sillä he ovat työskennelleet Aurorassa kolmesta yhdeksään vuotta. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

Keskustelun teemat olivat samat kuin ensimmäisessä ryhmäkeskustelussa ja pohjautuivat laatimaani Osallisuus Aurorassa -pajapohjaan. Teemat näkyvät myös kuviossa 10, johon olen tiivistänyt keskustelun pääkohtia. Tarkemmat ryhmäkeskustelun tulokset liitteessä 2.

Osallisuus Aurorassa nyt	Käytännön esimerkkejä	Osallisuuden tulevaisuus	Osallisuus rakenteissa
Osallisuuden määrittely - Auroran henki ja ilmapiiri - Aurora paikkana - Sisältöön vaikuttaminen - Hintataso ja helppous - Tuttuus, helppous - Sisällöt	- Mielenpitoon huomioiminen - Yhteinen suunnittelu - Kannustaminen - Tekeminen, tekemisen kautta syntyy idea - Aineen valinta voi olla osallistava - Osallisuuden asteet	Mahdollisuudet - Ideoiden kysyminen perheiltä ja koulussa - Idealaboratorio - Vaikutusten konkretia - Uudet kohderyhmät (isommat lapset) - Edullisuus	Osallisuus toimintakulttuurissa - Kyllä vahvasti - Ohjaajien osallisuus - Lämmin ja yhteisöllinen toimintakulttuuri - Toiminnan kehittyminen
Osallisuus työn osana - Kyllä - Maksuttomat kerhot - Matala kynnys - Osallisuuden huomioiminen suunnittelutyössä - Suosittujen toisto		Haasteet - Kustannukset - Saavutettavuus - Ei-kävijät	Sopiva määrä - Vaikea määrittellä - Kysymistä voisi olla vielä enemmän - Tärkeä asia - Suunnittelu on työtä - Kohtaamisten tärkeys
Osallisuuden toteutuminen - Monipuoliset materiaalit - Lasten ideat ja yhteissuunnittelu - Paikalle tuleminen	Kokemuksia muualta - Nuorten harraste-kysely	Muita huomioita - Sisällöt isommille lapsille - Aurora esittäytymässä kouluilla > uudet perheet ja lapset	Toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa - Ei tietoa, vaikea kysymys - Oletettavasti

Kuvio 10. Kooste taideohjaajien osallisuusnäkemyksistä.

Ryhmäkeskustelu alkoi siitä, miten osallisuus nähdään toteutuvan Lasten kulttuurikeskus Aurorassa. Taideohjaajien määritelmässä esiin nousi neljä teemaa. Ne ovat Auroran ilmapiiri ja Aurora fyysisenä paikkana, saavutettavuus edullisen hintatason ja matalan kynnyksen kautta, monipuoliset sisällöt ja toiminnan sisältöön vaikuttaminen. Erityisen merkittäväksi nousi Auroran ilmapiirin ja talon käyttötavat. Taideohjaajat kuvaavat Auroraa tutuksi, turvalliseksi, omaksi, kodikkaaksi, rennoksi ja yhteisölliseksi. Kulttuurikeskuksen koettiin olevan koko perheen yhteinen paikka, jossa on totuttu käymään. Se on ”oma tila”, luonteva ja vapaa paikka. Avoimuuden ja luottamuksen antaminen lapsille koettiin vastuuta kasvattavaksi. Aurorassa ei tunneta paineita ja sinne on matala kynnys tulla. Avoimien ovien varjopuolena mainittiin omatoimisesti tiloja katsomaan tulevat. Heistä ei tiedä, ovatko he oikealla asialla vai eivät. Taideohjaajat pitivät Lasten kulttuurikeskus Auroran ilmapiiriä osallisuutta lisäävänä. Mukaan tuleminen matalakynnys toteutuu aukiolevien tilojen avulla, sekä matalan hintatason ja maksuttomien sisältöjen kautta.

Edullisuuden toivottiin säilyvän. Talon tuttuuden koettiin estävän syrjäytymistä, kun lapsi voi osallistua myös ilman aikuisia. Osallistumisen helppous koettiin osallisuutta tukeväksi. Osallisuudeksi koettiin monipuoliset sisällöt, mahdollisuus valita mihin osallistuu, erilaisten asioiden tekeminen, taidetoimintaan osallistuminen ja se, että voi vaikuttaa toiminnan sisältöön. Kaikki taideohjaajat kokivat osallisuuden osaksi työtään. Oman työn suunnittelun vapaus koettiin merkitykselliseksi taideohjaajien oman työn kannalta. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

Taideohjaajien näkökulmasta lasten osallisuus Lasten kulttuurikeskus Aurorassa toteutuu hyvien ja monipuolisten materiaalien, lasten ideoiden kuulemisen ja yhteisen suunnittelun sekä paikalle tulemisen kautta. Materiaalien monipuolisuus ja laadukkuus toimivat niin ohjaajille kuin lapsille inspiraation lähteinä. Mahdollisuus hyödyntää perustarvikkeita ja materiaalivarastoa koettiin hyväksi. Se mahdollistaa entistä paremmin lasten ideoiden toteuttamisen ja sitä kautta tuottaa onnistumisen kokemuksia lapsille. Auroran toiminta tulee lapsille tutuksi päiväkotien kautta. Tuttuun paikkaan on helpompi tulla myös haastavissa tilanteissa. Kuitenkaan kaikki eivät pääse Auroraan, kaikkien mukaan saaminen laajentaisi osallisuuden kokemuksia. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

Pajan toisessa ainekokonaisuudessa pohdittiin, millaista osallisuus on käytännössä. Taideohjaajat näkivät osallisuuden toteutuvan lasten mielipiteiden huomioimisen ja yhteisen suunnittelun myötä, kannustamalla kehittämään omia ideoita, sekä tekemisen ja aiheen valinnan kautta. Erilaiset sisällöt tarjoavat erilaista osallisuutta. Esimerkiksi aistihuoneessa voi osallistua vain olemalla. Yhteinen suunnittelu toteutuu luontevasti etenkin kerhoissa. Taideohjaajan työ on keskustelevaa, toiminnan ohessa kysytään ideoita, keskustellaan toiveista ja ratkaistaan pulmia. Ohjaajat kannustavat lapsia toteuttamaan omia ideoitaan ja käyttämään materiaaleja luovasti. Omien ajatusten toteuttamisen on nähty tuovan onnistumisen kokemuksia. Taideohjaajista luovuuden ja omaehtoisuuden mahdollistava aihe voi olla itsessään osallisuutta lisäävä. Sen jälkeen ohjaajan tehtävä on auttaa lasta teknisesti. Taideohjaajien mielestä on mukavaa ja palkitsevaa ottaa huomioon lasten toivomukset sisällön suunnittelussa. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

Kolmas keskustelun tema oli osallisuuden tulevaisuus. Ohjaajat näkivät mahdollisuuksia ideoiden kysymisessä perheiltä ja koulussa, osallistumisen vaikutusten konkretisoinnissa, uusissa kohderyhmissä ja edullisuuden säilyttämisessä. Taideohjaajat pohtivat, että tulevaisuudessa perheiltä voisi kerätä ideoita erilaisin menetelmin, kuten järjestämällä idealaboratorio. Koulussa tapahtuva kysyminen saavuttaisi myös ne, jotka eivät

jostain syystä pääse Auroraan. Lapsilta voisi kysyä, mitä he haluavat harrastaa tai uusia ideoita tietyn teeman, kuten kuvataiteen toteuttamiseen. Mikäli asiakkailta kerätään tietoa, haluaisivat taideohjaajat nähdä kerätyn aineiston, jotta he voisivat hyödyntää sitä työssään. Ohjaajien mielestä olisi tärkeää tehdä osallistumista näkyväksi ja esimerkiksi toteuttaa jokin lasten idea. Näin lapset ymmärtäisivät paremmin, mitä osallistuminen ja osallisuus tarkoittavat ja että kannattaa osallistua. Osallisuuden haasteiksi ohjaajat mainitsivat kustannusten pitämisen alhaalla, saavutettavuuden ja tietoisuuden Lasten kulttuurikeskus Auroran palveluista. Iso kysymys on, miten lisätä sellaisten henkilöiden osallisuutta, jotka eivät osallistu Auroran toimintaan. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

Ryhmäkeskustelun viimeisessä osiossa tarkasteltiin osallisuuden näkymistä Auroran rakenteissa. Taideohjaajien mielestä osallisuus on vahvasti osa Lasten kulttuurikeskus Auroran toimintakulttuuria. Ohjaajat kokivat itse osallisuutta suunniteltaessaan toimintaa keskustelelevassa ja avoimessa yhteistyössä toimistohenkilökunnan kanssa. Taideohjaajien mielestä Lasten kulttuurikeskus Auroran toiminta näyttyy perheiden suuntaan lämpimänä ja yhteisöllisenä. Taideohjaajat kokivat osallisuuden määrän arvioinnin vaikeaksi. Toiminnan kehittäminen ja osallisuuden pohtiminen todettiin hyviksi asioiksi. Kollegoiden kohtaaminen koettiin tärkeäksi. Ohjaajat osallistuvat mielellään suunnittelutyöhön, etenkin jos siitä saa korvauksen, kuten muustakin työstä. Taideohjaajat eivät tunteneet Auroran toimintaa ohjaavia asiakirjoja tai kaupungin linjauksia.

Lopuksi taideohjaajat miettivät, voisiko isommille lapsille olla enemmän sisältöä ja voisiko Lasten kulttuurikeskus Aurora esittäytyä alueen koulujen tilaisuuksissa. Ryhmäkeskustelun lopuksi pyysin taideohjaajilta palautetta. He totesivat, että keskustelu oli mielenkiintoista, tärkeää ja hyödyllistä oman työn kannalta Lasten kulttuurikeskus Aurorassa ja muuallakin. Ohjaajat totesivat pajapohjan selkeäksi. (Ryhmäkeskustelu 2, 2019.)

8 OPPIMISEN PAIKKA – MITEN OSALLISUUTTA TOTEUTETAAN MUUALLA

Tässä luvussa tarkastelen esimerkkejä osallisuuden toteutumisesta eri toimintaympäristöissä. Aluksi käsittelen muiden lastenkulttuurikeskusten osallistavia käytäntöjä purkamalla tekemäni taustatutkimuskyselyn tuloksia. Sitten paneudun tarkemmin vertailuanalyysin avulla Tampereella toimivan Lastenkulttuurikeskus Rullan toimintaan. Viimeisenä tarkastelen Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikön toimintaa ja Kulttuurikurkkaus-toimintamallia.

8.1 Käytänteitä lastenkulttuurikeskuksista – taustatutkimuskysely

Toteutin osallisuutta käsittelevän taustatutkimuskyselyn toukokuussa 2019 yhteistyössä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kanssa. Kyselyn tavoitteena oli selvittää, miten osallisuus käsitetään ja miten sitä käytännössä toteutetaan lastenkulttuurikeskuksissa eri puolilla Suomea. Samalla kartoitin mahdollisia benchmarking kohteita.

Pyrin suunnittelemaan kyselylomakkeen (liite 3) mahdollisimman yksiselitteiseksi, rajamaan kysymysten määrän minimiin ja tarjoamaan monipuoliset vastausvaihtoehdot (Ojasalo ym. 2015, 131–133). Kysely koostui neljästä kysymysosta, taustakysymyksistä ja vapaa sana -kentästä. Tärkeimmät kysymykset sijoitin lomakkeen keskelle ja taustatietokysymykset vähiten tärkeinä viimeiseksi. Käytin kyselylomakkeella arviointi- ja valintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Saadun tiedon analysoinnin helpottamiseksi laadin mahdollisimman moneen kysymykseen valmiita vastausvaihtoehtoja. Lomakkeen alkuun laadin kyselyn teemaan johdattelevan mielipideasteikon. Käytin mielipidevääntämässä Likertin asteikkoa, eli viisiportaista asteikkoa, joka mittaa vastaajan mielipidettä kysytystä asiasta. Avoimilla kysymyksillä pyrin minimoimaan johdattelevuutta. Analysoin avointen kysymysten vastauksia etupäässä laadullisin menetelmin teemoittamalla vastauksia. (Valli 2018, 94, 106, 113–114.)

Kyselyn perusjoukkona toimi Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsenet -sähköpostilista, jolla on 162 vastaanottajaa. Kyselyyn tuli 19 vastausta. Yksi vastaaja oli vastannut kaksi kertaa. Yhdistin hänen miltei identtiset vastauksensa ja sain vastausten kokonaismääräksi 18 kappaletta. Vastausprosentti oli 11%. Neljästä eri jäsenkeskuksesta sain kustakin kaksi vastausta eri henkilöiltä, eli vastaajaorganisaatioita oli yhteensä 14 kappaletta. Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsenistä, joita on 32 kappaletta, tavoitin kyselyn avulla 44%. Maantieteellisesti tulokset olivat kattavat, vastauksia oli eteläisestä saaristosta Lappiin saakka. Vajaa puolet vastaajista oli lastenkulttuurikeskuksista, jotka toimivat omissa tiloissa. Kiertäviä tai muuten toimivia organisaatioita vastaajissa oli neljä ja verkostomaisia jäseniä oli kolme. Lisäksi yksi vastaaja oli yhteen taiteenalaan keskittynyt organisaatio. (Liite 4.) Virhemarginaali kuvaa tutkimuksen luotettavuusrajaa, eli tulosten yleistettävyyttä. En pyri yleistämään saamiani vastauksia, joten virhemarginaalilla ei ole tässä tapauksessa merkitystä. (Ojasalo ym. 124,126.)

Kyselyn aluksi kartoitin väittämien avulla yleisiä käsityksiä osallisuudesta. Osallisuus oli vastaajille tuttu käsite ja osa vastaajien työtä. Vastaajat kokivat lasten osallistaminen

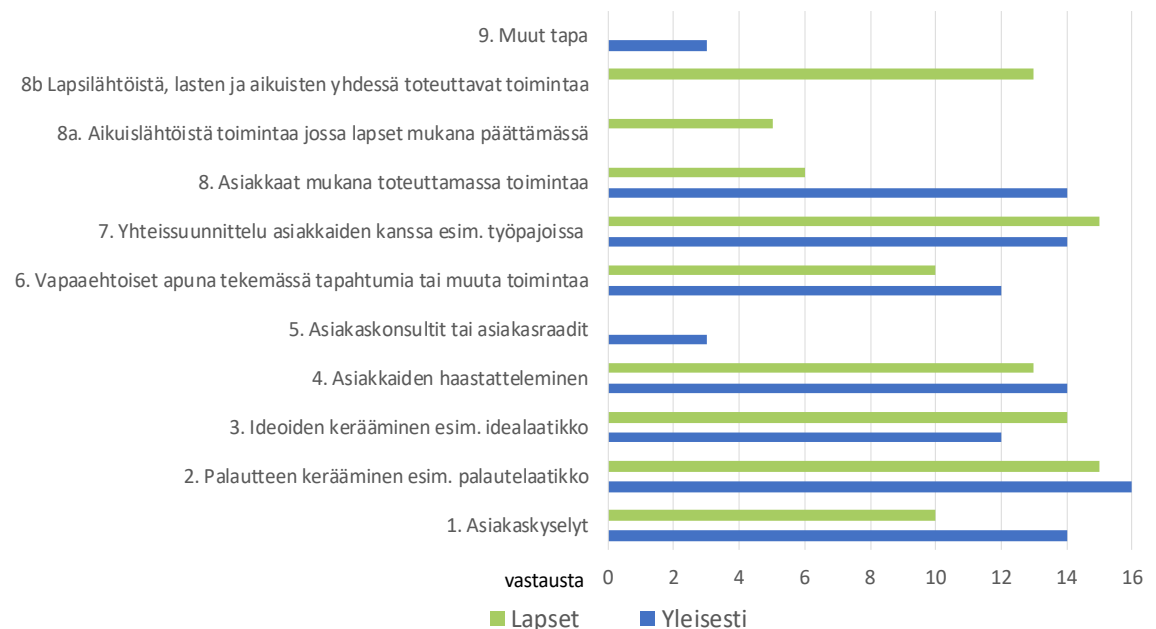
melko vahvasti osaksi organisaatioiden toimintakulttuuria. Sen sijaan asiakkaiden osallistamisen suunnitelmallisuus ja säännöllisyys, sekä lasten osallistamisen sopivuus aiheuttivat vastauksiin hajontaa. Kolmasosa vastaajista oli täysin samaa mieltä näiden väittämien kanssa. (Liite 4, kuvio 1; taulukko 1.) Väittämäasteikon tuottamat tulokset ovat suuntaa antavia asteikon tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Mielestäni tästä kertoo se, että saman organisaation eri vastaajilla saattoi olla kahden pykälän ero valitussa vastausarvossa. (Taustatutkimuskysely 2019.)

Kyselyn toisessa osassa pyysin määrittelemään asiakkaiden osallistamista sanallisesti. Sain kysymykseen monipuolisia vastauksia. Miltei kaikissa vastauksissa mainittiin asiakkaiden kuunteleminen. Asiakkaiden mielipiteiden huomioiminen ja palautteen ja toiveiden kysyminen olivat yleisiä osallisuuden lisäämisen muotoja. Usean vastaajan mukaan osallisuutta on yhteinen suunnittelu ja kehittäminen. Yksi vastaaja kiteytti tätä näin: ”Toimintaa käynnistetään, suunnitellaan tai kehitetään kohderyhmän tarpeiden, näkemysten tai palautteen pohjalta.” Monessa vastauksessa painotettiin asiakkaiden kanssa yhdessä tekemistä tai toimintaedellytysten luomista asiakkaiden omaehtoiselle toiminnalle, esimerkiksi tarjoamalla esiintymistilaa tai oman sisällön tuottamismahdollisuuksia. Asiakas nähdään aktiivisena toimijana, erään vastaajan mukaan: ” – – mahdollistetaan, tuetaan, kehoitetaan ja kannustetaan asiakkaita toimintaan”. Muutamassa vastauksessa mainittiin esimerkiksi pajoissa taiteilu osallisuudeksi. (Taustatutkimuskysely 2019.)

Jokunen vastaaja kertoi asiakkaan ja heidän mielipiteidensä arvostamisesta, ja he nostivat esiin asiakkaan oman kokemuksen osallisuudesta esimerkiksi näin: ” – – pyritään saamaan kokemus, että hän on osa toimintaa ja hänen mielipiteellään on merkitystä ja että hän saa jättää oman jälkensä toimintaan.” Sekä näin: ”Hyvässä osallistamisessa asiakas kokee, että hänen osallistumisellaan on ollut merkitystä.” Viisi vastaajaa mainitsi osallisuuden tasot. Erään vastaajan mukaan osallisuuden ääripäät olivat mukana olo taidekokemuksessa ja se, kun on osana koko teoksen syntymistä. Yhden vastaajan mukaan osallisuuden ensimmäinen taso on asiakkaiden ymmärtäminen, mikä on helppo saavuttaa toiveiden huomioimisella. Ylemmillä osallisuudentasoilla asiakkaan rooli toiminnassa kasvoi. Yksi vastaaja huomioi toimintaan tarvittavat resurssit ja toinen sen, että: ”Osallistaminen täytyy olla tavoitteellista ja kohdentaa kohderyhmään laajasti. Tähän tarvitaan tiedottamista ja aktivointia.” Yksi vastaaja kuvaili osallistamisen sitouttamisen välineeksi: ” – – luoda tekemisestä omaehtoisempaa ja vahvistaa sidettä asiakkaan ja palvelun välillä.” Yksi vastaaja pohti osallistamiskäsitteen huonoutta sen vaikean määrittelyn ja ylhäältä alas tulevan asetelman vuoksi. (Taustatutkimuskysely 2019.)

Kyselyn kolmas osa pureutui siihen, millaista osallisuuden lisääminen on käytännössä. Kysyin asiaa yleisellä tasolla ja erikseen lapsiin kohdistuvien toimien osalta. Erilaisia osallistamismuotoja käytetään paljon ja monipuolisesti. Koko asiakaskuntaan kohdistuvista keinoista yleisin oli palautteen kerääminen, lisäksi valtaosa organisaatioista tekee asiakaskyselyjä, kerää ideoita, haastattelee asiakkaita, ottaa vapaaehtoiset mukaan tapahtumien tekoon, toteuttaa asiakkaiden kanssa yhteissuunnittelua tai toimintaa. Vain kahdessa organisaatiossa hyödynnettiin asiakaskonsultteja tai -raateja. Muiksi tavoiksi mainittiin muun muassa vapaaehtoiset, lapset ideoimassa toimintaa ja viestintää, yhteisölliset taideprojektit, lapsilähtöiset ohjausmenetelmät, toiminnan strategiatason kehittämisen työpajat ja suunnittelu yhteistyökumppaneiden kanssa. (Liite 4 kuvio 2.)

Lasten osallisuutta vahvistavista toimenpiteistä eniten käytettiin palautteen keräämistä ja yhteistä suunnittelua. Muita yleisiä menetelmiä olivat ideoiden kerääminen lapsilta, lasten haastattelujen toteuttaminen ja lapsilähtöisen, lasten ja aikuisten yhdessä toteuttaman toiminnan järjestäminen. Puolet vastanneista tekivät kyselyjä lapsille tai ottivat lapset ohjeistettuna mukaan toteuttamaan toimintaa. Kolmasosa toteutti lapsilähtöistä, lasten toteuttamaa toimintaa tai aikuislähtöistä toimintaa, jossa lapset ovat mukana päättämässä. Asiakaskonsultteja tai -raateja, jossa lapsia on mukana, ei ollut yhtään. Yksi vastaaja täydensi vastaustaan näin: ”Osa toiminnasta toteutetaan täysin lasten toivomusten mukaisesti, osa on aikuislähtöistä.” (Liite 4 kuvio 3.)

Kuvio 11. Organisaatiossa käytössä olevia osallistamismuotoja yleisesti ja verrattuna lasten kanssa käytettyihin muotoihin.

Pelkästään lapsiin kohdistuvia osallistamisen keinoja oli hiukan vähemmän käytössä, kuin kaikkiin asiakasryhmiin kohdistuvia keinoja. Toisaalta lapsilta kysyttiin jonkin verran enemmän ideoita toimintaan ja heidän kanssa tehtiin enemmän yhteissuunnittelua, kuin koko asiakaskunnan kanssa. (Kuvio 11.)

Kaikkia kysytyjä asiakasryhmiä osallistettiin tasaisesti, perheitä hieman muita ryhmiä vähemmän. Lisäksi osallisuutta lisäävien toimien kohderyhmiksi mainittiin muun muassa vammaiset, palvelukotien asukkaat ja hoitajat, omaishoitajat ja ammattilaiset. (Liite 4 kuvio 4.) Osallisuus on kaikkien asia. Osallisuudesta vastaavia ammattikuntia ovat muun muassa kulttuurituottajat, taide- tai kulttuuriohjaajat, lastenkulttuurikoordinaattorit, museopedagogit ja yhteistyötahot, kuten käsityöläiset. (Liite 4 kuvio 5.) Osallistavaa toimintaa tehtiin yhdessä monipuolisten verkostojen kanssa. Mukana olivat koulut, päiväkodit, taidelaitokset, liikunta- ja nuorisopalvelut, hyvinvoinnin toimiala, kirjastot, seurakunta, vanhusten palvelukeskukset, maahanmuuttajien ja kehitysvammaisten ryhmät, erilaiset työryhmät ja taiteilijat. (Liite 4 kuvio 6.)

Osallisuus mainitaan useimmiten joissain organisaation toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. Organisaation ja kaupunkien linjausten lisäksi toiminnassa huomioidaan Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton strategia, Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukset, kaupungin tai projektin toimintamallit, eri hankkeiden tavoitteet ja brändikäsikirja. Yhdessä vastauksessa todettiin, että ei missään, vaan osallistaminen on organisaation kirjoittamaton sääntö. (Liite 4 kuvio 7.)

Kyselyn avoimissa vastauksissa yksi vastaaja kritisoi osallistaa-käsitettä ja toivoi, että sille löytyisi korvaava ilmaisu, esimerkiksi yhteiskehittäminen. Lisäksi mainittiin toiminnan saavutettavuus ja osallisuuteen liittyvät haasteet verkostomaisessa toiminnassa. Yksi vastaaja toivoi saavansa kehittämistehtävän tulokset luettavakseen. (Taustatutkimuskysely 2019.)

8.2 Vertailukohtana Lastenkulttuurikeskus Rulla

Valitsin benchmarking-kohteeksi Lastenkulttuurikeskus Rullan Tampereelta. Kiinnostuin Rullan toiminnasta laatimani taustatutkimuskyselyn kautta. Tutustuin Rullan nettisivuihin ja tein sinne tutustumiskäynnin, jonka aikana toteutin ryhmähaastattelun käyttäen apuna etukäteen suunnittelemani temaarunkoa, joka on liitteenä 5.

Lastenkulttuurikeskus Rullaa ylläpitää Tampereen kaupungin kulttuuripalvelut. Sen toiminta on tarkoitettu perheille sekä kouluille ja päiväkodeille. Henkilökuntaan kuuluu johtava koordinaattori, koordinaattori ja viisi kulttuuriohjaajaa. Lastenkulttuurikeskus Rulla kertoo nettisivuillaan olevansa värikäs ja virikkeellinen lastenkulttuurikeskus, jossa perhe voi tehdä yhdessä ja lapset voivat taiteilla, esitellä töitään, osallistua tapahtumiin, työpa-joihin, perhekerhoon ja esiintyä Rullan Lastenlavalla. Toiminta on maksutonta ja paikalla on ohjaaja. Näyttelyiden kohderyhmät vaihtelevat vauvoista kouluikäisiin. Näyttelyihin tarjotaan toiminnallisia kierroksia, jotka hyödyntävät eri taiteenlajeja. Kulttuurikeskuksen toiminta jalkautuu eri kaupunginosiin Reissu-Rulla-tuokioiden avulla, tuottamalla kiertonäyttelyitä ja lainaamalla kulttuuripaketteja omatoimiseen käyttöön. Rullan toiminnan arvot ovat elämyksellisyys, monitaiteellisuus ja toiminnallisuus. Rulla korostaa lasten omaa tekemistä ja taiteiden raja-aitojen hälventämistä. (Lastenkulttuurikeskus Rulla 2019; Ryhmähaastattelu 2019.)

Lastenkulttuurikeskus Rullasta saamani vastaukset taustatutkimuskyselyyn kertovat, että osallisuus ja osallistaminen ovat tuttuja käsitteitä Rullassa. Asiakkaiden mukaan ottaminen koetaan päivittäiseksi osaksi työtä. Lasten osallisuuteen Rullassa ollaan melko tyytyväisiä, mutta kehitettävää olisi etenkin osallisuuden suunnitelmallisuudessa ja säännöllisyydessä. Osallisuuden lisääminen on osa kaikkien työtä. Rullassa lasten ja perheiden mielipiteet otetaan huomioon monipuolisesti. Erityisesti lapsiin kohdistuvia osallisuuden lisäämisen keinoja ovat haastattelut, palautteen ja ideoiden kerääminen ja yhteissuunnittelu. Asiakkaat ovat monella tavalla mukana toteuttamassa toimintaa ja Rullassa toimii vapaaehtoisia. Taustatutkimuskyselyyn vastanneen mukaan osallistaminen on sitä, että:

Lapset ja perheet osallistuvat heille suunnattujen palveluiden ja tilojen kehittämiseen, saavat vaikuttaa lastenkulttuurikeskuksessa tarjottaviin sisältöihin ja osallistuvat kokonaisuuksien suunnitteluun. Lapset ja perheet ovat aktiivisia toimijoita ja rakentavat esim. näyttelyitä itse tekemällä ja taiteilevat pajoissa. Kevyempää osallisuutta ovat erilaiset kyselyt. (Taustatutkimuskysely 2019.)

Osallisuus on mainittu monissa Rullan toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa. Näitä ovat kulttuurikeskuksen omat vuosisuunnitelmat ja monet kaupunkitasoiset ja alueelliset linjaukset. Rulla toteuttaa monipuolista kumppanuusyhteistyötä, isoin tapahtuma on vuosittaiset Itsenäisyyspäivän tanssiaiset. Yhteistyökumppanina on alakouluikäisistä muodostuva lastenparlamentti. Viime vuosina tanssiaisten suunnittelu on ollut yhä osallistavampaa muun muassa juhlan teeman suunnittelun osalta. Rullassa toimintaa järjestävät

etenkin yhdistykset ja muut toimijat. Esimerkiksi esityksen maksuton ensi-ilta tai yhdistyksen vuosijuhlat voivat olla osa Rullan ohjelmaa. Tällöin tilat ovat veloituksetta tapahtuman käytössä. Yksityistilaisuuksissa tilojen vuokraus tapahtuu Kulttuuritalo Laikun periaatteiden mukaisesti. Rulla-mummot ja -papat hengaavat ja jutustelevat asiakkaiden kanssa perjantaisin ja toimivat apukäsinä tapahtumissa. Vapaaehtoistoimintaa organisoivat kaupungin Kulttuurikasvatustyksikkö Taike ja se on osa Tampereen Kulttuuri- ja liikuntaluotsi-toimintaa. Idea toimintaan tuli ikäihmisten aktivoinnista. (Ryhmähaastattelu 2019.)

Rullassa palautteen kerääminen on säännöllistä. Paperiset kyselylomakkeet ovat aina saatavilla ja jokaisen tilaisuuden jälkeen ryhmiltä pyydetään palautetta lähettämällä sähköinen palautelomake. Vähän isommassa tapahtumissa kysytään lyhyellä lomakkeella palautetta osallistujilta. Ajoittain asiakkaita ja etenkin lapsia haastatellaan lomakkeen avulla. Rullassa on käytössä Asiakkailta kuultua -vihko, johon henkilökunta kirjaa säännöllisesti kuulemaansa asiakaspalautetta ja kommentteja. Palautteen koostaminen on yhden henkilön vastuulla. Kooste käydään säännöllisesti läpi. (Ryhmähaastattelu 2019.)

Rullan toiminta rakentuu vaihtuvien näyttelyiden ympärille. Niinpä niitä on vuosien aikana toteutettu monella tavalla myös asiakkaiden kanssa. Lapset ovat esimerkiksi toteuttaneet näyttelyesineitä, toimineet neuvonantajina tai ideoineet näyttelyn aiheita. Yhteistyöllä toteutetut näyttelyt ovat usein suosittuja. ”Tämä on hieno” oli lasten kuratoima nykytaidenäyttely. Prosessin alussa lasten kanssa keskusteltiin siitä, mitä taide on ja mitä taiteen käsitteet tarkoittavat. Sitten lapset arvioivat teoskuvia ja valitsivat näyttelyyn tulevat työt. Asiakaspalautteista nousseesta toiveaiheesta, dinosauuksista, toteutettiin Dinolandia-näyttely lasten ja ammattilaisten muodostamassa työryhmässä. Lapset saivat hakea mukaan suunnittelutiimin, jonka ideat otettiin huomioon myös näyttelyn toiminnallisissa osuuksissa. Näyttelyn toteutuksesta vastasivat ammattilaiset ja yhteistyökumppanit. (Lehtinen 2016; Ryhmähaastattelu 2019.) Kävijöiden toimesta syntyviä ja laajenevia näyttelyitä on Rullassa tehty useita. Väririehä-näyttelyssä valkoinen huone muuttui taideokseksi maalaamalla, roiskimalla ja piirtämällä. Ötökkä-näyttelyssä lapset tekivät ötökät, jotka pääsivät asumaan tilaan ennalta tehtyihin asumuksiin. Suosittu Tulevaisuuden Tampere -näyttely muotoutui kävijöiden kaupunkivisioista utopistiseksi kaupunkivisioksi. (Ryhmähaastattelu 2019.)

Rullan muuton yhteydessä uusia toimitiloja suunniteltiin monella osallistavalla menetelmällä yhdessä asiakkaiden kanssa. Avoimen toiminnan asiakkaat pääsivät sanomaan mielipiteensä Tampereen päivän Minä Rullassa -pajassa. Toiminnan sisältöideoita

kerättiin siten, että asiakkaat piirsivät itsensä isolle paperille ja viereen puhekuplaan sen, mitä he haluaisivat tehdä Rullassa. Tilasuunnittelua varten tietoa kerättiin merkitsemällä post-it -lapuille, mitä toimintoja missäkin kohdassa tulisi olla ja mitkä nykyiset paikat toimivat. Asiakkaat saivat kommentoida vastauksiaan ja tilasuunnittelusta keskusteltiin. Toisessa tehtävässä osallistujaa kehoitettiin kuvittelemaan itsensä tilaan lapsiryhmän kanssa saapuvaksi opettajaksi tai perheen vanhemmaksi. Tehtävässä tuli kiertää tilaa ja pohtia, miten siellä toimisi, mikä tilassa toimii ja mikä ei. Sosiaalisessa mediassa kysyttiin tiloista ja kerättiin sisältötoiveita. Prosessin päätyttyä asiakkailta tuli palautetta, että heidän ideoitaan oli huomioitu tilojen toteutuksessa, se oli palkitsevaa. Lapsiryhmien näkökulmaa suunnitteluun antoi koululuokka, jonka kanssa tutkittiin Rullaan saapumista karttakuvien avulla ja askarreltiin sisätilaan liittyviä ideoita. Kouluyhteistyöstä toteutui Lastenkulttuurikeskus Rullan ulkopuolelle kiemurteleva kaide. Ryhmien tarpeita kartoitettiin lisäksi opettajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan keskustelutilaisuuksissa. (Ryhmähaastattelu 2019.)

Asiakkaiden mukaan ottaminen ei aina ole yksinkertaista. Esimerkiksi yhdessä tehdyt näyttelyt voivat olla työläitä ja hankalia toteuttaa. Täytyy myös miettiä, miten osallisuudesta viestitään, mikä on osallisuuden merkitys tai miten sen hyödyt saadaan näkyville. Asiakkaiden mukaan ottaminen vaatii tiettyä asennetta ja ajattelutapaa ja sitä on suunniteltava. Haastateltavat miettivät voisiko tapahtumia tehdä asiakkaiden kanssa enemmän, vaikka se tarkoittaisi sitä, että niitä olisi määrällisesti vähemmän. Rullassa haaveillaan siitä, että osallisuutta lisäävään toimintaan olisi käytössä enemmän aikaa ja asiakkaiden kanssa voisi kehittää talon toimintaa ja toiminnan linjauksia. Yhdessä voisi myös kohdentaa toimintaa, kokeilla osallistavaa budjetointia tai Pormestarin joukkorahoitusta. (Ryhmähaastattelu 2019.)

Lastenkulttuurikeskus Rullassa on käytössä monia keinoja ja rakenteita lasten osallisuuden lisäämiseksi. Olen koonnut näitä keinoja kuvioon 12. Olen ryhmitellyt löytämäni osallisuutta lisäävät keinot hallinnon keinoihin ja käytännön keinoihin. Ryhmittely kuvaa sitä, minkä tyyppisestä keinosta on kyse. Lisäksi olen jakanut löytämäni keinot teemoihin. Käytän samaa jaottelua ja teemoja, sekä yhtenäisiä värikoodeja myöhemmin esitellessäni tekemiäni kehittämisehdotuksia.

Kuvio 12. Rullassa käytössä olevia osallisuutta lisääviä käytäntöjä ryhmiteltynä.

8.3 Kulttuurikurkkaus lasten osallisuutta tuottamassa

Espon varhaiskasvatukselle suunnattu kulttuurikasvatussuunnitelma, Kulttuurikurkkaus painottaa arvoissaan lasten osallisuutta. Halusin selvittää, miten tämä tapahtuu ja mitä varhaiskasvatuksen ja kulttuuritoimijoiden yhteistyöstä voisi siirtää Lasten kulttuurikeskus Auroran käytäntöihin. Haastattelin palvelukoordinaattori Kaisa Koskelaa (2019)

Espoon kaupungin kulttuurin tulosityksikön esikunnasta saadakseni tietää lisää Kulttuurikurkkauksesta. Haastattelurunko liitteenä 6.

Kulttuurikurkkaus on kaupungin rahoittama kulttuuria ja taidetta varhaiskasvatukseen tuottava kulttuurikasvatussuunnitelman osa. (Lisää kulttuurikasvatussuunnitelmista luvussa 4.3.) Se lisää lasten osallisuutta ja tasavertaista mahdollisuutta kokea taidetta ja kulttuuria. Mallin lähtökohta on valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti kasvattaa lapsia kuuntelemiseen, katsomiseen, kehollisuuteen, ympäristön ymmärtämiseen ja kulttuuriperinnön näkemiseen. Poikkihallinnollinen malli lisää varhaiskasvatuksen, kulttuurin tulosityksikön ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja tukee suunnitelmallisuutta. Kulttuurikurkkauksessa taiteen ammattilaiset vievät päiväkoteihin kulttuuri- ja taidesisältöjä, kuten esityksiä ja pajoja ja kouluttavat henkilökuntaa hyödyntämään taidelähtöisiä menetelmiä arjessa. (Kulttuurikurkkaus, 2019; LAKU-hanke 2019.)

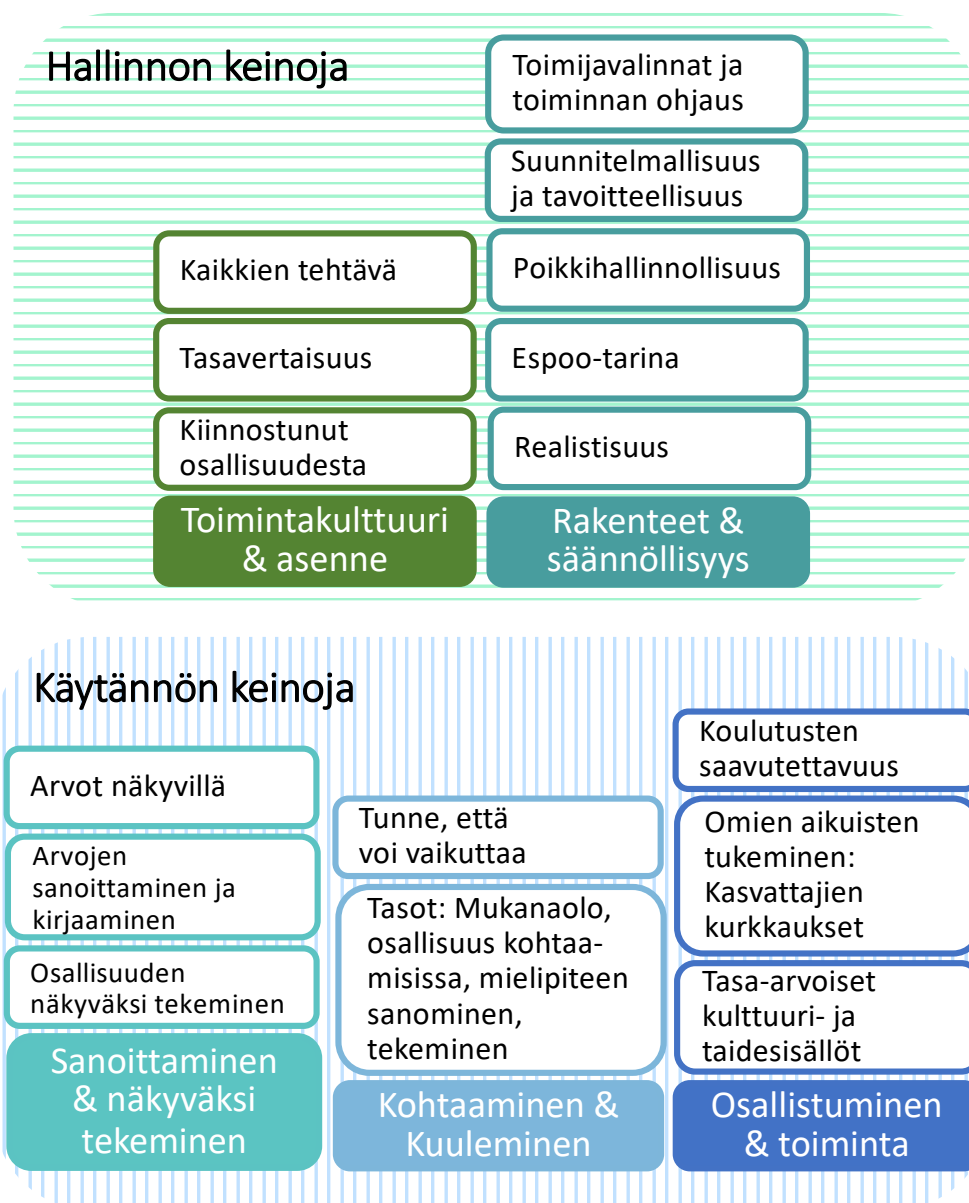
Osallisuus on tärkeä osa kulttuurin tulosityksikön esikunnan toimintakulttuuria kaupungin strategian mukaisesti. Osallisuuden lisäämisen tulisi olla tavoitteellista. Virkamiehen on oltava aidosti kiinnostunut osallisuudesta, jotta tulosta syntyy. Koskelan sanoin, osallisuuden lisääminen on kaikkien tehtävä. Koskela on huomannut työssään, että osallisuus on helppo lisätä toimintasuunnitelmiin, mutta käytäntö on osoittautunut vaikeammaksi. Koskela nostaa osallisuuden määrittelyistä tärkeäksi tunteen siitä, että voi vaikuttaa asioihin. Juuri osallistujan tunteen tavoittelu tekee osallisuuden toteuttamisesta vaikeaa. (Koskela 2019.)

Osallisuuden näkyväksi tekeminen on tärkeää Koskelalle. Arvojen sanoittaminen on osoittautunut keinoksi toteuttaa lasten osallisuutta Kulttuurikurkkauksessa. Kirjatut arvot ja tavoitteet luovat toimintakulttuuria, jota mukaan hakevien kulttuuritoimijoiden on helppompaa huomioida toimintaehdotuksissaan ja mukaan päästyään toiminnassaan. Toisille lasten osallisuuden huomioiminen on luontevampaa kuin toisille. Koskela kyseenalaistaa pelkästään ylemmille osallisuuden tasoille pyrkimisen. Mukana olo, mielipiteen sanominen, tekeminen, osallisuus yksittäisissä kohtaamisissa ja osallisuuden rooli rakenteissa ovat esimerkkejä mahdollisuuksista, joille kaikille on paikkansa ja joista voi valita kuhunkin kohtaan sopivan osallisuuden tason. (Koskela 2019.)

Koskela on huomannut, että lasten osallisuutta pystyy parhaiten lisäämään tukemalla lasten omia aikuisia, esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Kulttuurikurkkauksessa tätä toteutetaan kasvattajille suunnatun koulutuksen kautta. Kouluttamalla

kasvattajia itsenäiseen aiheen käsittelyyn kasvattajien Kurkkausten avulla, saadaan taidesisällöt jatkumoksi päiväkodin jokapäiväiseen toimintaan. Koulutusten saavutettavuus on huomioitu järjestämällä opetus päiväkodeilla päiväuniaikaan. Jatkossa osallisuuden toteutumista Kulttuurikurkkauksessa turvataan tavoitteiden asettelulla, pitämällä arvot näkyvillä, toimijavalinnoilla ja ohjaamalla toimintaa haluttuun suuntaan. (Koskela 2019.)

Olen koonnut Kulttuurikurkkauksessa ja kulttuurin esikunnassa käytössä olevia osallisuutta lisääviä keinoja ja rakenteita kuvioon 13. Keinot on ryhmitelty hallinnon keinoihin ja käytännön keinoihin, sekä osallisuutta lisäävien teemojen alle, kuten kuviossa 12.

Kuvio 13. Kulttuurikurkkauksen käytössä olevia osallisuutta lisääviä käytäntöjä.

9 AURORAN LUOVAT AGENTIT – TOIMINNALLISUUDEN ARVO

Käytin toiminnallisia tiedon tuottamisen menetelmiä osana opinnäytetyötäni saadakseni selville niiden mahdollisuudet tiedon tuottamiseen ja osallisuuden lisäämiseen. Toteutin kokeilut yhdessä taideohjaaja Jenni Vilanderin kanssa. Hän on aikaisemmin tutkinut, miten lapsia voi kuulla luovan ryhmätoiminnan avulla ja miten kokemustietoa voidaan kerätä toiminnallisten taidemenetelmien avulla. Vilanderin kokemukset ja niistä käymämme keskustelut loivat pohjaa toimintakokeiluille ja niiden sisältöjen suunnittelulle. (Vilander 1999; Vilander 2014, 7, 14; Vilander 2019.)

Toteutimme yhteistyönä kolmelle eri kohderyhmälle suunnatut toiminnalliset työpajat. Nimesimme kokonaisuuden muiden Lasten kulttuurikeskus Aurorassa pidettävien pajojen hengessä ja kiinnostuksen herättämiseksi Auroran luoviksi agenteiksi. Nimesissä Aurora kertoo pajojen toteutuspaikasta ja siitä, että pajojen teemat kumpuavat Aurorasta. Agentti-sana viittaa toimintaan ja tutkimiseen. Agentti on asiamies tai edustaja (Kielitoimiston sanakirja 2018). Määritelmä sopii hyvin tietoa tuottavaan pajaan osallistujan nimikkeeksi. Adjektiivilla luova viittaamme pajojen sisältöihin, joilla kannustetaan pajaan osallistujia luovuuteen.

Agentti-pajojen visuaalisen ilmeen iloisuudella ja värikkyydellä halusimme tukea pajojen integroitumista Auroran muuhun toimintaan. Jenni Vilander toteutti Auroran luovat agentit -logon, jota hyödynsimme tapahtumien markkinoinnissa ja itse pajoissa (kuva 1).

Kuva 1. Auroran luovat agentit -logo. Piirros Jenni Vilander. (Auroran luovat agentit 2019).

Yhtenäinen nimi ja ilme helpottivat pajoista viestimistä. Toimimme taideohjaaja Jenni Vilanderin kanssa pajaohjaajina siten, että minun ohjaava rooli oli hieman pienempi, jotta minulle jäi mahdollisuus havainnoida osallistujia. Kunkin pajan jälkeen kokosin saadut vastaukset yhteen ja pidimme Vilanderin kanssa purku- ja palautekeskustelun, jossa minä kirjasin ylös kummankin havaintoja ja tuntemuksia pajojen kulusta.

9.1 Perheiden yhteisen tekemisen ilta

Ensimmäisen Auroran luovat agentit -pajan kohderyhmä olivat perheet. Tavoittelin perheitä pajaan, koska lasten ja aikuisten yhteinen tekeminen on osallisuuden ylimmällä tasolla (Tanhuanpää 2016). Toteutimme perhepajan arki-iltana puolentoista tunnin mittaisena avoimena non-stop-tapahtumana. Tehtävät suunnittelimme eri ikäisille lapsille sopiviksi ja toteutettavaksi oman aikuisen kanssa. Pajan tarkoitus oli selvittää, voiko tiedontuottamisen ja asiakkaiden osallisuuden lisäämisen yhdistää pajatoimintaan, millaista tietoa se voi tuottaa ja ovatko asiakkaat kiinnostuneita tämän tapaisista pajoista. Halusin pitää pajoihin osallistumisen kynnyksen matalana ja niihin tulemisen helppona, siksi pajan yhteydessä tarjottiin pientä iltapalaa. Osallisuuden lisäämisen kannalta merkittävää oli se, että pajaan osallistuminen tuottaa jo itsessään osallisuutta.

Pajan markkinoinnissa pyrin kuvailemaan mahdollisimman selvästi pajaa ja sen tarkoitusta, sekä houkuttelemaan tulijoita paikalle. Etukäteisviestinnän lisäksi pajan aikana osallistujille tiedotettiin pajan tarkoituksesta ja siitä, että se on osa opinnäytetyötäni. (Liite 7.) Kuvasin esittelytekstissä pajaa näin: ”Taidetalon sali täyttyy jättipapereista ja agenttimaisista tehtävistä, jotka houkuttelevat perheet toimimaan yhdessä. Kaikki pääsevät vaikuttamaan ja kokeilemaan.” (Auroran luovat agentit 2019.) Pajaa markkinoitiin julistein, sosiaalisessa mediassa ja Auroran nettisivulla. Lähetin pajasta kertovan Ystäväkirjeen viikkoa ennen tapahtumaa. Tiedotustekstit olivat tavoittaneet ihmiset, sillä osallistujat olivat tietoisia pajan tavoitteista ja tulosten käyttötarkoituksesta.

Paja toteutui 13.11.2019. Mukana oli 36 henkeä. Heistä 10 oli aikuisia ja 25 lapsia. Valittu päivä ja aika vaikutti sopivan perheille. Pajan teema houkutteli paikalle vakioasiakkaita ja myös harvemmin Aurorassa käyviä. Päälyystimme pajaa varten Auroran toimintasalin lattian ja osan seinistä remonttipaperilla. Osa tehtävistä tehtiin näihin papereihin. Ison paperin idea oli antaa tilaa luovuudelle ja hulluttelulle. Olimme valinneet pajaan kolme tehtävää, joilla testattiin tiedon tuottamista toiminnallisina menetelminä. Ne olivat Auroran talot, Lempi tekeminen ja Kivat kokemukset. Näiden kysymysten avulla pyrimme

löytämään osallistujia kiinnostavia teemoja ja sisältöjä, keräämään ideoita ja saamaan palautetta. Tiedontuottamistehtävien lisäksi pajan alussa oli agenttiteemaan virittävä Agenttinimi -tehtävä ja kolme yhdessä tekemistä, tilankäyttöä ja luovuutta harjoittavaa tehtävää. Olen luetellut valitut tehtävät ja niiden tarkoitukset ohjeineen kuviossa 14.

Tehtävän nimi	Tehtävän tarkoitus	Ohjeet ja välineet
Agenttinimi	Teemaan virittäytyminen	"Kirjoita nimesi Atblash-salakirjoituksella." Nimitarrat, kynät
Jalanjäljet	Yhdessä tekeminen. Tilan käyttö. Luovuus.	"Piirtäkää yhdessä kaikkien niiden jalanjäljet, joiden kanssa tulitte." Lattiapaperi ja väriliidut.
Agenttikupla	Yhdessä tekeminen. Tilan käyttö. Luovuus.	"Piirrä itsesi ympärille iso ympyrä." Lattiapaperi ja väriliidut.
Auroran talot	Tiedon tuottaminen: Kiinnostavien toimintojen löytäminen	Kysymykset: "Keiden kanssa olisit Aurorassa?" Ja "Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?" Kynät. Isot talot seinällä.
Lempi tekeminen	Tiedon tuottaminen: Kiinnostavien toimintojen löytäminen	"Väritä kolme mieluisinta puuhaa." Lomakkeet ja kynät.
Auroran virallinen agenttimittari	Korkealle piirtäminen. Tilan käyttö. Hauskuus. Päätöstehtävä.	"Piirrä mielipide mittariin." Pitkävartiset kynät ja katosta roikkuva paperi. Alaosassa teksti "Matkani huppuagentiksi on alkanut" ja yläosassa teksti: "Olen huippuagentti".
Kivat kokemukset (vain perhepajassa)	Tiedon tuottaminen, palautteen kerääminen, mieleen jääneet sisällöt	Mikä kokemus on jäänyt mieleen Aurorasta -lomake ja kynät

Kuvio 14. Auroran luovat agentit paja tehtävät

Tiedon tuottamisen kannalta Auroran talot -tehtävä oli pajan päätehtävä. Siinä seinällä olevassa isossa paperissa oli talon ääriviivat ja ohje: "Keiden kanssa olisit Aurorassa?" Ja "Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?" Paperiin sai piirtää ja kirjoittaa vastauksia kysymyksiin. Tarvittaessa aikuisia ohjeistettiin kirjoittamaan lasten piirtämien kuvien viereen selityksiä, myös me ohjaajina kiersimme tekemässä tarkentavia kysymyksiä ja kirjaamassa vastauksia ylös. Lempi tekeminen -tehtävässä testasimme sitä, onnistuuko eniten kiinnostavien teemojen haarukointi niitä valikoimalla. Tehtävälomake ja yksi siihen annettu vastaus liitteessä 8. Kivat kokemukset -tehtävässä pyydettiin muistelemaan jotain Aurorassa aikaisemmin koettua tapahtumaa. Tehtävällä pyrittiin nimeämään menneistä tapahtumista mieleisiä ja keräämään palautetta aikaisemmista kokemuksista. (Kiva kokemukset -lomake liitteenä 9).

Olin valmistellut havainnointilomakkeen etukäteen ja täytin sitä työpajan edetessä. (Havainnointilomake liitteenä 10). Havainnoin pajan aikana muun muassa sitä,

tarttuvatko ihmiset tehtäviin ja toimivatko he yhdessä. Sisään tullessaan ihmiset tuntuvat odottavan ohjeita, Agenttinimen tekeminen toimikin hyvin aiheeseen virittäytymisenä. Ensimmäisen tehtävän tekemisen jälkeen osallistujat pääsivät omaehtoisen tekemisen vauhtiin hyvin. Osallistujat paneutuivat paperitehtäviin huolellisesti. Perheiden tekemisessä oli havaittavissa iloa, hyvää fiilistä ja yhdessä tekemistä. Vanhemmat lukivat ohjeita ääneen, ja osallistujat toteuttivat tehtäviä niiden tarkoituksen mukaisesti. Tiedontuottamistehtävissä oli tärkeää, että ohjaaja oli paikalla kuulemassa, onko ohje ymmärretty oikein. Esimerkiksi valitaanko Lempi tekeminen -kaavakkeesta vaihtoehdot perustellusti vai summittaisesti ja tuleeko Auroran talot -tehtävään kirjattua vastausta avaava selitys. Huomasimme tärkeäksi sanallistaa kysymyksiä lapsille, jotta asia ymmärretään varmasti oikein. Selkeät ohjeet ja tavaroiden paikat helpottavat toimimista. Useampi mukanaolija oli sitä mieltä, että tehtäviä oli sopivasti. Yksi perhe toivoi pajaan enemmän isommille lapsille sopivaa puuhaa. Yhtä perhettä agentti-sana pajan nimessä oli hämähännyt suhteessa tarjolla olevaan sisältöön. Iltapalaa pidettiin hyvänä asiana.

9.2 Vauhdikasta vaikuttamista – varhaiskasvatuksen väki agenttipajassa

Toinen Auroran luovat agentit -paja suunnattiin päiväkodeille. Pajan tarkoitus oli selvittää, miten päiväkotiryhmiltä voi kerätä tietoa toiminnallisilla menetelmillä. Pajan sisällöt ja tehtävä olivat samat kuin perheille suunnatussa pajassa. (Tehtävät kuviossa 14). Toisintamalla samat tehtävät sain monipuolista tietoa niiden toimivuudesta eri kohderyhmille. Paja toteutettiin ohjattuna pajana samalla tavalla kuin useat ryhmien taidepajat Aurorassa, eli aamupäivällä tunnin mittaisena. Tehtäviä tehtiin järjestyksessä ohjaajan ohjauksessa tehtävien tekemistä.

Toteutimme pajan 28.11.2019. Osallistujina oli 15 lasta ja kolme aikuista. Pajan aluksi kokoonnuimme yhteen tekemään agenttinimet. Ryhmä oli innostunut tekemisestä, ja tehtävä oli mukava lämmittely, tosin sen tekemiseen meni arvioitua enemmän aikaa. Sen jälkeen ryhmä jaettiin kahteen osaan. Jenni Vilander ohjasi toista ryhmää ja minä toista. Lasten ohjaustarve oli suuri verrattuna perhepajaan. Kahden ohjaajan työpanos oli minimi tällä määrällä tehtäviä ja lapsia. Hetkittäin haasteellisinta oli työskentelyrauhan ylläpitäminen. Tätä voisi helpottaa ennen toiminnan aloittamista tehtävillä toimintasäännöillä tai sillä, että selvittäisi ennakolta ryhmän omat toimintatavat. Tehtävien selkeys, ohjeistus, pajan eteneminen, ryhmien liikuttelu, ryhmiin jakautuminen ja kyky muuttaa suunnitelmia tilanteen mukaan korostuivat työskennellessä päiväkotiryhmän kanssa.

Onnistuimme yhdistämään pajassa tiedon tuottamisen ja vapaan tekemisen. Lapset keskittyivät ja työskentelivät luovasti, kun heille annettiin tilaa ja aikaa toteuttaa itseään. Huomasimme, että yksinkertaiset välineet, lupa luovuuteen, keskusteleva ote ja huomioiden järjestelmällinen muistiin kirjaaminen tuottavat tuloksia. Lapset suhtautuivat avoimesti meihin ohjaajiin. Kukaan ei häiriintynyt, kun kysyimme tarkentavia kysymyksiä. Vaikutti siltä, että lapsista oli mukava kertoa ajatuksiaan. Lapsiryhmässä tulee kiinnittää huomiota siihen, että lapsi on ymmärtänyt tehtävän oikein, isossa ryhmässä se voi olla haastavaa. Tiedon tuottamisen osuuden voisi yhdistää johonkin toiseen sisältöön esimerkiksi siten, että pienempi ryhmä lapsia otetaan kerralla tekemään tehtäviä. Tämä mahdollistaisi leikinomaisen, mutta rauhallisen tilanteen, jossa aikuisella on aikaa kuunnella ja keskustella lasten kanssa ja varmistaa samalla se, että tehtävät on ymmärretty oikein ja tieto tulee kirjattua muistiin. Myös lasten haastattelemista tai sadutusta voisi kokeilla tiedon tuottamisen tapoina ja osana pajoja.

Auroran talot -kohtaan ryhmältä saatiin vastauksia määrällisesti vähän. Osa lapsista kuitenkin käytti seinällä reilusti aikaa piirtäen yksityiskohtaisia kuvia, jotka käsittelivät heidän kiinnostuksen kohteitaan, mikä osoittaa sen, että tehtävä sinänsä oli lapsista kiinnostava. Lempi tekeminen -lomakkeen vastaustapa värityksellä toimi ryhmässä hyvin. Keskustelujen perusteella vaikutti siltä, että lapset ymmärsivät tehtävänannon.

Päiväkotiryhmän pajarungoksi voisi sopia järjestys, jossa ensin on energian purkamiseen tähtäävä liikunnallinen osuus, sitten keskittymistä vaativa, tiedon tuottamisen tehtävä ja lopuksi vapaata ja luovaa tekemistä. Pajassa oli hieman kiireen tuntua ja tehtävästä toiseen pyrkimistä. Mikäli paja toteutettaisiin päiväkodissa, se voisi vähentää kiirettä. Ryhmissä, joissa lapset eivät osaa kirjoittaa, voisi kokeilla sitä, että agenttinimet olisivat valmiina ja niistä etsitään omat nimet. Päiväkotiryhmiin sopisi teeman laajempi tarinallistaminen ja vaikkapa ohjaajien agenttiroolin eläytyminen pukeutumalla. Pajassa esiin noussut sota-teema sai meidät pohtimaan, miten kiinnostavia teemoja voisi jalostaa tai palastella ja mikä missäkin on se tärkeä asia, jota kannattaisi käsitellä toiminnassa.

Perhe- ja päiväkotipajoista saadut vastaukset osoittavat, että toiminnallinen tiedonkeruu toimii erinomaisesti tiedon tuottamisen tapana lasten ja perheiden kanssa. Esimerkiksi Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu? -kysymykseen tuli vastauksia, kuten "saippuakuplien tekeminen" tai "parkour". Nämä ovat sisältöjä, joita Aurorassa on usein toteutettukin ja ne ovat ehkä jääneet mieleen kävijöille. Lisäksi saimme vastauksia, kuten "bottle flippejä", "sotanapit", "askarrellaan ninja" ja kuva peliohjaimesta. Näitä kaikkia voi pitää

uusina ideoina. Lempi tekeminen -tehtävässä suosittuja vaihtoehtoja olivat leikki, pihapuuhat ja nikkarointi. Vaikka nämä vastaukset voivat kertoa myös siitä, mitkä lomakkeen kuvat olivat kuvina kiinnostavimpia, mielestäni tehtävätyyppi on varsin käyttökelpoinen ja siitä voi saada suuntaa antavia tai päätöksiä tukevia vastauksia. (Liitteet 11 ja 12.) Saatuja vastauksia ja niiden takana olevia lasten ja perheiden kiinnostusten kohteita kannattaa tutkia tarkasti tulevia sisältöjä suunniteltaessa. Uskon, että ne avaavat uudenlaisia näkökulmia ohjelmistosuunnitteluun tulevaisuudessa.

9.3 Idearikkaat koululaiset

Kolmannen Auroran luovat agentit -pajan avulla otimme koululaiset mukaan toteuttamaan sisältöjä Auroraan. Pajan tavoitteena oli suunnitella Auroran pihapiiriin tulevan uuden toimintapolun teema. Etsin pajaan osallistujaksi luokan, joka oli kiinnostunut yhteiskehittämisestä ja aloitetun prosessin jatkamisesta myöhemmin. Koululaisten osallisuuspaja pidettiin 19.12.2019. Paja jakautui neljään vaiheeseen, jotka olivat tavoitteen esittely, lämmittelyharjoitus, ideointi ja polun teeman päättäminen äänestämällä. Pajan runko liitteenä 13. Pajassa aloitettu polku-projekti jatkuu keväällä 2020 konkreettisen polun toteuttamisena. Aikataulusuunnitelma liitteenä 14. Samalla osallistujille tarjoutuu tilaisuus nousta osallisuuden tikapuiden ylimmälle askelmalle (Tanhuanpää 2016).

Polun teeman työstäminen ryhmän kanssa onnistui hyvin. Ryhmätyö ja itseilmaisuus toimi, ja pajassa konkretisoitui päätöksenteon prosessi. Lapset olivat vastaanottavaisia, he työskentelivät innokkaasti ja ohjeiden mukaan ehdottaen monipuolisia teemoja. Pajan käytännöntoteutus ja sisällöt onnistuivat hyvin, vain aloitukseen kului suunniteltua enemmän aikaa. Alkulämmittely toimi tosi hyvin ja lapset pitivät siitä. Äänestäminen oli toimiva tapa valita yhteinen teema. Äänestyksessä erottui selkeä kolmen kärki. Voittajaehdotus oli ilmastonmuutos (25 ääntä). Seuraavaksi suosituimmat teemat olivat meri (21 ääntä) ja pelit (16 ääntä). Tulokseen oltiin valtaosin tyytyväisiä. Äänestyksen jälkeen keskusteltiin siitä, että valittua teemaa voi käsitellä monella tavalla.

Vaikutti siltä, että ryhmä ymmärsi hyvin ohjeita ja sen, miksi ja mitä ollaan tekemässä. Pajatilanne oli luonteva, vaikka näimme ryhmän ensimmäistä kertaa. Olisi ollut mahdollista järjestää tutustumiskerta ennen varsinaista pajaa, mutta se ei ollut tarpeen. Paja toimi hyvin yhteistyön aloituksena. Opettaja kertoi olevansa tyytyväinen pajan toimivuuteen ja yhteistyöhön. Pajaa ohjatessamme havaitsimme tärkeäksi kyvyn muokkaamaan toimintaa tilanteen mukaan. Haastavinta pajassa oli puheenvuorojen jakaminen, koska

osallistujat olivat innokkaita kertomaan omia mielipiteitään ja siksi toisten kuunteleminen keskittyminen oli välillä haaste. Avuksi otettiin puheenvuoromerkki. Tämä toimi suhteellisen hyvin. Tässäkin pajassa ryhmän yhteistoimintasäännöt olisi voinut laatia ennen pajaa. Ryhmän opettaja auttoi työskentelyssä ja työrauhan ylläpidossa luontevasti.

10 ASKELEITA KOHTI LASTEN OSALLISUUTTA

Tässä luvussa kokoan yhteen löytämiäni osallisuutta lisääviä keinoja ja teen kehittämissuhteita, joilla Lasten kulttuurikeskus Aurorassa voidaan lisätä lasten osallisuutta toiminnassaan. Luvun lopussa peilaan tekemiäni löytöjä osallisuuden teoriaan.

Aineistostani nousi esiin lukuisia keinoja lisätä lasten osallisuutta lastenkulttuurikeskuksissa. Olen koonnut tärkeimpinä pitämiäni keinoja sanapilveen, joka on kuvassa 2. Keinoja on mahdotonta ja tarpeetontakin arvottaa. Olen kuitenkin korostanut suuremmalla kirjaskoolla mielestäni tärkeimpiä tai usein aineistostani esiin nousevia keinoja. Aineistossani käsitellään vain osa keinoista, joilla osallisuutta voidaan lisätä, muita mahdollisia tapoja ovat esimerkiksi palvelumuotoilu, innovaatioprosessi ja sadutus (Karlsson2014; Taatila & Suomala 2008; Tuulaniemi 2011). Jatkossa osa niistä voisi olla käyttökelpoisia toimintatapoja osallisuustyössä myös lastenkulttuurikeskuksissa.

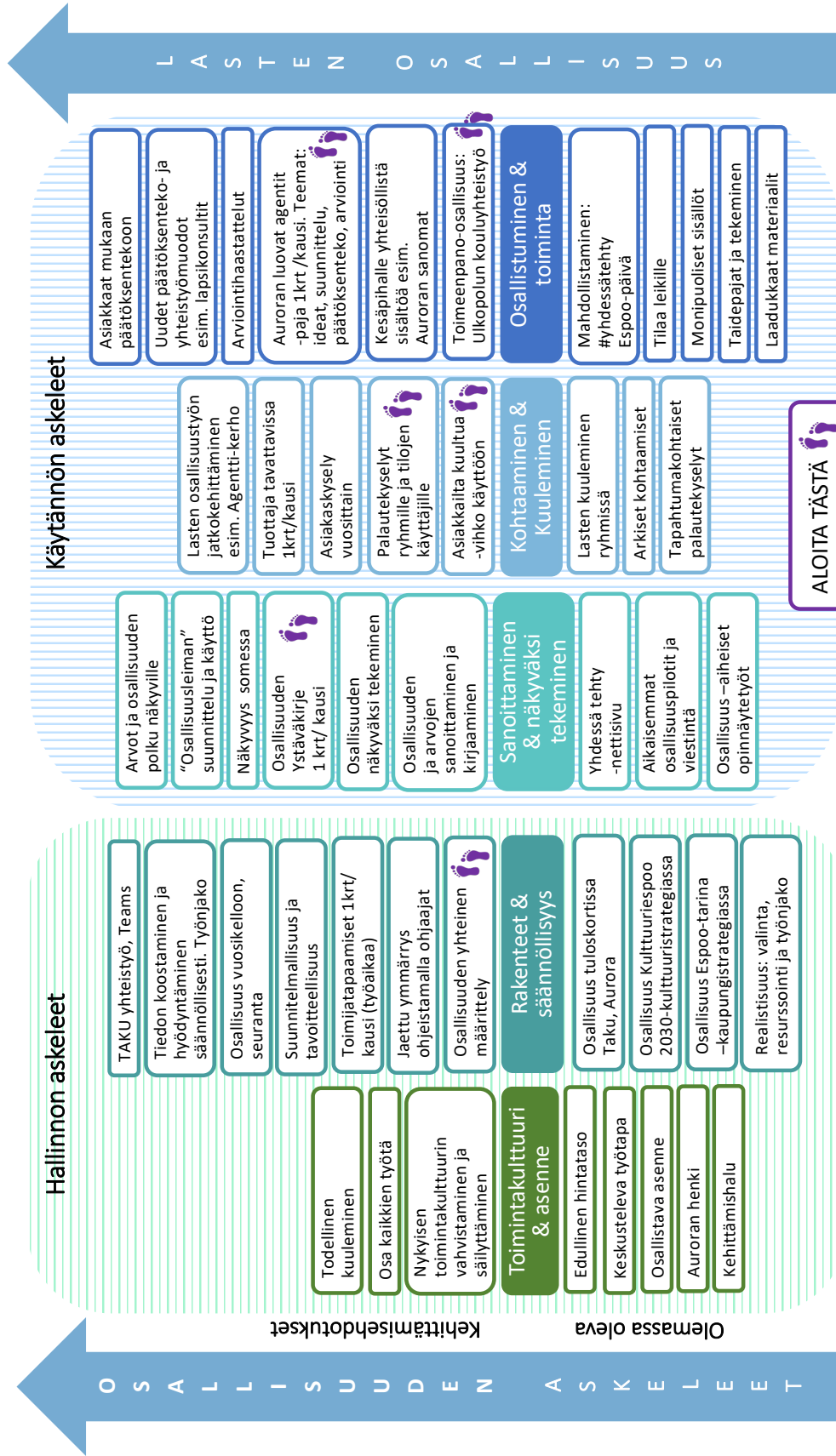
Kuva 2. Osallisuuden lisäämisen keinoja sanapilvessä.

Työni johtopäätöksinä esitän joukon keinoja, joilla lasten osallisuutta voidaan lisätä Lasten kulttuurikeskus Aurorassa. Olen pyrkinyt valitsemaan mahdollisimman realistisia ja toteuttamiskelpoisia kehittämissuhteita varmistaakseni niiden toteutumisen. Valtaosa tekemistäni ehdotuksista on arkisia tekoja. Niillä luodaan pohjaa, rakenteita ja säännöllisyyttä osallisuudelle. Jottei työ tuntuisi liian suurelta, suosittelen etenemään pienin askelin ja vakiinnuttamaan kukin toiminta osaksi toimintakulttuuria, ennen kuin siirrytään seuraaviin toimenpiteisiin.

Olen koonnut tekemäni kehittämissuhteet Lasten osallisuuden polkuun. Polussa teot on ryhmitelty teemoihin niiden luonteen mukaan. Kustakin teemasta on mukana jo Aurorassa käytössä olevia toimintatapoja ja uudet toimenpide-suhteet. Aikaisempi työ on tärkeää pitää mielessä ja näkyvillä, sillä kaikki uusi pohjautuu aikaisempaan työhön. Lasten osallisuuden polku näkyvät kuviossa 15. Toimenpiteet, joista suosittelen aloittamaan, olen merkinnyt jalanjälkisymboleilla.

Osallisuuden lisäämisen hallinnollisiksi askeleiksi olen ryhmitellyt toimintakulttuurin ja rakenteet ja työn säännöllisyyden. Ne luovat osallisuuden perustan, siksi niiden vahvistaminen on tärkeää. Aurorassa on jo nyt osallisuuden mahdollistava toimintakulttuuri, joka tulee säilyttää. Aluksi Aurorassa olisi työstettävä osallisuuden rakenteet kuntoon. Se helpottaa ja selkeyttää työtä ja ylempien osallisuuden tasojen saavuttamista. Työ on hyvä aloittaa määrittelemällä osallisuus yhdessä kaikkien työntekijöiden kesken. Osallisuuden määrittelyssä voi tarkastella muiden toimijoiden käytäntöjä, esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tapaa käsitellä asiaa. Olen koonnut tähän opinnäytteeseen esimerkkejä osallisuuden määrittelystä. Suosittelen käyttämään niitä apuna määrittelytyöhön ryhdyttäessä. Yhteisesti kuvattu osallisuus tulee sisällyttää osaksi toiminnan rakenteita esimerkiksi vuosikellon kautta, toimijatapaamisissa ja ohjeistamalla ohjaajia. Toimijatapaamiset tulee sisällyttää osaksi ohjaajien työaika. Hallinnolliset askeleet vaikuttavat välillisesti lasten osallisuuteen, sillä ne lisäävät lasten kanssa toimivien aikuisten ymmärrystä osallisuudesta.

Osallisuuden lisäämisen käytännön askeleiksi olen valinnut osallisuuden sanoittamisen ja sen näkyväksi tekemisen, kohtaamisen ja kuulemisen sekä osallistumisen ja toiminnan. Osallisuus tulee tehdä näkyväksi sanoittamalla se ja nostamalla asiaa esiin esimerkiksi Ystäväkirjeissä ja sosiaalisessa mediassa säännöllisesti. Asiakkaiden kuulemista ja kohtaamista tulee tehdä järjestelmällisesti. Kehittämissuhteina suosittelen

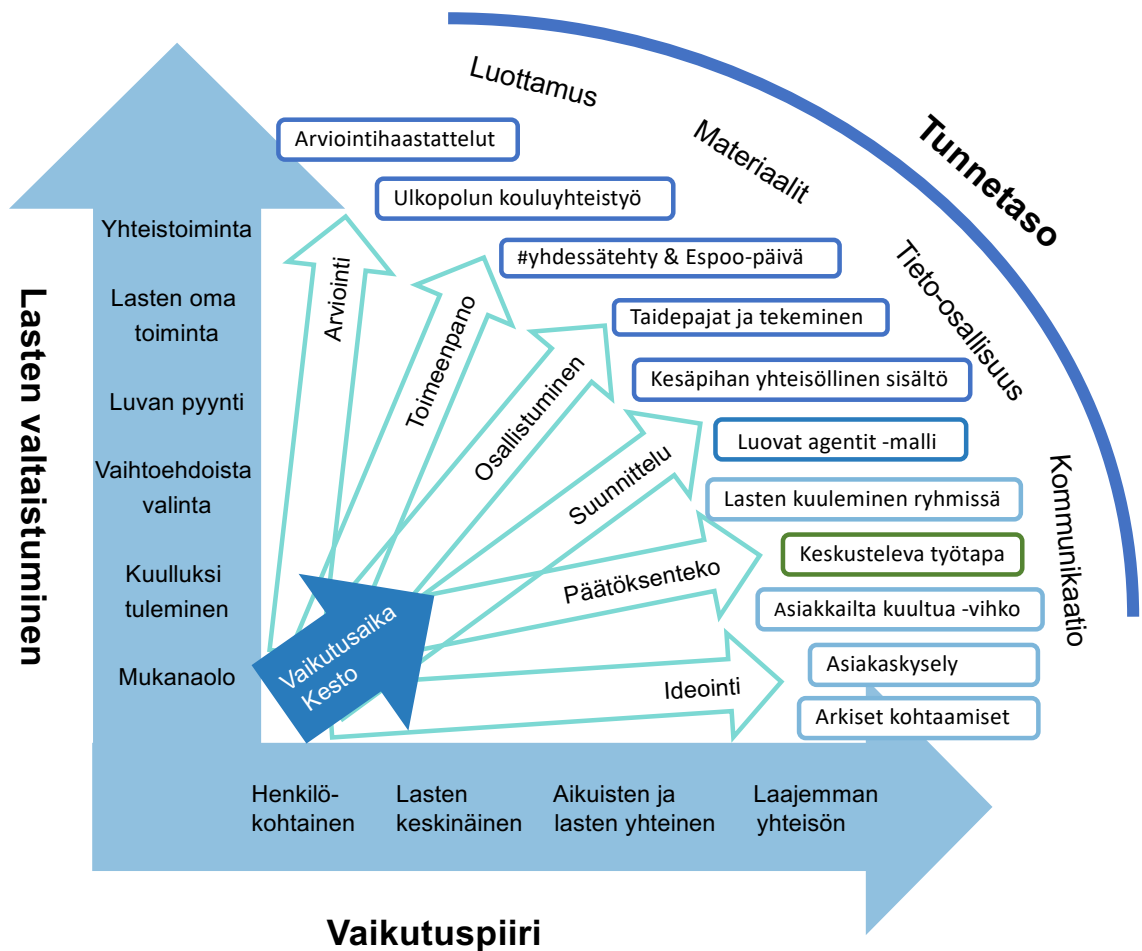
Kuvio 15. Kehittämisehdotukset: Lasten osallisuuden polku

ottamaan käyttöön Asiakkailta kuultua -vihkon ja Tuottaja tavattavissa -mallin, sekä va-
kiinnuttamaan asiakaskyselyjen tekemisen. Auroran luovat agentit -pajat tulee toteuttaa
kerran kaudessa. Pajoissa voidaan käsitellä eri teemoja, ne voivat mahdollistaa osalli-
suuden tunnetason toteutumisen muun muassa suunnittelun, päätöksenteon ja arvioin-
nin osalta. Lisäksi on ensiarvoisen tärkeää käsitellä asiakkailta saatuja tietoja säännölli-
sesti, sen toteuttamiseksi tulee luoda toimivat välineet ja rutiinit.

Kehittämistehtäväni tarkoitus on selvittää, miten lasten osallisuutta voisi lisätä Lasten
kulttuurikeskus Auroran toiminnassa. Edellä esittämäni toimet vastaavat tähän tutkimus-
kysymykseen. Työni apukysymyksiin olen löytänyt vastauksia prosessin edetessä. Lu-
vussa kolme käsitteet ja teoreettinen viitekehys avaavat sitä, mitä lasten osallisuus on.
Saan siihen lisää vastuksia myös luvussa kahdeksan, kun tarkastelen lastenkulttuurikes-
kuksille tekemäni kyselyn ja vertaisarvioinnin avulla, mitä osallisuus on muualla. Samalla
selvitän sitä, miten lasten osallisuus toteutuu muissa lastenkulttuurikeskuksissa. Lu-
vussa seitsemän esittelin Auroran henkilökunnan käsityksiä osallisuuden toteutumi-
sesta.

Osallisuus muodostaa Aurorassa kokonaisuuden, joka sisältää kaikenikäisten asiakkai-
den osallisuuden ja koko henkilökunnan, niin vakituisen kuin freelancer-ohjaajienkin, ko-
keman osallisuuden. Lasten kulttuurikeskus Aurora on osa toimintaympäristöään Jär-
venperässä, Espoossa, osana Tapahtuma- ja kulttuuripalveluja, kulttuurin tulosityksikköä
ja Espoon kaupunkiorganisaatiota ja valtakunnallisesti Suomen lastenkulttuurikeskusten
liiton jäsenenä. Auroran osallisuuden suunnittelussa on huomioitava kaikki toiminnan
ulottuvuudet.

Hyödynnän työssäni malleja lasten osallisuudesta. Leena Turja (2017, 48) huomioi mal-
lissaan lasten valtaistumisen, vaikutuspiirin ja tunnetason. Alkuperäinen malli nähtävillä
kuviossa 3. Olen muokannut Turjan mallia lasten osallisuudesta ja sijoittanut siihen esi-
merkkejä esittämistäni kehittämis ehdotuksista. Versioni lasten osallisuudesta mallista ja
siihen sijoitetut kehittämis ehdotusten esimerkit ovat nähtävillä kuviossa 16. Turjan mal-
lissa tunnetaso on kiinnostava, siksi olen sijoittanut omat esimerkkini juuri sinne. Toimet
voisi sijoittaa kuvioon myös monella muulla tavalla, koska monet keinot toteuttavat osal-
lisuutta monipuolisesti ja sisältävät esimerkiksi valtaistumisen eri asteita. Muokkaamani
kuvio osoittaa, kuinka tekemäni kehittämis ehdotukset takaavat toteutuessaan lasten mo-
nipuolisen osallisuuden Lasten kulttuurikeskus Auroran toiminnassa.

Kuvio 16. Kehittämisehdotusten sijoittuminen lasten osallisuuden malin tunnetasolle (Mukaillen Turja 2017, 48).

Esimerkiksi ideointiosallisuus toteutuu käytännössä arkisten kohtaamisten, lasten haastattelujen ja järjestelmällisen asioiden kirjaamisen kautta. Lapset ovat mukana päätöksenteossa muun muassa ryhmissä tapahtuvan kuulemisen kautta. Auran luovat agentit mahdollistaa esimerkiksi suunnitteluun osallistumisen. Toimeenpano-osallisuus toteutuu vaikkapa yhdessä tehtyjen näyttelyiden tai kouluysteistyöllä toteutetun polun myötä. Arviointiosallisuutta voidaan vahvistaa Auran luovat agentit -pajoissa sekä tekemällä arviointihaastatteluja. Turjan (2017, 48) mallin mukaan tunnetasossa on kyse kommunikaatiosta, luottamuksesta, tieto-osallisuudesta ja pääsystä materiaalsiin resursseihin. Nämä kaikki toteutuvat osallisuutta lisäävien toimintojen käyttöönoton myötä.

Tutkimuksellisen kehittämistehtävän tekemistä aloittaessani minulla oli ajatuksena kerätä mahdollisimman paljon konkreettisia menetelmiä ja löytää niistä parhaat, kenties jopa ylivoimaiset menetelmät lasten osallisuuden lisäämiseksi. Työtä tehdessäni olen

huomannut, että käyttökelpoisia menetelmiä on lukuisia, enkä voi sanoa, että yksi olisi toista parempi. Ennakko-oletukseni on karissut samalla, kun olen huomannut, että menetelmäkeskeisyydestä tulisi siirtyä ajattelemaan sitä, mitä menetelmien takana on ja mitä niiden avulla voidaan saada aikaan. Aineistostani nousee tämän tästä esiin kuuntelu, kohtaaminen, kysyminen ja halu korostaa lasten toimijuutta. Monet toimivat keinot ovat yksinkertaisia. Kun toiminnassa huomioidaan luottamus ja kommunikaatio sekä otetaan lapset mukaan koko prosessiin aina ideoinnista arviointiin, niin osallisuus on todella lisääntynyt.

11 LOPUKSI, MITEN TEHDÄ PIENIÄ – SUURIA TEKOJA

Tutkimuksellinen kehittämistyöni lasten osallisuuden lisäämiseksi Lasten kulttuurikeskus Aurorassa on johdattanut minut monen kiehtovan näkökulman äärelle. Prosessin aikana kamppailin työni rajaamisen kanssa. Ja minusta tuntui, että sain raapaistua vasta aiheen pintaa. Kehittämistyö tutki osallisuutta ja sen ulottuvuuksia, mutta myös tuotti osallisuutta prosessissa mukana olleille. Useat tahot pääsivät sanomaan mielipiteensä, kehittämään toimintaa yhdessä ja tulivat sitä kautta osalliseksi. Koin näin etenkin Auroran luovien agenttien perhepajassa ja taideohjaajien ryhmäkeskustelussa.

Tutkimuskysymyksen rajaamisen jälkeen tutustuin osallisuuden teoriaan ja hahmottelin käyttämiäni käsitteitä. Seuraavaksi selvitin ryhmäkeskustelujen ja haastattelujen avulla, miten osallisuus ymmärretään Lasten kulttuurikeskus Aurorassa ja hieman laajemmin Espoossa kaupungilla kulttuurin tulosityksikössä. Muiden organisaatioiden käytäntöjä selvitin taustatutkimuskyselyn ja vertailuanalyysin avulla. Aineiston keruun loppuvaiheessa toteutin toiminnallisia tiedontuottamisen pajoja yhdessä taideohjaaja Jenni Vilanderin kanssa.

Keräämäni tiedon perusteella vaikuttaa siltä, että osallisuus on tärkeä ja monipuolinen osa lastenkulttuurikeskusten toimintaa ympäri Suomea. Asiakkaiden osallisuutta lisäävää työtä toteutetaan yhteistyöllä organisaatioiden sisällä ja monipuolisissa verkostoissa. Toimenpiteiden säännöllisyys, tavoitteellisuus ja kohdentaminen sekä työjako vaikuttaisivat helpottavan osallisuuden huomioimista. Osassa kuntia kulttuurikasvatussuunnitelma lisää työn pitkäjänteisyyttä ja vaikuttavuutta.

Osallisuus on kirjattu useimpien tutkimieni organisaatioiden toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin ja aineistoni perusteella lastenkulttuurikeskusten vakituinen henkilökunta tuntee

nämä ohjeet. Keikkatyötä tekeville linjaukset voivat olla vieraita. Se ei kuitenkaan ole este sille, etteivätkö työntekijät kokisi, että osallisuus on heidän työnsä lähtökohta tai luonnollinen osa sitä. Osallisuus voidaan kokea myös kirjoittamattomaksi säännöksi. Toisinaan osallisuuden vaade on ylhäältäpäin annettua ja organisaatiota velvoittava, eivätkä linjaukset ja arki aina kohtaa. Osallisuuden mahdollistaminen vaatii resursseja. Se ei tapahdu muun työn ohessa, vaan siihen on varattava omaa työaika. Esimerkiksi Lastenkulttuurikeskus Rullassa asiakkailta kerätään palautetta säännöllisesti ja sitä myös käsitellään organisoidusti, tähän kuluu aikaa. Jatkuvalle asiakkaiden kohtaamisella vaikuttaisi olevan suuri merkitys osallisuuden asteeseen. Asiakkaat tottuvat siihen, että heitä kuunnellaan (Kiilakoski 2007, 18).

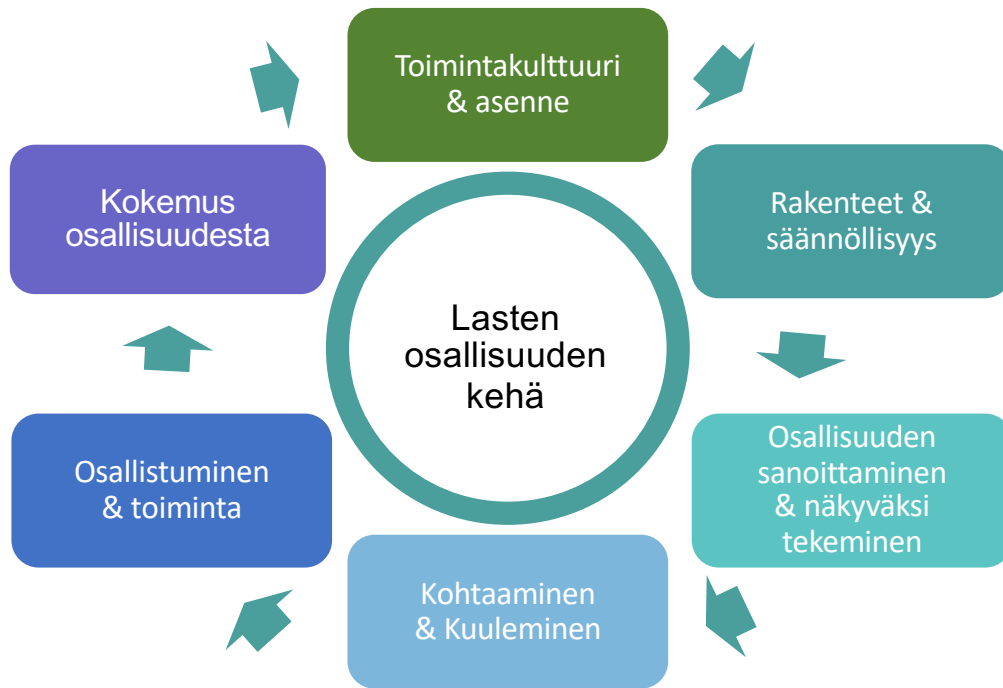
Havaitsin aineistossani kriittisyyttä ja vaatimattomuutta omaa tekemistä kohtaan. Kaikki eivät olleet tyytyväisiä osallisuuden säännöllisyyteen, suunnitelmallisuuteen ja määrään. Sitä kuvattiin esimerkiksi näin: ”Kevyen tason osallisuus eli esimerkiksi palautteen ja ideoiden antaminen toteutuu hyvin mutta vahva osallistuminen, eli sisällön tuottaminen toteutui vähän” (Ryhmäkeskustelu 1, 2019). Työntekijäryhmien työkuvat ja siitä syntyvä suhde asiakkaisiin voi selittää jonkin verran näkemuseroja. Asiakkaiden kanssa enemmän tekemisissä olevat vaikuttivat kokevan osallisuutta enemmän ja monipuolisemmin kuin harvemmin asiakkaita kohtaavat. Esimerkiksi Auroran taideohjaajat kokivat osallisuuden käytännönläheisenä ja positiivisena, ja he kertoivat kokevansa itse osallisuutta työskennellessään Lasten kulttuurikeskus Aurorassa.

Aineistoni perusteella osallisuudeksi koettiin etenkin kuunteleminen, vuorovaikutteisuus, ideoiden ja palautteen kerääminen, mielipiteiden huomioiminen ja arvostaminen, yhteinen suunnittelu, kehittäminen ja tekeminen, toimintaedellytysten tarjoaminen omaehtoiselle toiminnalle ja tarjottuun toimintaan osallistuminen. Tärkeäksi koettiin myös osallistujan oma kokemus osallisuudesta ja asiakaskohtaamisen merkitys. Osallisuuden yhteydessä asiakkaat nähtiin aktiivisina toimijoina. Taustatutkimuskyselyssä lasten osallisuuden lisäämisen keinoiksi nousivat etenkin ideoiden kysyminen ja keskustelu lasten kanssa sekä aikuisten ja lasten yhdessä tekemä toiminta. Taideohjaajat korostivat toiminnan monipuolisuutta, mielipiteen kysymistä ja yhteistä suunnittelua, heidän mielestään keskusteleva työskentelytapa toimii hyvin lasten kanssa. Ohjaajien näkemyksen mukaan paikalle tuleminen ja tekeminen ovat osallisuutta, jota tuetaan laadukkaiden materiaalien luovalla ja vapaalla käytöllä. Lasten ideoiden ja toiveiden huomioiminen tuotti iloa ohjaajille, ja he kokivat itse osallisuutta keskustelevan suunnittelutyön, kuuntelemisen ja oman työn mahdollistamisen kautta.

Aineistostani nousi esiin monipuolisesti lasten osallisuuden tunnetaso. Vastaajat viittasivat muun muassa kommunikaatioon, luottamukseen ja sitoutumiseen. Asiakkaat tuntuivat olevan mukana monissa toiminnan vaiheissa, sillä käytetyt osallistumisen keinot sijoittuvat eri puolille lasten osallisuuden mallia, samoin kuin tekemäni kehittämissuhteet (kuvio 16). Tutkimukseni perusteella osallisuuden teoreettiset mallit ovat tuttua lastenkulttuurikeskuksissa. Tämä on mielestäni osoitus siitä, että osallisuutta on työstetty kulttuurikeskuksissa paljon. Osallisuuden alempia tasoja kuvattiin aineistossa esimerkiksi ”vain olemiseksi”. Osallisuuden tasojen arvottaminen pohditutti vastauksissa. Aina ei ole mahdollista päästä ylimmille osallisuuden portaille, mutta onko se edes tarpeen? Onko joku taso toista arvokkaampaa ja miten arvo määritellään?

Aineistoni perusteella osallisuuteen halutaan panostaa ja osallisuuden näkyväksi tekeminen koetaan tärkeäksi. Aineisto myös osoittaa, että osallisuuden yhteinen kirjaaminen ja sen vieminen rakenteisiin auttaa ymmärtämistä, sitoutumista ja näkyväksi tekemistä. Arvojen sanoittamisen on todettu lisäävän niiden toteutumista (Koskela 2019). Näkyväksi tekemistä on myös esimerkiksi se, että osallisuuden toteutumisesta kerrotaan sosiaalisessa mediassa tai toivotaan palautetta. Osallisuuden käsittelyn yhteydessä tulee huolehtia siitä, että kaikilla on samat tiedot asioista ja kaikki voivat olla osallisia eli voivat vaikuttaa asiaan. Tätä voidaan varmistaa esimerkiksi määrittelemällä yhdessä käytetyt käsitteet ja jakamalla tieto koko henkilöstölle, taideohjaajille ja yhteistyökumppaneille. Myöhemmin työtä voidaan jatkaa ja Lasten kulttuurikeskus Aurorassa voidaan pohtia keinoja kannustaa esimerkiksi esitysten tuottajia sitoutumaan Auroran määrittelemiin arvoihin.

Olen koonnut löytämäni osallisuuden lisäämisen teemat Lasten osallisuuden kehään (kuvio 17). Kehällä samat teemat, jotka löytyvät Lasten osallisuuden polulta, seuraavat toinen toisiaan muodostaen itseään ruokkivan ja vahvistavan jatkumon, jota täydentää kokemus osallisuudesta. Kuvaan kehällä sitä, miten osallisuutta lisätäkseen voi tarttua mihin tahansa osallisuutta lisäävään teemaan. Kaikki työ vahvistaa kehää – eli osallisuutta – kokonaisuutena.

Kuvio 17. Lasten osallisuuden kehä

Kehittämistyöni vaikuttavuus riippuu siitä, miten hyvin keräämäni tieto otetaan osaksi Lasten kulttuurikeskus Auroran toimintaan ja miten tieto leviää muille toimijoille. Työn vaikutukset näkyvät jo nyt Aurorassa. Osallisuus on noussut esiin keskusteluissa, Auroran luovat agentit -pajojen ja koululaisten toteuttaman polun kautta. Olen esitellyt työni tuloksia Auroran toimistohenkilökunnalle. He näkivät kehittämisehdotukseni selkeinä ja toteuttamiskelpoisina. Osa tekemistäni kehittämisehdotuksista on jo työn alla, kuten palautekyselyjen toteuttaminen. Tulosten käsittelyn yhteydessä nousi esiin ajatuksia, joita voidaan huomioida suunnittelutyössä välittömästi. Toiset ehdotukset, kuten osallisuutta osoittava leima, nähtiin kiinnostavana mahdollisuutena osallisuudesta viestiessä. Osallisuuden lisääminen jatkuu Lasten kulttuurikeskus Aurorassa opinnäytetyöni tulosten käsittelyllä ja osallisuuden määrittelyllä syksyllä 2020. Toivon, että silloin toteutuu osallisuuden yhteinen määrittely ja eri sidosryhmien välinen laajempi dialogi voi kunnolla alkaa.

Kehittämistyössäni mukana olleet tahot, kuten kyselyyn vastanneet, olivat kiinnostuneita kehittämisasiheestani. Seuraavaksi jaan työni tuloksia prosessissa mukana olleille ja pyrin esittelemään tuloksia Espoon sivistystoimen väelle sekä Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton kautta valtakunnallisesti. Keräämääni tietoa ja sen tuloksia voidaan hyödyntää Lasten kulttuurikeskus Auroran lisäksi muissa kulttuuritaloissa Espoossa ja

lastenkulttuurikeskuksissa ympäri maata. Näin tulokset leviävät laajalle. Vaikka työni keskiössä on lasten osallisuuden lisääminen, soveltuu tieto kaikenikäisten osallisuuden lisäämiseen. Koen, että työni osoittaa lasten osallisuuden tärkeyden ja sen, että kuntaorganisaatiolla on monia keinoja lisätä osallisuutta toiminnassaan. Ehkäpä työni tulee inspiroimaan kuntatoimijoita yli toimialarajojen.

Lasten osallisuutta on tutkittu paljon varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen piirissä, mutta lastenkulttuurin osalta osallisuutta on kartoitettu vähän. Siksi koen, että työlläni on merkitystä lasten osallisuuden tutkimukselle avaamalla sitä kulttuurin kentälle keskustelun ja ajastusten herättelijänä. Jatkossa olisi kiinnostavaa perehtyä tarkemmin useampaan kulttuurikeskukseen sekä siihen, millaista lapsilähtöistä yhteistoiminnallista toimintaa keskuksset toteuttavat ja miten se on organisoitu. Asiakkaat osallistuivat monella tavalla tiedon tuottamiseen tässä kehittämistehtävässä. Seuraavaksi haluaisin syventää käsitystäni siitä, miten he kokevat osallisuuden toteutuvan. Osallisuutta lisäävien toimenpiteiden vaikuttavuutta voisi kartoittaa toistamalla ryhmäkeskustelut esimerkiksi vuoden päästä.

Kehittämistyöni onnistui tuottamaan uutta tietoa lasten osallisuudesta Lasten kulttuurikeskus Aurorassa ja laajemmin kulttuurin kentällä. Käyttämäni tutkimusmenetelmät toimivat tarkoituksenmukaisesti. Taustatutkimuskysely pohjusti aihetta, tuotti pohdiskelevia vastauksia ja löysin sen avulla erinomaisen kohteen vertailuanalyysiin. Valmiin lomakkeen hyödyntäminen osallisuutta käsittelevien ryhmäkeskustelujen pohjana oli toimiva ratkaisu ja benchmarking tuotti syvällistä tietoa. Auroran luovat agentit -pajat osoittivat, että tietoa voi kerätä ja osallisuutta tuottaa monella tavalla yhdessä lasten ja perheiden kanssa.

Taustatietokyselyn vastauksia purkaessani koin, että laatimissani kysymyksissä ja käsitteissä oli hieman monitulkintaisuutta. Lisäksi huomasin, että saman organisaation eri vastaajat vastasivat hyvin eri tavoilla mielipidekysymyksiin. Mielestäni se kertoo henkilökohtaisten näkemysten vaikutuksesta ja käsitteiden ymmärtämisen monitahoisuudesta. Yksi työni isoja haasteita oli osallisuus-käsitteen monitulkintaisuus ja määrittelyn vaikeus. Taustatutkimuskyselyssä käytin osallistaa-käsitettä, vaikka lähtökohtaisesti pyrin välttämään sitä työssäni. Osallistaa-sanalla pyrin yksinkertaistamaan kyselyä. Mutta valinta osoittautui lopulta erikoiseksi. Mikäli tekisin uuden kyselyn, miettin käsitteiden käyttöä tarkemmin.

Auroran luovat agentit -pajat onnistuivat hyvin. Ne osoittivat, että asiakkaita kiinnostaa Lasten kulttuurikeskus Auroran kehittäminen ja sen toimintaan vaikuttaminen. Onnistuimme yhdistämään tiedon tuottamisen ja asiakkaiden osallisuuden lisäämisen luontevasti osaksi Auroran toimintaa. Pajarunko ja tehtävät ovat valmiit käytettäväksi jatkossakin. Ennen jokaista toteutuskertaa tulee pohtia mihin kysymyksiin halutaan löytää ratkaisuja ja suunnitella tarvittavat kysymykset ja tehtävät. Säännöllisesti toistuvana agentti-paja loisi jatkumon, johon asiakkaat voisivat tottua. Auroran luovat agentit -pajojen resursointiin tulee kuitenkin kiinnittää huomiota. Pajat osoittivat, että lapsilta tiedon saamiseen tarvitaan aikuisen apua. Mikäli osallistujien kanssa ei ennätä jutella ja samalla tarkastaa, että annetut tehtävät on ymmärretty oikein, tulee saatuihin vastauksiin suhtautua varsin kriittisesti. Pajan jälkeen saatujen vastausten käsittelyyn tulee varata aikaa ja mahdollisuus hyödyntää niitä toiminnassa.

Koin Auroran luovat agentit -pajojen tavoitteissa pientä ristiriitaisuutta. Pajojen tärkein tavoite oli testata tiedon tuottamista, mutta samalla tuottaa osallisuutta yhteisen tekemisen ja luovuuden kautta. Ristiriita näkyi etenkin päiväkodille suunnatussa pajassa, jossa oli havaittavissa hieman kiireen tuntua ja tehtävien suorittamista valmiiksi mielikuvituksen käytön kustannuksella. Olisin voinut ottaa asiakkaiden käsitykset osallisuuden toteutumisesta huomioon paremmin jo tässä kehittämistyössä, nyt keskityin rakenteissa olevaan tietoon osallisuuden kokemuksesta. Rakenteet ovat kuitenkin saatava ensin kuntoon, siksi niistä kannattaa aloittaa.

Jatkossa Lasten kulttuurikeskus Aurorassa voidaan lisätä lasten osallisuutta monipuolisesti. Mutta se on tehtävä yhteistyöllä. ”Osallisuus on kaikkien tehtävä”, kuten Kaisa Koskela (2019) sanoi. Hän myös muistutti, että lasten osallisuutta voi lisätä tukemalla lasten omia aikuisia, eli esimerkiksi päiväkodin ja koulun henkilökuntaa ja vanhempia. Tämä näkökulma kannattaa muistaa Aurorassa, kun osallisuuden keinoja kartoitetaan. Varhaiskasvatuksessa on ymmärretty, että koko henkilöstön on ymmärrettävä toiminnan taustalla vaikuttavat arvot, tiedot ja uskomukset (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 25). Tästä kannattaa ottaa mallia ja määritellä osallisuus yhdessä varmistaen, että yhteiset linjaukset ovat kaikkien tiedossa ja kaikki ymmärtävät ne. Yhteistyö on välttämätöntä, yksin ei voi olla osallinen (Kiilakoski 2007, 12).

Lasten ja nuorten osallisuus vaatii tavoitteellisuutta, toimintamahdollisuuksien antamista ja joskus toiminnan muuttamista. Osallisuuteen on pyrittävä aidosti. Osallisuus on asenne, jossa lasten mielipiteitä kunnioitetaan. (Kiilakoski 2007, 17–18.) Aurorassa tämä

kaikki jo tiedetään, kuten vastaava tuottaja Johanna Kallioaho (2019) sanoi: ”Osallisuudessa tärkeää on mielipiteen kuuleminen ja sen huomioiminen käytännössä.” Tekemäni kehittämis ehdotukset ovat varsin maltillisia. Niiden jälkeen kehitettävää jää etenkin siihen, miten lasten omaehtoiselle toiminnalle voitaisiin tarjota tilaa.

Arvosidonnaiselle osallisuudelle on tunnusomaista positiivisuus, kuuntelu ja ideoiden hyväksyntä (Stenvall & Seppälä 2008, 21). Lasten kulttuurikeskus Aurorassa on hyvät mahdollisuudet toteuttaa arvosidonnaista osallisuutta, sillä työni perusteella siellä on osallisuutta lisäävä ilmapiiri ja ennen kaikkea halu lisätä lasten osallisuutta. Osallisuus pohjautuu osallisuuden sallivaan asenteeseen. Osallisuuden tukijalka on sen tuominen rakenteisiin ja sanoittaminen, säännöllisyys ja yhdessä tekeminen. Kokoamani kehittämis ehdotukset muodostavat Lasten osallisuuden polun. Sen avulla osallisuutta on realistista lisätä kulttuurikeskuksen toiminnassa. Auroran luovat agentit -mallin käyttöönotto auttaa nousemaan osallisuuden tasoista korkeammalle juuri Auroran henkeen sopivalla tavalla. Samalla voidaan vahvistaa lasten äänen kuuluvuutta.

Osallisuustyön jatkuvuuden turvaamisen ja asian esilläolon kautta osallisuudesta tulee entistä kiinteämpi osa Auroran toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Lasten osallisuuden mahdollistaminen on pieniä arkisia tekoja. Se on kohtaamisia, yhteistyötä, kommunikaatiota ja mahdollistamista. Se on toimijuuden korostamista yhdessä tehtyjen näyttelyiden ja pajapuuhan lomassa käytyjen keskustelujen kautta. Se on työntekijöiden ja asiakkaiden tunnetta siitä, että heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteillään on väliä. Osallisuus tulee tehdä näkyväksi kirjaamalla se toimintasuunnitelmiin, mutta ei korulausein, vaan pohtimalla konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä. Olen yhä vakuuttuneempi siitä, että yksinkertaisuus on avain aitoon osallisuuteen ja lopulta osallisuutta lisäävä toimintakulttuuri on halusta kiinni. Se halu Aurorassa jo on.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Aarnos, Eila 2018. Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelut ja dokumentointi. Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä PS-kustannus.

Alastalo, Marja & Åkerman, Maria 2010. Asiantuntijahaastattelun analyysi: Faktojen jäljillä. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 372–394.

Arnstein, Sherry R. 1969. A ladder Of Citizen Participation. Journal of the American Planning Association (AIP Journal), Vol. 35, No. 4, July 1969, s. 216–224. Saatavuus <https://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%201969.pdf> Luettu 16.8.2019.

Arx kulttuuripolku 2020. Alakoulu 2019–2020. Hämeenlinna. Saatavuus https://www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2019/08/HML_alakoulu_kulttuuripolku_2019-20.pdf Luettu 18.1.2020.

Auroran luovat agentit 2019. Auroran luovat agentit-pajan 13.11.2019 tapahtumasivu. Piirroskuva: Jenni Vilander. Saantitapa <https://www.kulttuuriespoo.fi/fi/event/31717-auroran-luovat-agentit> Luettu 19.2.2020.

Esiopetuksen perusteet 2014 2016. Opetushallitus. 3. muutettu painos. Helsinki Saatavuus https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf Luettu 27.9.2019.

Eskola, Jari; Lätti, Johanna ja Vastamäki, Jaana 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selvitysoiras Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä PS-kustannus, 27–51.

Eskola, Jari & Suoranta, Esko 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos. Tampere: Vastapaino.

Espoo 2019. Tulokortti 2019. Tapahtuma- ja kulttuuripalvelut. Espoon kaupunki.

Espoo-tarina 2017. Espoon kaupunki. Saatavuus http://www.espoo.fi/fi/FI/Espoon_kaupunki/Paatoksenteke/Espootarina Luettu 8.8.2019.

Hakala, Juha T. 2018. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä PS-kustannus, 14–26.

Hart, Roger A. 1992. Children's Participation: From tokenism to citizenship. Innocenti Essays. Nro 4. UNICEF International Child Development Centre. Saatavuus https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf Luettu 16.8.2019.

Helin, Elisa; Kola-Torvinen, Pia & Tarkka, Kirsi 2018. Osallisuus ja osallistuminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Teoksessa: Kangas, Jonna; Vlasov, Janniina; Fonsén, Elina & Heikka, Johanna (toim.) 2018. Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2 – Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry, 11–19.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13.–14. PAINOS. Helsinki. Tammi.

Horelli 1994, 39; Lasten näköinen elinympäristö: kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Sosiaali- ja terveysministeriö. Ympäristöministeriö. Helsinki. Saatavuus <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/73125> Luettu 26.9.2019.

Karlsson, Liisa 2014. Sadutus. Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä. PS-kustannus.

Kielitoimiston sanakirja 2018. Kotimaisten kielten keskus. Saatavuus: <https://www.kielitoimistonanikirja.fi/> Luettu 17.9.2019.

Kiilakoski, Tomi 2017. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa: Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. Helsinki. 8–20.

KulttuuriEspoo 2030 2016. Kestävä ja innovatiivinen KulttuuriEspoo 2030. Espoon kaupunki, Kulttuurin tuloksikkö. Julkaistu 16.1.2016. Saatavuus https://issuu.com/espoonkaupunki/docs/kulttuuriespoo_2030_fi Luettu 8.8.2019.

Kulttuurikurkkaus, 2019. Espoon kaupunki. Saatavuus <https://www.espoo.fi/kulttuurikurkkaus> Luettu 9.9.2019.

Kuntalaki 410/2015. Saatavuus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Lidp451427520> Luettu 26.9.2019.

Kutkuttavia kulttuurihetkiä – kaikille 2019. Espoon kaupunki, Kulttuuriespoo. Saatavuus <https://www.kulttuuriespoo.fi/fi/node/907> Luettu 8.8. 2019.

Käsityökoulu Robotti 2018. Opetussuunnitelma. Taiteen perusopetus, mediataiteet, yleinen oppimäärä. Saatavuus https://www.kasityokoulurobotti.fi/wp-content/uploads/2018/12/kasityokoulurobotti_ops.pdf Luettu 17.2.2020.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019. Saatavuus <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166> Luettu 11.3.2020.

Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633. Saatavuus <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980633#P6> Luettu 17.1.2020.

LAKU-hanke 2019. Espoon kaupunki. Saatavuus https://www.espool.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Opettajille_ja_kasvattajille/Kulttuurikurkkaus/LAKU-hanke_2018 Luettu 9.9.2019.

Lapin lastenkulttuuriverkosto 2019. Rovaniemen kaupunki. Saatavuus <https://www.rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Kulttuuripalvelut/Lapin-lastenkulttuuriverkosto> Luettu 15.8.2019.

Lapsen oikeuksien edistäjä 2020. Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Saatavuus: <http://lapsiasia.fi/lapsiasiavaltuutettu/> Luettu 18.3.2020.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2021 2017. Espoon kaupunki. Saatavuus https://www.espool.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Hyvinvointi/Hyvinvointijohtaminen_Espoossa Luettu 15.8.2019.

Lastenkulttuuri 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavuus <https://minedu.fi/lastenkulttuurin-edistaminen> Luettu 12.8.2019.

Lastenkulttuurikeskus Rulla 2019. Tampereen kaupunki. Saatavuus <https://www.laikku.fi/rulla> Luettu 14.12.2019.

Lasten kuulemiset 2019. Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Saatavuus <http://lapsiasia.fi/aineistot/lasten-tapaamiset/> Luettu 17.9.2019.

Lehtinen, Marianna 2016. Dinosaurukset palaavat Rullaan. Saatavuus https://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/ajankohtaista/tiedotteet/2016/10/31102016_4.html. Luettu 14.12.2019.

Martin, Mari 2017. Lastenkulttuurikeskukset osallisuutta tuottamassa. Huoltajien taustat ja kokemukset taide- ja kulttuurikasvatukseen osallistumisen määrittäjinä. Helsinki: ArtsEqual. Taideyliopisto, Kokos- julkaisusarja 2/2017. Saatavuus <https://sites.uniarts.fi/documents/14230/0/Osallisuustutkimus+%28PDF%29/031233d9-47af-4bc7-af47-c81ec37181d4> Luettu 9.3.2020.

Miksi kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen kannattaa? 2019. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura & Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019. Saatavuus <http://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/> Luettu 15.12.2019.

Mikä kulttuurikasvatussuunnitelma on? 2019. Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura & Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019. Saatavuus <http://kulttuurikasvatussuunnitelma.fi/> Luettu 15.12.2019.

Mikä Kulttuuriketju? 2019. Lastenkulttuurikeskus Verso. Saatavuus <http://www.kulttuuriketju.fi/tietoja/mika-kulttuuriketju/> Luettu 15.12.2019.

Nuorisolaki 1285/2016. Saatavuus <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Pidp446707376> Luettu 26.9.2019.

Ojasalo, Katri; Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.– 4. painos. Helsinki. WSOYPro.

Opetushallitus 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017. Määräykset ja ohjeet 2017:11a. Helsinki. Saatavuus https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf Luettu 17.1.2020.

Perusopetuslaki 628/1998. Saatavuus <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> Luettu 26.9.2019.

Pikkarainen, Kaisa 2017. Uskalla osallistaa! Kuntaorganisaatio osallistajana Case: Lasten kulttuurikeskus Pikku-Aurora, Espoon kaupunki. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavuus <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017112217671> Luettu 8.8.2019.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010. Haastattelun analyysivaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.

Selkee, Johanna 2020. Lastenkulttuuri kunnissa. Saatavuus <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/kunnan-kulttuuritoiminta/lastenkulttuuri-kunnissa> Luettu 17.1.2020.

Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Väitöskirja. Oulun yliopisto, Oulu. Saatavuus <http://jultika.oulu.fi/files/isbn951425340X.pdf> Luettu 19.3.2020.

Shier, Harry 2001. Pathways to participation: Openings, opportunities and obligations. A new model for enhancing children's participation and decision-making, in line with article 12.1 of the United Nations convention on the rights of the child. *Children & Society* 15 (2001), 107–117. Saatavuus http://www.ipkl.gu.se/digitalAssets/1429/1429848_shier2001.pdf Luettu 16.8. 2019.

Stenvall, Eline & Seppälä, Ullamaija 2008. Talo lapsia varten. Lapsen osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris-instituutin työpapereita 2008:1. Saatavuus http://www.socca.fi/files/100/Talo_lapsia_varten_lasten_osallisuus_paivakodissa.pdf Luettu 23.2.2020.

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2019. Suomen lastenkulttuurikeskuksen liitto. Saatavuus <https://www.lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuurikeskukset/kartta/> Luettu 12.8.2019.

Suomen perustuslaki 731/1999. Saatavuus <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731> Luettu 26.9.2019.

Taatila, Vesa & Suomala, Jyrki 2008. Innovaattorin työkirja. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Tietoa meistä 2019. Espoon kaupunki. Saatavuus http://www.espoo.fi/fi-FI/Kulttuuri_ja_liikunta/Kulttuuri/Tietoa_meista Luettu 8.8.2019.

Tanhuanpää, Saija 2016. Kannustava kasvatus varhaiskasvatuksessa. 120 vuotta Opettajankoulusta Raumalla. Diat 20.4.2016. Turun yliopisto. Saatavuus <http://docplayer.fi/19659515-Kannustava-vuorovaikutusvarhaiskasvatuksessa-saija-tanhuanpaa-20-4-2016.html> Luettu 16.8.2019.

Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere. Tampereen yliopisto.

Toiminta 2019. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Saatavuus <https://www.lastenkulttuuri.fi/liitto/toiminta/> Luettu 12.8.2019.

Turja, Leena 2011. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Varhaiskasvatus tänään. Suomen Varhaiskasvatus ry:n verkkolehti Toukokuu 2011, 24–35. Alun perin julkaistut teoksessa Turja, L. & Fonsén E. Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hurjan matkassa. Tampere. Suomen Varhaiskasvatus ry., 30–47. Saatavuus <https://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2011-3-Turja.pdf> Luettu 26.9.2019.

Turja, Leena 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 38–55.

Tuulaniemi, Juha. 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki. Talentum.

Valli, Raine 2018. Aineiston keruu kyselylomakkeella. s. 92–116. Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä PS-kustannus.

Valtonen, Anu 2009. Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? Teoksessa Ruusuvoori, Johanna & Tiittula Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2. painos. Tampere: Vastapaino, 223–241.

Varhaiskasvatustalaki 540/2018. Saatavuus: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540> Luettu 26.8.2019.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Helsinki. Saatavuus <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet> Luettu 26.9.2019.

Vilander, Jenni 1999. Lapsen ääntä etsimässä – lasten kokemuksia luovan toiminnan ryhmään osallistumisesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Helsingin ammattikorkeakoulu.

Vilander, Jenni 2014. Taidepajalla! – Kokijälähtöinen kehittämishanke Kansallisen Lastenliiton taidepajatoiminnassa. Opinnäytetyö. Ohjaustoiminnan koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Vilkkä, Hana: Saarela, Maria & Eskola, Jari 2018. Riittääkö yksi? Tapaustutkimus kuvaajana ja selittäjänä. 190–201. Teoksessa: Valli, Raine (toim.) 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalle. Jyväskylä PS-kustannus.

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumisen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cupore verkkojulkaisu 26. Helsinki: Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö. Saatavuus https://www.cupore.fi/images/tiedostot/kulttuuriosallistumisenmuuttuvatmerkitykset_000.pdf Luettu 26.9.2019.

Voimaantuminen 2020. Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. Saatavuus <https://verneri.net/yleis/voimaantuminen> Luettu 19.3.2020.

Yhdessä tehty, 2019. Espoon kaupunki 2019. Saatavuus <https://www.kulttuuriespoo.fi/fi/node/21023> Luettu 8.8.2019.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Saatavuus https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2 Luettu 26.9.2019.

Videot:

Espoon kaupunki 2018. Espoo – Euroopan kestävin kaupunki. Julkaistu 1.6.2018. Saatavuus https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=FR5aQeTWx5Q Katsottu 8.8.2019.

Kataja, Elina 2018. Osallisuus käsitteenä ja kasvatustilana, Elina Kataja. 20.2.2018. Saantitapa https://www.youtube.com/watch?time_continue=3&v=ApLI2EwEdnw&feature=emb_title Katsottu 18.1.2020.

AINEISTO

Haastattelut:

Kallioaho, Johanna 2019. Vastaava tuottaja. Espoon kaupunki. Tapahtuma- ja kulttuuripalvelut. Espoon kulttuurikeskus 26.6.2019.

Koskela, Kaisa 2019. Palvelukoordinaattori. Espoon kaupunki. Kulttuurin yhteispalvelut. Espoo. 24.6.2019.

Vilander, Jenni 2019. Taideohjaaja. Espoo. 28.8.2019.

Ryhmähaastattelu:

Ryhmähaastattelu 2019. Lehtinen, Marianna, johtava koordinaattori & Taipalus, Jenni, koordinaattori 2019. Tampereen kaupunki. Lastenkulttuurikeskus Rulla. 29.10.2019.

Ryhmäkeskustelut:

Ryhmäkeskustelu 1, 2019. Salminen, Miia tuotantoassistentti & Rissanen, Mari, kulttuurituottaja. Espoon kaupunki, Lasten kulttuurikeskus Aurora. 18.12.2019.

Ryhmäkeskustelu 2, 2019. Mattila-Selin, Anna-Maija kuvataiteilija; Pokela, Laura, taiteenmaisteri, muotoilukasvattaja; Saarinen, Janika sosionomi, taidetuottaja ja taideohjaaja ja Tuomi, Jasmiina, sosionomi, taidetuottaja ja taideohjaaja. 4.11.2019.

Taustatutkimuskysely

Taustatutkimuskysely 2019. Sähköinen taustatutkimuskysely Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsenet -sähköpostilistan jäsenille. Kyselyaika 9.5.-29.5.2019.

Ryhmäkeskustelun 1. tulokset

Osallisuus Aurorassa -paja toimistohenkilökunta 18.12.2019.

Ryhmitellyt pajan tulokset

Osallisuus Aurorassa nyt	Käytännön esimerkkejä	Osallisuuden tulevaisuus	Osallisuus rakenteissa
<p>Osallisuuden määrittely <u>Kuuleminen ja palaute</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Palautteen kerääminen - Asiakkaiden toiveiden ja näkemysten kuunteleminen - Laaja kuuleminen - Ideoiden saaminen asiakkailta tai keneltä vaan muulta, kuin työntekijältä <p><u>Uuden luominen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uudet luovat ajatukset - Uuden luominen <p><u>Yhdessä tekeminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaat mukana toteuttamassa sisältöjä 	<p><u>Asiakkaat toteuttamassa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Miesten illat - Aikuisten Käsiyöklubi Tilda <p><u>Palautteen tai ideoiden kerääminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aiemmin oli palautepostilaatikko - Sähköinen palautekysely - Tilavarauksista vapaamuotoinen palautekysely - KULP pajoista sähköinen kysely (tiedot Kulps koordinaattorille) - Aurora reissussa idea & palautekysely - Tapahtumissa, esim. Vappunen <p><u>Kysytty palautetta</u></p> <p><u>Kehittäminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Syksyn kokeilut eli Auroran luovat agentit 	<p>Mahdollisuudet (mitä voisi olla) <u>Asiakkaiden kohtaaminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuottaja tavattavissa esim. LauantaiPajatukissa tai isoissa tapahtumissa - Asukasilta esim. syksyisin - Päiväkodin ja koulun realiteettien kuuleminen tapaamisissa <p><u>Uuden kehittäminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Syksyn kokeilujen jatkaminen - Jokin kyselyjä ovelampi keino. Jotain, jossa toiminta inspiroi ajattelemaan <p><u>Tilan tarjoaminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarjotaan matalan kynnyksen alusta toteuttaa ideoita ja pop-up toimintaa <p>- Aktiivinen asian esiin tuominen</p>	<p>Koetko osallisuuden olevan osa Auroran toimintakulttuuria?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tahtotila ja asenne on - Halutaan kuunnella - Käytössä vähän vakiintuneita toimintatapoja. Ne pitää aina erikseen synnyttää.
<p>Koetaako osallisuus osaksi työtä? <u>Asiakkaiden huomioiminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Työtä tehdään asiakkaita varten - Asiakkaat ohjaavat valintoja mm. päättämällä mihin tulevat - Ajan seuraaminen ja jatkuva muutos <p><u>Asiakkaiden kuuleminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asiakaskohtaamisissa kuulee palautetta ja saa ideoita. - Aurora reissussa -konseptin kehityksessä kysytty asiakaspalautetta <p><u>Muut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Syvällä oleva osa prosessia - Osallistavia tapoja ei ole nyt käytössä 	<p><u>Kohtaaminen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Suullinen palaute tai ideat esim. lepolounge -tilaisuuksissa - Aikaisemmin asiakasillat, joissa henkilökuntaa paikalla (päiväkodin ja koulun henkilökunta) <p><u>Muut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lipunmyynti ohjaa päätöksiä - Oma lapsi konsulttina valitessa esityksiä 	<p>Haasteet <u>Auroran sijainti</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sijainti pientaloalueella, ei keskusta - Ei ole olohuone, johon poiketaan <p><u>Aukiolo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toimintaa ei aina klo 9-15. - Vaatisi ihmisen paikalla esim. ohjaaja - Puuttuu juttu, eli jotain mihin tulla - Kahvila houkuttelisi <p><u>Kohtaamiset ja tuttuus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tutulle tullaan juttelemaan - Asiakaskohtaamiset tuottavat ideoita - Tuottajan pitäisi olla läsnä ja kohdata - Vakihenkilökunnan oltava paikalla <p><u>Muut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaat tottuneet valmiiseen - Esteettömyys (pääsy rattailla) 	<p>Onko osallisuutta sopivasti?</p> <ul style="list-style-type: none"> - On jonkin verran, mutta voisi olla lisää - Muistettava realismi ja resurssit - Muutama toistettava formaattia voisi olla lisää (formaatti säästää resursseja) <p>Oletko tietoinen, onko osallisuus mukana Auroran toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Vahvasti</u> tulostokortissa ja Espoo tarinassa - <u>Tavoitteiden ja arien ero</u> - Tavoitteet kaukana arjesta, niitä voisi käsitellä esim. työpajassa
<p>Toteutuuko osallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kevyt taso toteutuu - Vahva osallistuminen toteutuu vain vähän 	<p>Kokemuksia muualta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuottaja tavattavissa -tilaisuus - Lapsiraati Hurraa ja Bravo -festivaaleilla 	<p>Muita huomioita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Siirtykö tieto esim. asiakaspalveluhenkilökunnalta tuottajalle 	<ul style="list-style-type: none"> - Joskus "rasti ruutuun" tekeminen - Valikoiva toteutus ja soveltaminen kaikkeen ei voi keskittyä

Ryhmäkeskustelun 2. tulokset

Osallisuus Aurorassa -paja taideohjaajille 4.11.2019. Ryhmitellyt pajan tulokset

Osallisuus Aurorassa nyt	Käytännön esimerkkejä	Osallisuuden tulevaisuus	Osallisuus rakenteissa
<p>Osallisuuden määrittely</p> <p><u>Auroran henki ja ilmapiiri & Aurora paikkana:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tuttu, turvallinen, kodikas, yhteisöllinen - Rento, tunnelmallinen, ei paineta - Koko perheen yhteinen, luonteva paikka - Tottuu käymään perheen kanssa > kokemus ”omasta tilasta” - Vapaa tila, ei vahdita. Ovet auki ja luottamusta lapsiin > kasvattaa vastuuta - Aurora auki yleensä, matala kynnyks tulla - Illalla haahuilijoita esim. katsoo tiloja > Ei tiedä onko oikealla asialla vai ei. <p><u>Toiminnan sisältöön vaikuttaminen</u></p> <p><u>Hintatasa ja helppous</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Matalakynnyks ja helppous tukevat osallisuutta - Maksuttomuus mahdollistaa osallistumisen - Edullisuus <p><u>Syrjäytymisen ehkäisy: tuttuus, helppous</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toivottavasti helppous säilyy - Kaikki ei pääse Auroraa > jää paitsi / syrjäytyminen <p><u>Sisällöt</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Monipuolisesti taidetoimintaa - Valinnan mahdollisuus - Voi tehdä erilaisia asioita - Perheen ja aikuisten osallisuus 	<p><u>Mielipiteen huomioiminen ja yhteinen suunnittelu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - HOP-kerhon sisältö on lähtökohtaisesti lasten ideoista suunniteltu. - Tekeminen on keskustelevaa. - Lapsen oma kiinnostus, tekotapa ja pulmat huomioidaan. - Ideoiden mahdollistaminen ja toteuttaminen tuottavat onnistumisia. - Lapsilta kysyminen (toiveet) - Esim. ne lauantait, kun saa tehdä mitä haluaa. - Suosituttu uudelleen. Inhokkeja ei uudelleen. <p><u>Kannustaminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kannustetaan omien ideoiden toteuttamiseen. - Kannustetaan sanoittamalla tekemään mitä haluaa/kehittämään eteenpäin. - Koko työ on keskustelevaa. - Työ pohjautuu omaan työkokemukseen. Pohjalla ovat arvot. <p><u>Tekeminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ajatus syntyy tekemällä - Tekemisen kautta syntyy idea. 	<p>Mahdollisuudet (mitä voisi olla)</p> <p><u>Ideoiden kysyminen perheitä ja kouluissa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ideointiin eri menetelmin esim. työpaja perheille tai kyselyt koulussa (oppitunneilla). Se saavuttaisi myös ne, joka eivät tunne Auroraa tai pääse vanhempiensa kanssa paikalle. - Voisi kysyä mitä haluaa harrastaa. - Voisi kysyä miten kuvataidetta voisi harrastaa. Vaikka yhdistää musiikkiin. - Saisi tietää jotain sellaista, mitä itse ei keksi. - Idealaboratorion järjestäminen >> Asiakkaiden pajan tulokset halutaan nähdä. <p><u>Osallistumisen vaikutusten konkretia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasten esittämän konkreettisen idean toteuttaminen. Näin lapsi ymmärtää mitä osallistuminen ja osallisuus tarkoittaa, ja että se kannatta. - Toiminnallinen työpaja lapsille. <p><u>Uudet kohderyhmät</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voisiko isommille olla enemmän <p><u>Edullisuus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kustannukset on hyvä pitää pieninä, että raha ei rajaa. Silloin kuka vaan voi tulla. 	<p>Koetko osallisuuden olevan osa Auroran toimintakulttuuria?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä vahvasti. - Kyllä! Suunnittelussa usein avoin asenne ja ohjaajilla ”vapaat kädet”. - Avoin keskustelu toiminnan suunnittelussa. - Aurorassa toiminta on keskustelevaa, suunnittelu tapahtuu talon toiveiden ja tiedon pohjalta. - On kokenut itse (ohjaajana) osallisuutta suunnitteluun ja täällä myös suunnittelusta saa korvauksen. - Perheiden suuntaan lämmin ja yhteisöllinen toimintakulttuuri. - Huomaa kehityksen toiminnassa (sisällöissä). Nykyisin on enemmän alakoululle ja perheille.
<p>Koetaanko osallisuus osaksi työtä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä - Maksuttomat kerhot - Matala kynnyks - Osallisuuden huomioiminen vaikuttaa oman työn suunnitteluun ohjaajana. - Ohjaajille annetaan vapaa kädet suunnitella, ei tiukkaa linjaa. - Suosituttu juttuja toteutetaan uudelleen varioiden tai kokeillaan vaihtoehtoja. <p>Toteutuuko osallisuus</p> <p><u>Monipuoliset materiaalit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyvät materiaalit käytössä. - Monipuoliset materiaalit mahdollistavat esim. askarteluideoiden toteuttamisen. - Materiaalivarasto mahdollistaa ex-tempore ideat ja siten onnistumisen kokemukset. - Välineiden tarjoaminen - Lapsi saa viedä eteenpäin ajatusta. <p><u>Sisältöjen yhteissuunnittelu ja lasten ideat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapset osallistuvat esim. kerho sisältöjen suunnittelussa. - Yhdessä pohditaan mitä tehdään ja millä materiaaleilla. - Lasten omat ideat - Perjantain HOP kerhon idea on se, että kysytään mitä halutaan tehdä. - Vaikuttavuus ja osallisuus <p><u>Paikalle tuleminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminta tulee päiväkodissa tutuksi - Osallisuus laajemmin mietittyä: Ketkä tulevat paikalle. Perheiden voimavarat. - Se, että tottuu käymään Aurorassa kantaa hedelmää. Vaikka (perheessä) olisi haasteellista. - Miten saisi ei -tulevia mukaan? Jos vaikka ei ole muita harrastuksia. 	<p><u>Aineen valinta voi olla osallistava</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Esim. aiheet ”oma tila” ja ”julkinen tila” aiheina liittyvät osallisuuteen. Teema on rajattu, mutta itsessään se on rajaton (muotoilu). Yksi tehtävä koko vuodeksi. - Korostetaan omaa ilmaisu ja omaehtoisuutta. - Kun auttaa (lasta) teknisesti, se johtaa keskusteluun, siitä syntyy eri aiheet. - Koko kerhossa on löyhä aihe <p><u>Osallisuuden asteet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallisuus aistitiloissa: saa osallistua omalla tavalla, matala kynnyks. Sopii kaikenikäisille. - On kiva ottaa asiakkaiden toivomukset huomioon. <p>Kokemuksia muualta</p> <ul style="list-style-type: none"> - ”Mitä nuoret haluaisivat harrastaa” - kyselyn hyödyntäminen harrastuskerhojen suunnittelussa. 	<p>Haasteet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kustannukset. Että hinta ei olisi este. - Saavutettavuus. Miten osallistaa henkilöitä, jotka eivät ole ennen osallistuneet Auroran taidetoimintaan? <p>Muita huomioita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Isommat teinit - Isommat lapset - Aurora esittäytymässä alueen koulujen tilaisuuksissa (esim. vanhempainilta). Näin tavoittaa uusia perheitä ja lapsia. 	<p>Onko osallisuutta sopivasti?</p> <p><u>Määrittelyn vaikeus</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaikea kysymys - Mikä on sopivasti? - Verrattuna mihin? <p><u>Ideota</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kysymistä voisi olla vielä enemmän <p><u>Tärkeitä asioita</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Osallisuuden pohtimien on hyvä - Kehittäminen on hyvä - Saavutettavuus on tärkeää <p><u>Suunnittelu on työtä</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auroran toiminnan suunnitteluun osallistuminen olisi hyvä, mutta siitä pitäisi saatava palkkaa, koska se on osa työtä. - Esim. Makers space -koulutukseen tullaan vapaaehtoisesti, kun se järjestetään. <p><u>Kohtaaminen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - On hyvä ajatus kohdata - On mahtavaa nähdä muita (ohjaajia) <p>Oletko tietoinen, onko osallisuus mukana Auroran toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa?</p> <ul style="list-style-type: none"> - En tiennyt. - Ei tietoa. - Vaikea kysymys, mitä sillä tarkoitetaan. - En tiedä, mutta oletan, että on. Koska toimintakulttuuri on osallistavaa toiminnan toteuttajien suuntaan sekä perheiden ja lasten suuntaan.

Taustatutkimuskyselylomake

Asiakkaiden osallistaminen. Kysely toukokuu 2019

Hei,
Olen Kaisa Pikkarainen, teen kulttuurituottaja YAMK opintojen opinnäytetyöni aiheesta lasten osallisuus ja osallistaminen. Työn tilaaja on Lasten kulttuurikeskus Aurora Espoosta. Työni pohjaksi selvitän miten osallisuus nähdään lastenkulttuuria tuottavissa organisaatioissa.

Jokainen vastaus on työlleni tärkeä. Kyselyyn voi vastata yksi tai useampi henkilö kustakin organisaatiosta. Vastamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia. **Vastausaikaa on 23.5.2019 asti.** Kyselyyn lopussa kysyn sitä, olisiko käytettävissä mahdolliseen jatkotutkimukseen syksyllä 2019. Kysymys on alustava. Kyllä -vastaus sidos sinua jatkuu.

Käytän kerättyä aineistoa opinnäytetyöni laatimisessa. Vastaajan taustaorganisaatio voidaan mainita vastausten käsittelyssä. Vastauksia ei yhdistetä vastaajaan, ellei siitä sovi jatkotutkimuksen aikana erikseen. Kerään yhteystiedot mahdollisia tarkentavia kysymyksiä varten. Ainoastaan minä käsittelem kerättyjä yhteystietoja ja niitä käytetään vain tähän opinnäytteeseen. Työni valmistuttua tuhoan kerätyt yhteystiedot. Opinnäytetyöni julkaistaan www.theseus.fi palvelussa keväällä 2020.

Annan mielelläni lisätietoja kyselyyn tai työhöni liittyen.
Kiitos vastauksestasi!

Kaisa Pikkarainen
Kulttuurituottaja
Kaisa2.pikkarainen@esoo.fi, p. 043 825 4469
Opiskelija, Kulttuurituotanto, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vastausohje

Vastaa kysymyksiin valitsemalla pahaiten mielipidettäsi kuvaava kohta tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun ruutuun. Arvioi, jos et tiedä tarkkaan. Lyhytkin sanallinen vastaus on arvokas. Kyselyssä on 6 kysymysosiota. Viimeisenä taustatiedot ja kenittä kommentoinnille.

Kyselyssä **organisaatiolla** tarkoitetaan esim. lastenkulttuurikeskusta, jossa työskentelet, ei esim. koko kaupunkiorganisaatiota.

Täytettyäsi lomakkeen paina "Tallenna" -painiketta aivan lomakkeen alalaidassa. Kiitos!

1. Osallistaminen yleisesti

1.1 Arvioi kuinka paljon olet samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa asteikolla 1-5.
1= Täysin eri mieltä 5=Täysin samaa mieltä.

- * Osallisuus on minulle tuttu termi
- * Asiakkaiden osallistaminen on osa työtäni
- * Asiakkaita osallistetaan organisaatiossani suunnitelmallisesti
- * Asiakkaita osallistetaan organisaatiossani säännöllisesti
- * Lasten osallisuus on osa organisaationi toimintakulttuuria
- * Lapsia osallistetaan organisaatiossani sopivasti

2. Osallistamisen määrittely

* 2.1. Miten määrittelet asiakkaiden osallistamisen?

3. Osallistaminen käytännössä

3.1 Mitä osallistamismuotoja organisaatiossasi käytetään YLEISELLÄ TASOLLA? Voi valita useita vaihtoehtoja

- Asiakas-kyselyt
 Palauteen kerääminen esim. palautelaatikko
 Ideoiden kerääminen esim. idea-laatikko
 Asiakkaiden haastattelu
 Asiakaskonsultit tai asiakasraudit
 Vapaaehtoiset apuna tekemässä tapahtumia tai muuta toimintaa
 Yhteissuunnittelu asiakkaiden kanssa esim. työpajoissa
 Asiakkaat mukana toteuttamassa toimintaa
 En osaa sanoa
 Muu tapa, kuvaille alla olevaan laatikkoon

Muu tapa, mikä? Voit myös antaa esimerkin johonkin yllä valittuun muotoon

3.2 Mitä LAPSIIN KOHDISTUVIA osallistamismuotoja organisaatiossasi käytetään? Voi valita useita vaihtoehtoja

- Asiakas-kyselyjen teko lapsille
 Palauteen kerääminen lapsilta esim. kysymällä, palautelaatikko
 Ideoiden kerääminen lapsilta esim. kysymällä, idea-laatikko
 Lasten haastattelu
 Asiakaskonsultit tai asiakasraudit, jossa lapsia mukana
 Ohjeistettuja lapsia apuna tekemässä tapahtumia tai muuta toimintaa
 Yhteissuunnittelu lasten kanssa esim. työpajoissa
 Aikuislähtöistä toimintaa, jossa lapset mukana päättämässä
 Lapsilähtöistä, lasten toteuttamaa toimintaa
 Lapsilähtöistä, lasten ja aikuisten yhdessä toteuttavat toimintaa
 En osaa sanoa
 Muu tapa, kuvaille alla olevaan laatikkoon

Muu tapa, mikä? Voit myös antaa esimerkin johonkin yllä valittuun muotoon

3.3 Mitä asiakasryhmiä organisaatiossanne osallistetaan? Voit valita useita vaihtoehtoja

Lapset
 Nuoret
 Perheet
 Aikuiset ja tai seniorit
 En osaa sanoa
 Jotain muita ryhmiä

Esimerkkejä eri ryhmien osallistamisesta:

4. Osallisuuden järjestäminen organisaatiossa

4.1 Kuka vastaa asiakkaiden osallistamisesta organisaatiossanne? Voi valita useita vaihtoehtoja.

Minä
 Kaikki yhdessä
 Kulttuurituottaja
 Taide- tai kulttuuriohjaaja
 En osaa sanoa
 Osallistaminen ei ole kenenkään vastuulla
 Joku muu. Kirjoita titteli tai toimenkuva alla olevaan laatikkoon

Joku muu. Kirjoita titteli(t) tähän:

4.2 Mainitaanko asiakkaiden osallisuus organisaatiosi toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa? Voit valita useita vaihtoehtoja

Organisaation omat suunnitelmat tms.
 Kaupungin- tai muun ylemmän tason suunnitelmat tms.
 Ei missään
 En osaa sanoa
 Muualla. Kirjoita alla olevaan laatikkoon missä:

Muualla, missä? Voit myös täsmentää yllä valitsemaasi vastausta.

4.3 Teettekö osallistavaa toimintaa yhdessä jonkin toisen organisaatio kanssa? Voit valita useita vaihtoehtoja.

Päiväkodit
 Koulut
 Kerhot tai muut lapsiryhmät
 Taidelaitokset
 Yhdistykset tms.
 Ei minkään kanssa
 En osaa sanoa
 Jokin muu taho. Kirjoita alla olevaan laatikkoon missä:

Muu taho, mikä:

5. Taustakysymykset

* Etunimi

* Sukunimi

* Sähköpostiosoite

Puhelinnumero

* Minuun saa olla yhteydessä mahdollisten lisäkysymysten tai jatkotutkimuksen tiimoilta. Vastaus ei ole sitova. Voit koska tahansa kieltäytyä tai jättää tutkimuksen kesken.

--Valitse tästä--

* Taustaorganisaatio nimi:

Organisaation sijaintipaikkakunta:

* Kuvaille lyhyesti organisaation päätehtäviä ja painopisteitä:

Keskeisimmät asiakasryhmät. Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot

Lapset
 Lapsiperheet
 Päiväkotiryhmät
 Kouluryhmät
 Aikuiset
 Nuoret
 Seniorit
 En osaa sanoa
 Muu, kuvaille alla olevaan laatikkoon

Muu, mikä ryhmä

Vakituisen henkilökunnan määrä yksikössä:

1-4 hlö
 5-9 hlö
 10-14 hlö
 15 tai enemmän

Vapaa sana

Voit täydentää antamiasi vastauksia tai ajatuksia osallisuudesta tai antaa palautetta. Kiitos.

Lopuksi paina "Tallenna" -painiketta alapuolelta. Kun vastauksesi on tallettunut näyttön tulee "Tiedot tallennettu. Ole hyvä ja sulje selaimesi." -teksti. Kiitos vastauksestasi!

Tietojen lähetykset

Tallenna | Estäytyä URL

Kiitos vastauksesta!

Taustatutkimuskyselyn tuloksia

Kyselyaika 9.5.–23.5.2019, sekä lisäaika 29.5 asti.
Perusjoukko 162 kpl
Vastauksia 18 kpl (19 kpl -1 tuplavastaus)
Vastausprosentti 11%

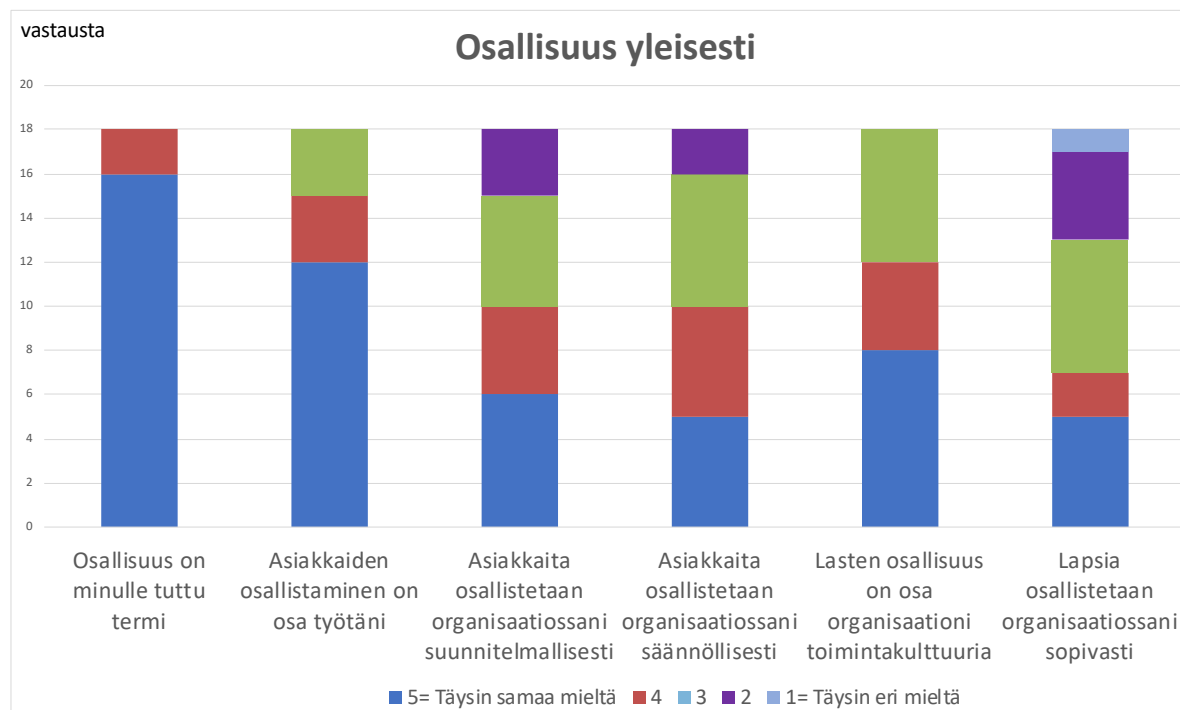
Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsenmäärä 32 kpl
Kyselyyn vastanneet, eri vastaajaorganisaatiot 14 kpl
(18kpl – 4 kpl. Neljästä eri jäsenkeskuksesta vastaajia oli kaksi kustakin.)
Vastaus prosentti suhteutettuna jäsenkeskuksiin 44%

Vastaajien taustaorganisaatio:

Kulttuurikeskus, joilla monipuolisia sisältöjä omassa lastenkulttuurin tilassa 6kpl
Kiertäviä tai muualle toimintaa koordinoivia organisaatiota 4 kpl
Verkostomainen organisaatio 3 kpl
Yhden taiteenalaan keskittynyt organisaatio 1 kpl

Joista:

Suora Suomen lastenkulttuurikeskusten liiton jäsen 11 kpl
Suomen lastenkulttuurikeskusten liittoon kuuluvan verkoston tai vastaavan jäsen 3 kpl

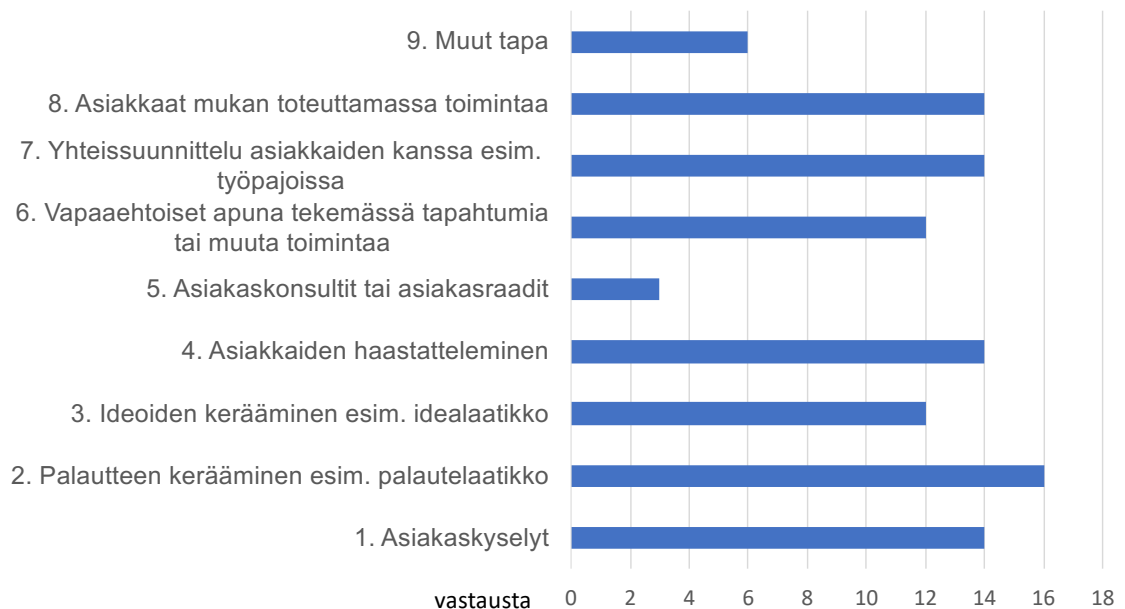

Kuvio 1. Kysymys 1.1 Osallisuus yleisesti

Taulukko 1. Kysymys 1. Osallisuus yleisesti. Mieli-asteikon vastukset

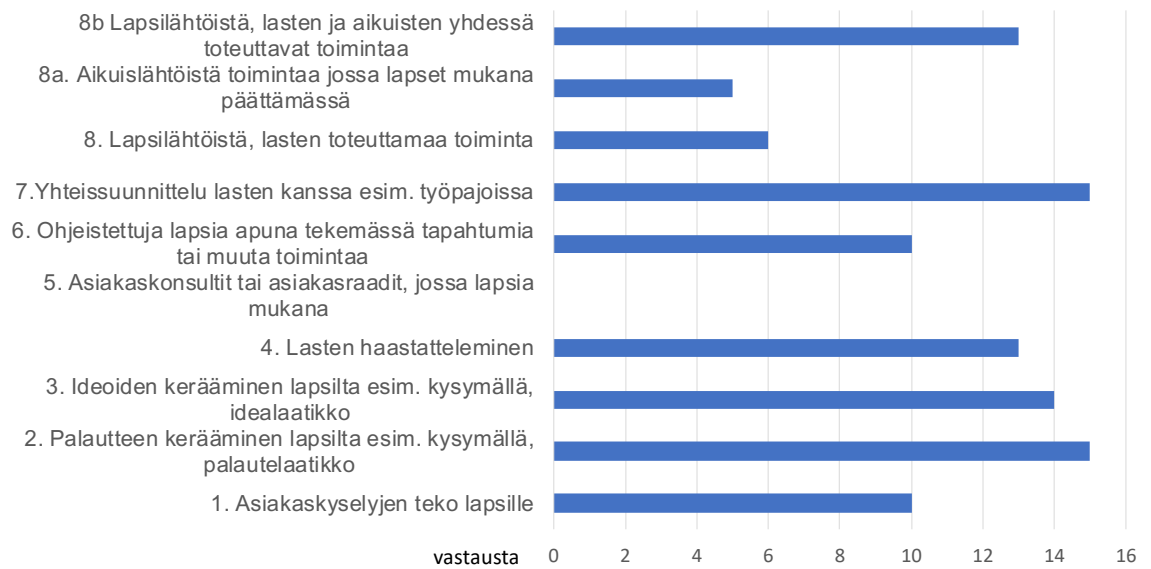
	5= Täysin samaa mieltä			1= Täysin eri mieltä		
	5	4	3	2	1	Keskiarvo
Osallisuus on minulle tuttu termi	16	2	0	0	0	4,89
Asiakkaiden osallistaminen on osa työtäni	12	3	3	0	0	4,5
Asiakkaita osallistetaan organisaatiossani suunnitelmallisesti	6	4	5	3	0	3,72
Asiakkaita osallistetaan organisaatiossani säännöllisesti	5	5	6	2	0	3,72
Lasten osallisuus on osa organisaationi toimintakulttuuria	8	4	6	0	0	4,11
Lapsia osallistetaan organisaatiossani sopivasti	5	2	6	4	1	3,33

Organisaatiossa käytössä olevia osallistamismuotoja

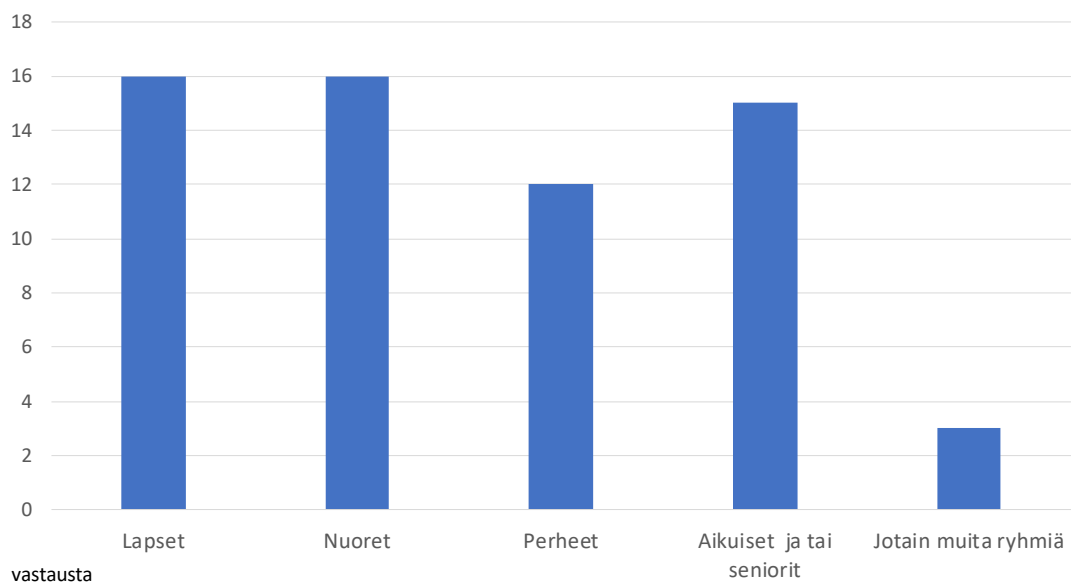
Kuvio 2. Kysymys 3.1. Mitä osallistamismuotoja organisaatiossasi käytetään?

Organisaatiossa käytössä olevia LAPSIIN KOHDISTUVIA osallistamismuotoja

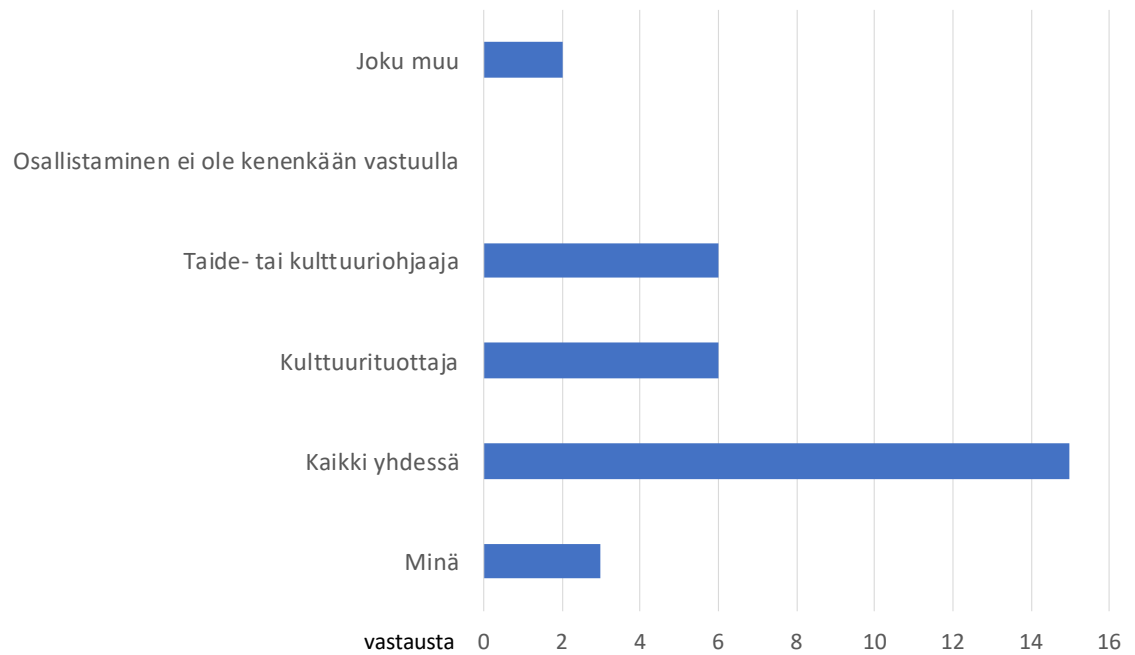
Kuvio 3. Kysymys 3.2 Mitä LAPSIIN KOHDISTUVIA osallistamismuotoja organisaatiossasi käytetään?

Mitä asiakasryhmiä organisaatiossa osallistetaan

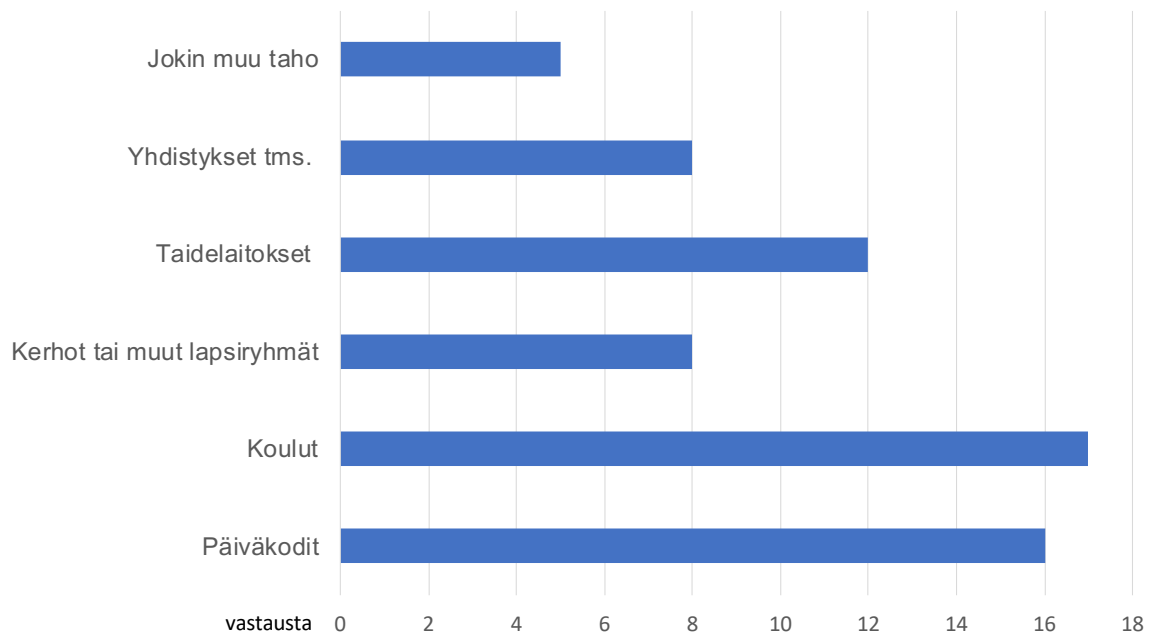
Kuvio 4. Kysymys 3.3 Mitä asiakasryhmiä organisaatiossanne osallistetaan?

Asiakkaiden osallistamisesta vastaavat henkilöt

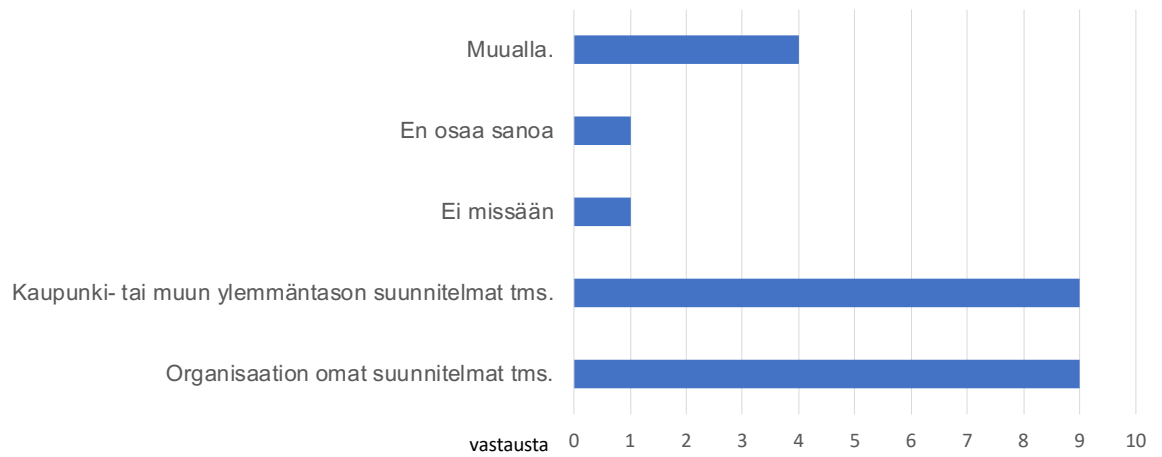
Kuvio 5. Kysymys 4.1 Kuka vastaa asiakkaiden osallistamisesta organisaatiossanne?

Osallistavan toiminnan yhteistyötahoja

Kuvio 6. Kysymys 4.3 Teettekö osallistavaa toimintaa yhdessä jonkin toisen organisaatio kanssa?

Asiakkaiden osallisuus organisaation toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa

Kuvio 7. 4.2 Mainitaanko asiakkaiden osallisuus organisaatiosi toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa?

Ryhmähaastattelun teemarunko

Ryhmähaastattelun teemat ja kysymykset: Lastenkulttuurikeskus Rulla

1. Alku
 - Oma esittely ja aiheen esittely
 - Materiaalin käyttö lupa ja nauhoitus lupa
 - Paikalla olijat: titteli ja nimet
2. Organisaatio
 - Organisaation nimi ja rakenne
 - Toiminnan kohderyhmät
 - Käytettävissä olevat tilat:
 - o Avoimen olemisen tilat, tilojen varaaminen
 - o Asiakkaiden järjestämät tilaisuudet
3. Osallisuus rakenteissa
 - Osallisuustyön jakautuminen työyhteisössä ja työnjako
 - Osallisuus osana työtä ja osana Rullan toimintakulttuuria
 - Osallistavien toimien säännöllisyys
 - Toimintaa ohjaavat asiakirjat
4. Osallisuus nyt
 - Ajatuksia osallisuudesta
 - Osallisuuden määritelmä
5. Esimerkkejä, eli osallisuus käytännössä:
 - Asiakkaiden ideat
 - Oman tapahtuman järjestäminen
6. Osallisuuden tulevaisuus tai analyysi:
 - Osallisuuden mahdollisuudet ja kehittämiskohteet
 - Osallisuuden haasteet tai esteet
7. Muut huomiot ja kommentit

Haastattelun teemarunko

Haastattelun teemat ja kysymykset: Kaisa Koskela Kulttuuriin yhteispalvelut

1. Alku
 - Oma esittely ja aiheen esittely
 - Materiaalin käyttölupa ja nauhoituslupa
 - Paikalla olijat: nimi, titteli ja työnkuva
2. Organisaatio
 - Organisaation nimi ja rakenne
 - Toiminnan kohderyhmät
3. Kulttuurikurkkaus
 - Rooli Kulttuurikurkkaus mallin toteutuksessa.
 - Kulttuurikurkkauksen toiminta
 - Haasteet
4. Osallisuus
 - Osana työtä
 - Kokemukset osallisuudesta
 - Osallisuuden määrittely
 - Oman työn suhde osallisuuteen?
 - Osallisuuden haasteet / epäkohdat
 - Osallisuus Kulttuurikurkkauksessa
5. Muut huomiot ja kommentit

Auroran luovat agentit-pajan tiedote pajassa olijoille

AURORAN LUOVAT AGENTIT INFO:

Agenttimaiset tehtävät houkuttelevat toimimaan yhdessä, kokeilemaan ja vaikuttamaan. Tekemisen lomassa testataan taidelähtöisiä osallistavia menetelmiä tiedon tuottamiseen ja asiakkaiden mukaan ottamiseen. Agenttitehtävät sopivat kaiken kokoisille oman aikuisen kanssa. Tarjolla agenteille sopivaa iltapalaa.

Pääagentit: kulttuurituottaja Kaisa Pikkarainen ja taideohjaaja Jenni Vilander.

Paja on osa Kaisa Pikkaraisen Kulttuurituottaja YAMK -tutkinnon opinnäytetyötä. Työn aihe on lasten osallisuus. Työn tilaaja on Lasten kulttuurikeskus Aurora. Pajoissa tuotettua tietoa ja kuvia käytetään opinnäytetyössä siten, että henkilöitä ei voi tunnistaa, ellei siitä sovita erikseen.

Agenttipajat: 1. paja perheille ke 13.11., 2. paja päiväkodeille to 28.11 ja 3. paja koululaisille ke 11.12. Ilmoittaudu mukaan.

Annan mielelläni lisätietoja:
Kaisa Pikkarainen
Kulttuurituottaja, Opiskelija Metropolia Ammattikorkeakoulu
kaisa2.pikkarainen@espoo.fi, p. 043 825 4469

Lasten kulttuurikeskus
AURORA
Järvenperäntie 1-3, Espoo
www.lastenkulttuurikeskusaurora.fi

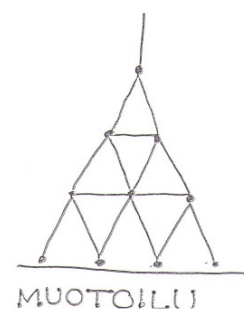
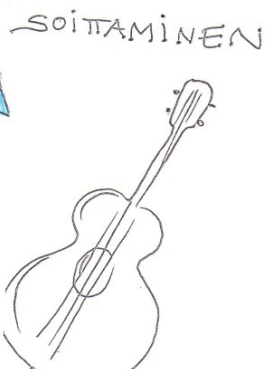
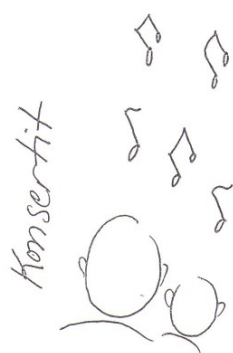
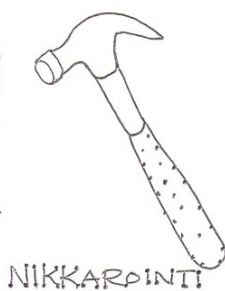
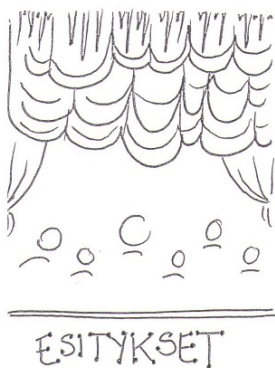
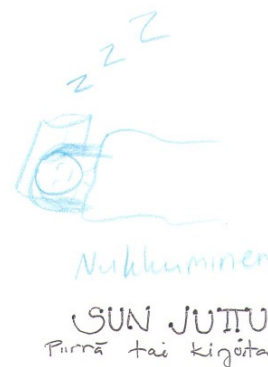
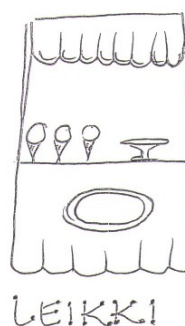
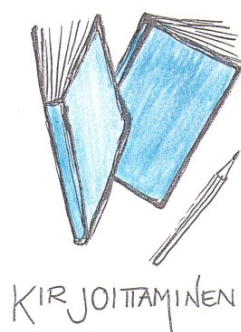
#aurorakortteli #lastenkulttuurikeskusaurora

KULTTUURIESPOO.fi

Lempi tekeminen-tehtävälomake

Alla esimerkki Lempi tekeminen -lomakkeelle saadusta vastauksesta:

VALITSE
SUOSIKKI
PUUHASI
(1-4)
VÄRITTÄMÄLÄ

Mikä kokemus on jäänyt mieleen Aurorasta -lomake

AURORAN LUOVAT AGENTIT

Mikä kokemus on jäänyt mieleen Aurorasta?
Miksi?
Piirrä tai kirjoita.

Havainnointilomake

AURORA LUOVAT AGENTIT-pajan havainnointi

Pajaan osallistujat (määrät)

lapset

aikuiset

Tartutaanko tehtäviin?

Ymmärretäänkö tehtävänannot?

Toimivatko tehtävät? (Etenkin tiedontuottamistehtävät)

Yhdessä toimiminen:

Ilmapiiri:

Muut havainnot:

Aurora luovat agentit -paja: Perhepajan vastaukset

Tehtävä: Auroran talot

- Tarkoitus: Tiedon tuottaminen toiminnallisilla menetelmin.
Kiinnostavien toimintojen löytäminen
- Ohjeet: Kysymykset: ”Keiden kanssa olisit Aurorassa?”
Ja ”Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?”
- Välineet: Kynät. Iso paperi seinällä, jossa talon ääriviivat.

Purun selitteet:

- KUVA: Kuvataan paperiin piirrettyä piirrosta
- TEKSTI: Lainausmerkeissä osallistujan kirjoittama teksti
(teksti) Aikuisen kirjaama selite
- ? Kuvan tai tekstin tulkinta epäselvä

Keiden kanssa olisit Aurorassa?

- TEKSTI: ”Vilma, Sofia, Ronja, Mamma ja isi sekä Aleks, Binga-Bongo ja mummu”
- TEKSTI: ”Perheen”
- TEKSTI: ”Äiti”
- TEKSTI: ”Peetu, Elmeri, Vaari, Lenni, Heini ja vaari, Minea, Lenni”
- TEKSTI: ”Koko suvun!!!”
- TEKSTI: ”Isin”
- TEKSTI: ”Kavereiden kaa ja perheen ”
- TEKSTI: ”Köjo” (agenttinimi)
- TEKSTI: ”Helmin”
- TEKSTI: ”Joulupukin”
- TEKSTI: ”Hyppö” (agenttinimi)
- TEKSTI: ”Vaari, Minea, Lenni, lida”
- TEKSTI: ”Nipsa” KUVA: Kettu?
- TEKSTI: ”Ööhöjasir usrö”
- KUVA: Kasvojen kuvia
- KUVA: Olio
- TEKSTI: ”Sari, mummi”
- TEKSTI: ”Hyprö”

Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?

- TEKSTI: ”Saippuakuplien tekeminen”
- TEKSTI: ”Aikuisten kirjoittajien santaideryhmä”
- TEKSTI: ”Bottle flippejä”
- TEKSTI: Jalkapalloa KUVA: pallo ja ihminen
- TEKSTI: ”Lastendisco”
- TEKSTI: ”Disco” KUVA: discopallo
- TEKSTI: ”Parkous” KUVA: Teline ja renkaat
- KUVA: Ninja. TEKSTI: ”Askarrellaan ninja”
- TEKSTI: ”Legopöytä” KUVA: Legopöytä
- TEKSTI: ”Jumppaa” KUVA: ”Ihminen seisoo yhdellä jalalla”
- KUVA: Peliohjain
- KUVA: Hymynaama ja kynä
- KUVA: Ilmapalloja TEKSTI: ”vappubilet”
- TEKSTI: ”Sirkustempuja vanhempien kanssa yhdessä”
- KUVA: Polkupyörä
- TEKSTI: ”Soittaa musiikkia”

KUVA: Ikkunassa hahmo (Semmonen oli tuolla. Viitaus ulkona olevaan lettiin)
KUVA: Kissa
KUVA: Ihmisiä ja nuotteja TEKSTI: "tanssia, musiikkia"
KUVA: Lumiukko TEKSTI: "lumipuuha"
TEKSTI: Esitellä > esittää = näytellä ?
TEKSTI: "Askarrella" KUVA: Epäselvä kuva
TEKSTI: "Jumppa"
TEKSTI: "Kuvataidepaja jossa voi kokeilla eri juttuja, maalaus, piirtäminen, savi ym."
TEKSTI: "Moi, mitä kuuluu, minä oon ankka"
KUVA: Kissa
KUVA: Koira
TEKSTI: "Sitä että jojo Siwa ja Markus & Martinus tulis tänne!" KUVA: sydän TEKSTI: "JoJoSiwa"
KUVA: Siveltimet
TEKSTI: "Haluaa paikalle Jäätelösauto"

Tehtävä: Lempi tekeminen

Tarkoitus: Tiedon tuottaminen Kiinnostavien toimintojen löytäminen

Ohjeet: Väritä kolme mieluisinta puuhaa.

Välineet: Kynät ja kysymyslomake" Lomakkeet ja kynät.

Lomakkeita palautettu 20 kpl (-1 kpl vaikea tulkita "sotku"piirros keskellä paperia)
eli yhteensä palautettu 19kpl
Merkintöjä yhteensä: 88 kpl
Kesimäärin 4,6 merkkausta / lomake
Yhdessä oli merkattu kaikki:
jos sitä ei huomioi: 4,11 merkkiä / lomake.

Merkintöjen määrä:

Maalaus	11
Nikkarointi	10
Pihapuuhat	8
Leikki	8
Puutarhanhoito	7
Askartelu	7
Sirkus	6
Kirjoittaminen	6
Sun juttu:	6
1. KUVA:	Eläimen pää
2. TEKSTI:	Öryska
3. TEKSTI:	Voimistelu KUVA: Ihminen pää alapäin
4. KUVA:	Polkupyörä
5. TEKSTI:	Lautapelit KUVA: pelilauta
6. TEKSTI:	Nukkuminen KUVA: Nukkuva ihminen ja TEKSTI: ZZZ
Konsertti	4
Muotoilu	4
Esitykset	3
Näytteleminen	3
Soittaminen	3
Tanssi	2

Tehtävä: Kivat kokemukset (vain perhepajassa)

Tarkoitus: Tiedontuottaminen, mieleen jääneet sisällöt

Ohjeet: Ei ohjeita, lomakkeet tarjolla tilassa.

Välineet: Kynät ja kysymyslomake

Purun selitteet:

KUVA: Kuvataan paperiin piirretty piirrosta

TEKSTI: Osallistujan kirjoittama teksti

(teksti) Vastausten purkanajan kommentti

? Kuvan tai tekstin tulkinta epäselvä

Mikä kokemus on jäänyt mieleen Aurorasta? Miksi? Piirrä tai kirjoita

1. TEKSTI: Kesällä mokin tekeminen
KUVA: Muki, jossa kuva, eläin, neliöitä
2. TEKSTI:
En tiedä KUVA: Päät, joista lähtee ajatuskupla, jossa ? -merkki
Puutarhanhoito KUVA: astia, jossa kukka,
Kaivurileikki KUVA: kaivinkone
Leikki” KUVA: pöydästä, jossa jäätelöitä? (Mahdollinen viittaus kesän kioskileikkiin)
3. TEKSTI:
Vappujuhlat
Aikuisten lepolounge – rumpumediaatio
”Jouluisin” usein ollut joku ihan ja herkkä joulunäytelmä, nukketeatteria yms.
Taina Makitson huikea klovneria
Lauantaisin käytyä (isä ja tytär) viettämässä laatuaikaa kädentaitojen parissa.
Ihana uusi piha (voisiko ehkä olla vielä muutama pysyvä piha-aktiiviteetti lisää?)
Tänne on ollut aina kiva tulla, joko yksin oman perheen tai oman esikouluryhmän kassa.
4. TEKSTI:
Lasten kanssa askartelut
Perhekerho
Esitykset (näytelmät)
Vappujuhlat
Lasten jumppahetket
KUVA: sydän TEKSTI: Mukavaa puuhaa yhdessä ja kohtaamisia lähialueen ihmisten / tuttujen kanssa. KUVA: sydän
5. TEKSTI: Auroran työntekijöiden lämmin vastaanotto ja kiireettömyys
Monipuolista ohjelmaa. Meidän perheen suosikkeja pienten lasten taidekerhot.
Vappuhulinat.
Toivomme lisää Agentti-tapahtuman kaltaisia arki-iltoja, joihin voi piipahtaa silloin kun perheen aikatauluihin sopii. KUVA: hymynaama
TEKSTI: Kiitos Kuva: sydän
6. TEKSTI: Pienempänä Aurorassa askarteluryhmä KUVA: Sakset leikkaa paperia
7. KUVA: Pöydällä on tärkeä tonttulakkipäinen robotti TEKSTI: Täri täri), jota tyttö katsoo ja sanoo ”hii hii”. (Viittaus robottipajoihin)

Aurora luovat agentit -paja: Päiväkotiryhmän vastaukset

Tehtävä: Auroran talot

- Tarkoitus: Tiedon tuottaminen toiminnallisin menetelmin.
Kiinnostavien toimintojen löytäminen
- Ohjeet: Kysymykset: "Keiden kanssa olisit Aurorassa?"
Ja "Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?"
- Välineet: Kynät. Iso paperi seinällä, jossa talon ääriviivat.

Purun selitteet:

- KUVA: Kuvataan paperiin piirrettyä piirrosta
- TEKSTI: Lainausmerkeissä osallistujan kirjoittama teksti
(teksti) Aikuisen kirjaama selite
? Kuvan tai tekstin tulkinta epäselvä

Keiden kanssa olisit Aurorassa?

- TEKSTI: "Sebu" (Osallistujan nimi)
- TEKSTI: "Elias ja Jesper" (ovat eskari kaverit)
- TEKSTI: "Nerf-sota"
- TEKSTI: "Ropin"
- TEKSTI: "Ponita" (Osallistujan nimi)
- KUVA: Neliöt, joissa koristeita sisällä
- KUVA: Kukka
- KUVA: Lentävä olio, ötökkä?
- KUVA: Talo
- KUVA: Mieshahmo? joka sutattu yli
- KUVA: Ympyrä, jonka sisällä kirjaimia, sutattu yli

Mitä toivoisit, että Aurorassa tapahtuu?

- KUVA: "Tutkija tonttuja" (ryhmässä oli tehty eilen tonttu generaattori)
- TEKSTI: "Leipoa" (pullaa)
- KUVA: oranssia väriä (Haluan maalata)
- TEKSTI: "KI"
- KUVA: katsomo (toivoo teatteri)
- KUVA: pupu jolla muki kädessä ja lumihuutaleita? (Pupu juo kaakaota, syödä karkkia)
- KUVA: Talo ja hahmo (Ulkona: Leikkiä hippaa ja piilosta)
- KUVA: Tyttö, jolla hattu päässä, vieressä karkki ja juoma?
(Halutaan syödä karkkia, ja sipsejä, ja jätskiä)
(Halutaan tutkia LISÄKYSMYS: MITÄ? Leikkihuonetta)
- TEKSTI: "T.YRRÖ." (Tutkia sitä kaappia, mikä oli portaiden yläpuolella)
- TEKSTI: "Käyttää diskpalloa"
- KUVA: Talo
- KUVA: Talo (Tutkia taloa)
- KUVA: Pää? Ja nuotteja (tanssia)
- KUVA: Lepakko (Lepakkokaveri)
- KUVA: Ihmishahmo ja neliö (luistelua)
- KUVA: Rivissä pieniä palloja (sotanaspeja)
- TEKSTI: "Akseli"
- KUVA: Neliöitä, joista lähtee viiva tai koristeita sisällä ja TEKSTI: "aare"
- TEKSTI: "Sebu"
- KUVA: Neliömäiset hahmot, joissa päät? (Sotaleikit, joissa aseta)

Tehtävä: Lempi tekeminen

Tarkoitus: Tiedon tuottamisen kokeilu: Kiinnostavien toimintojen löytäminen

Ohjeet: Väritä kolme mieluisinta puuhaa.

Välineet: Kynät ja kysymyslomake” Lomakkeet ja kynät.

Lomakkeita palautettu	14 kpl
Merkintöjä yhteensä:	90 kpl
Kesimäärin	90/14= 6,4 merkkausta / lomake
Vastauksia oli	2–15 / lomake

Merkintöjen määrä:

Leikki	12
Pihapuuhat	9
Sirkus	9
Nikkarointi	8
Esitykset	8
Näyttelemine	7
Sun juttu:	6
1. TEKSTI:	Äiti
2. TEKSTI:	Yrrö
3. TEKSTI:	Ykyl (salapoliisi)
4. TEKSTI:	Paria
5. TEKSTI:	Lupy
6. TEKSTI:	Anni
Askartelu	5
Kirjoittaminen	5
Muotoilu	5
Maalaus	5
Puutarhanhoito	4
Soittaminen	4
Tanssi	3
Konsertti	2

Aurora luovat agentit -paja: Koululaispajan runko

Osallisuuspaja 3. koululaiset

Aika: Torstai 19.12.2019 klo 8.30-10
Paikka: Aurora Taidetalo
Kesto: 2 oppituntia, 1,5 h
Ohjaajat: Kaisa Pikkarainen ja Jenni Vilander
Osallistujat: 28 oppilasta, 1 opettaja

Tavoite: Auroran ulkopolon teeman suunnittelu ja päättäminen

PAJAN SISÄLTÖ:

1. vaihe ulkona: ESITTELY kesto 15 min
- ohjaajien esittely
- mistä on kyse ja tavoite
- aikataulu
- pihan esittelykierros
2. vaihe sisällä: LÄMMITTELY kesto 15 min
- ”Jos olisin X, niin olisin X” eli kiinalainen omakuva
- Tavoitteet: lämmittely, vuorovaikutteisuus, sanojen käyttö, itse keksiminen
3. vaihe sisällä: IDEOINTI kesto 45 min
- Ryhmiin jako: väripalikat
- Teemojen ideointi (10 min)
- Tulosten esittely ja yhteenveto yhdessä (10 min)
- Kiinnostavien teemojen valinta
- Uudet ryhmät kiinnostuksen mukaan
- Teemojen työstön jatkaminen (10 min)
- Ryhmät valitsevat äänestykseen tulevat teemat
4. vaihe sisällä: PÄÄTÖS kesto 15 min
- Äänestys (jokaisella käytössä 5 viivaa)
JOS AIKAA: Tarkempi rastien ideointi

Koululaispaja, kevätkauden 2020 aikataulu

Polun suunnittelu ja toteuttamisen eteneminen keväällä 2020

Valittu teema: Ilmastonmuutos
Polun rastien tarkempi suunnittelu

1. tammikuu 2020
 - TAVOITE: Ryhmillä omat rasti-ideat
 - Rastien suunnittelu / protopaja (Aurora)
 - Menetelmänä: Erilaisia materiaaleja, materiaalikokeilut
 - (Materiaalilähtöisyys, tekemällä keksiminen)
 - Sijoituspaikkojen etsiminen / miettiminen ulkona, muistettava monipuolisuus
 - Varataan aikaa suunnitelmien läpikäyntiin yhdessä
 - Kesto 1.5 h
 - Dokumentointi: Suunnitelmista kuvat Jennille
2. helmikuu 2020:
 - TAVOITE: toteutussuunnitelma kaikille
 - Materiaalikonsultointi Jenni koululla
 - Lopullisen työsuunnitelman tekeminen
 - Mallisuunnitelman teko itselle toteuteta varten
 - Valitaan sijoituspaikat
3. maaliskuu 2020:
 - TAVOITE: Valmiit rastit
 - Toteutus Aurorassa / koululla
 - Jennin paja viimeistään maaliskuun puolessavälissä
 - Huom. sään kestävä materiaalit, jne. (Jenni konsultoi)
4. huhtikuu 2020
 - TAVOITE: kartta, kuvausteksti, mahdolliset ohjeet jne. valmiiksi
 - Kartan teko: ryhmä tai Jenni -sovitaan erikseen
 - Selitystekstien työstö viimeistään
 - Äidinkielen tunti + muu laajennus mahdollisuus koululle
 - Tekstit valmiit viim. vko 15
 - Taitto viimeistään viikolla 16
 - Paino viimeistään viikolla 17
5. huhtikuu 2020
 - TAVOITE: polku valmis
 - Asennus viim. viikolla 17 (1-2 pvä) + luokka mukana mahdollisuuksien mukaan
6. toukokuu 2020
 - Avajaisjuhlat